

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

MAGYARORSZÁG
KONVERGENCIA PROGRAMJA
2013 – 2016

2013. április

TARTALOM

1. GAZDASÁGPOLITIKAI CÉLOK.....	3
2. MAKROGAZDASÁGI FOLYAMATOK ÉS ELŐREJELZÉS.....	6
2.1. KÜLSŐ FELTÉTELEK.....	6
2.2. NÖVEKEDÉS ÖSSZETEVŐI.....	6
2.3. MUNKAERŐPIAC.....	17
2.4. INFLÁCIÓS FOLYAMATOK.....	21
2.5. CIKLIKUS FOLYAMATOK.....	22
2.6. KÜLSŐ EGYENSÚLY.....	23
2.7. A KORMÁNYZATI INTÉZKEDÉSEK GAZDASÁGI HATÁSAINAK VIZSGÁLATA.....	24
2.8. MONETÁRIS ÉS ÁRFOLYAM-POLITIKA.....	26
3. ÁLLAMHÁZTARTÁSI EGYENLEG ÉS ÁLLAMADÓSSÁG.....	29
3.1. KÖLTSÉGVETÉSPOLITIKAI CÉLOK.....	29
3.2. 2012. ÉVI ÁLLAMHÁZTARTÁSI FOLYAMATOK.....	31
3.3. 2013. ÉVI ÁLLAMHÁZTARTÁSI FOLYAMATOK.....	33
3.4. 2014. ÉVI ÁLLAMHÁZTARTÁSI FOLYAMATOK.....	36
3.5. 2015-16. ÉVI ÁLLAMHÁZTARTÁSI FOLYAMATOK.....	37
3.6. STRUKTURÁLIS EGYENLEG.....	38
3.7. A KORMÁNYZATI SZEKTOR ADÓSSÁGA.....	39
4. ÉRZÉKENYSÉGVIZSGÁLATOK.....	43
5. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS HOSSZÚ TÁVÚ FENNTARTHATÓSÁGA.....	46
6. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS MINŐSÉGE.....	48
6.1. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS KIADÁSAINAK SZERKEZETE, HATÉKONYSÁGA.....	48
6.2. A BEVÉTELEK SZERKEZETE, HATÉKONYSÁGA.....	54
7. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS INTÉZMÉNYI JELLEMZŐI.....	63
8. A TANÁCS (ECOFIN) 2012. MÁRCIUS 13-I AJÁNLÁSA A TÚLZOTT HIÁNY ELJÁRÁS KERETÉBEN.....	65
TÁBLÁZATOK.....	67

1. GAZDASÁGPOLITIKAI CÉLOK

Az elmúlt évtizedben Magyarország felzárkózása megtorpant, nem sikerült a gazdasági lemaradás szintjét közelíteni Európa fejlettebb részéhez. Az ország nem használta ki az uniós csatlakozás nyújtotta lehetőségeket, az állam súlyosan eladósodott. 2002 és 2010 között az államháztartás átlagos hiányszintje meghaladta a 6%-ot. Mindennek eredményeképp jelentősen csökkent a potenciális gazdasági növekedés üteme, megnőtt a GDP-arányos államadósság, kiszolgáltatottá vált az ország. Ma már a gazdasági és politikai oldal valamennyi szereplője tudhatja – hiszen a globális pénzügyi válság egyértelműen rávilágított arra –, milyen káros következményekhez vezet az államháztartás tartósan megbomlott egyensúlya. Ezért a 2010. május végén hivatalba lépett Kormánynak az ország gazdasági helyzetének stabilizálása és a felzárkózó növekedési pálya elérése érdekében négy meghatározó területen kellett gyors fordulatot elérnie:

(1) A magas és emelkedő pályán lévő államadósság megfékezése és visszafordítása

A 2002 óta folytatott, az államadósság növekedésen alapuló gazdaságpolitika következtében az államadósság GDP-hez viszonyított aránya a 2002 végén regisztrált 52,7%-ról – folyamatosan emelkedve – 2010 második negyedévére 85,3%-ra nőtt.

(2) Az ország pénzügyi sérülékenységéhez jelentős mértékben hozzájáruló magas külső adósság csökkentése

Az állam folyamatosan növekvő eladósodása mellett a nemzetgazdaság egésze is egyre nagyobb mértékben szorult külső forrásbevonásra. Magyarország GDP-arányos bruttó külső adóssága a 2002. évi 45%-ról 111%-ra nőtt 2010-ben és azonnali intézkedéseket igényelt az ország külső sérülékenységében és a lakosság törlesztési terheiben legfontosabb szerepet játszó, a korábbi időszakban folyamatosan emelkedő devizahitel-állomány kezelése.

(3) Fordulat elérése a foglalkoztatottságban

2002 és 2010 között mintegy 100 ezer fővel csökkent a nemzetgazdaságban foglalkoztatottak száma (15-64 év közötti korosztály), és a globális gazdasági és pénzügyi válság kitörését megelőző évben, 2007-ben is csak 47 ezer fős bővülés volt tapasztalható 2002-höz képest. Csökkenést mutatott a foglalkoztatási ráta is (a 2002. évi 56,2%-ról 55,4%-ra mérséklődve 2010-ben). Európai összehasonlításban nem jeleztek érdemi javulást a munkaerő-piaci részvételt mérő jelzőszámok sem: 2002-ben az EU27 között Magyarország a 26., 2010-ben a 25. legalacsonyabb aktivitási rátával rendelkezett.

(4) A romló versenyképesség és a potenciális növekedés drámaian lassuló trendjének visszafordítása

A jelenlegi számítások szerint a 2000-es évek elején a magyar gazdaság potenciális növekedési üteme 3-4% lehetett. A 2002 és 2006 között folytatott, hosszabb távon fenntarthatatlan, expanzív költségvetési politika mellett már megkezdődött a potenciális növekedés ütemének lassulása, ami

drámai mértéket öltött a 2006-tól kezdődő, rossz szerkezetben megvalósított költségvetési kiigazítás következtében. A 2008-2009-ben hazánkat is súlyosan érintő globális gazdasági visszaesés hatásait is tükrözve az évtizedfordulóra a magyar gazdaság már csak minimális növekedési potenciállal rendelkezett.

Az elmúlt közel három évben a kormányzati gazdaságpolitikai prioritásokat alapvetően az ezeken a területeken elérendő fordulat szükségessége határozta meg. Magyarország eddigi eredményei azt mutatják, hogy a költségvetési és pénzügyi egyensúly helyreállítására, az államadósság csökkentésére, valamint a munkaerőpiac keresleti és kínálati alkalmazkodására irányuló törekvések már meghozták az elvárt pozitív fordulatot.

Ugyanakkor az adósság leszorítása hosszú távon nem lehet sikeres a növekedés beindítása nélkül. Öt fontos tényező járulhat hozzá ahhoz, hogy a növekedés 2013-ban ismét pozitív tartományba kerüljön. Egyrészt, a tavalyi évi visszaesést okozó egyedi hatások korrekciója. Többek között átlagos időjárást feltételezve a mezőgazdaság jelentős mértékben járulhat hozzá a növekedéshez. Másrészt, a külső kereslet élénkülése a nettó export növekedését eredményezi. Harmadrészt, az államháztartási folyamatok is támogatóan hatnak a növekedésre, hiszen 2012-ben Magyarország rendkívül fegyelmezett költségvetési politikát folytatott. Továbbá, az Eximbank és a Magyar Nemzeti Bank egyaránt hitelbővítő programot hirdetett meg. Az Eximbank az elkövetkező 12 hónapban mintegy 120 milliárd forint értékű új hitelt kíván kihelyezni a vállalatok exporttevékenységének finanszírozására, míg a Magyar Nemzeti Bank 250 milliárd forint alacsony kamatozású forrást biztosít az érintettek számára. Végezetül a jelentős mértékben emelkedő uniós támogatások szintén a beruházások bővülése irányába hatnak.

Az elmúlt időszakban az államháztartási mutatók kedvező alakulása mellett számos pozitív fejlemény történt, ami a külföldi befektetők növekvő bizalmáról tanúskodik. A 10 éves magyar állampapír hozamok a 2012. januári 10 százalékos fölötti szintről jelentős mértékben csökkentek, jelenleg 6% körüli szinten stabilizálódtak. (Aligha vitatható, hogy a hozamok, kamatok csökkenése már rövidtávon is jótékony hatást gyakorolhat a gazdasági aktivitásra.) Az ország csődcockázatát mutató 5 éves CDS-felár 700 bázisponttól 300 bázispont közelébe süllyedt. 2013 elején pedig sikeres dollárkötvény kibocsátást hajtott végre a magyar állam.

Összességében az államháztartási egyensúly helyreállítását kedvezőtlen külső környezetben kellett megvalósítani. A globális pénzügyi válság körülményei között végbement államháztartási konszolidáció során nem szokványos gazdaságpolitikai lépésekre is szükség volt, hiszen lényeges szempontként merült fel a terhek szétterítése, egyes ágazatok korábbinál erőteljesebb bevonása a közteherviselésbe. Ugyanakkor vannak már kedvező jelek, látszik a kibontakozás lehetősége; és ami az egyik legfontosabb gazdaságpolitikai eredmény: Magyarország kikerült azon országok sorából, amelyeket a legsérülékenyebbek között tartanak számon.

A 2011 első félévében a magyar EU-elnökség alatt újtára indított Európai Szemeszter keretében a tagállamok minden évben legkésőbb április végéig elkészítik és benyújtják az Európai Bizottság és a Tanács részére a stabilitási vagy konvergencia programjaikat és a nemzeti reformprogramjukat.

Az Európai Szemeszter bevezetésével az uniós szintű gazdaságpolitikai koordináció ex-ante jelleget öltött. Ez keretrendszert biztosít a makrogazdasági kilátásokról és költségvetési tervekről szóló tagállami stabilitási és konvergencia programok, valamint az Európa 2020 Stratégia célkitűzései felé tett lépéseket összefoglaló nemzeti reformprogramok összehangolására. Így a programok egymással konzisztensen, ugyanazon makrogazdasági és fiskális pályán, valamint strukturális intézkedéseken alapulnak, mindamellett, hogy a programok eltérő fókusza miatt az esetleges átfedéseket is el lehet kerülni.

Magyarország 2013. évi konvergencia programja teljes mértékben figyelembe veszi az Európai Tanács márciusi ülésén elfogadott, a makrogazdasági és a költségvetési politikák Európai Szemeszter keretében érvényesítendő prioritásaira vonatkozó iránymutatásokat. Emellett – összhangban a Gazdasági és Pénzügyminiszterek Tanácsa (Ecofin) által 2012. március 13-án elfogadott, a túlzott hiány eljárás (a továbbiakban: EDP) keretében Magyarországhoz intézett ajánlással – a konvergencia program külön fejezetben bemutatja azokat a kormányzati intézkedéseket, amelyek a hivatkozott tanácsi ajánlás teljesítését alátámasztják.

A Kormány mindezen tényezőket figyelembe véve nyújtotta be az Európai Unió Tanácsa és az Európai Bizottság részére a 2013. évi konvergencia programot, valamint ezzel egy időben a 2013. évi nemzeti reform programot. A konvergencia program részletesen bemutatja a középtávú makrogazdasági, valamint költségvetési és adósságpályát és az azokat megalapozó intézkedéseket. A nemzeti reform program az Európa 2020 Stratégia keretében vállalt célkitűzések elérése érdekében tett és tervezett intézkedések részletes bemutatását tartalmazza.

2. MAKROGAZDASÁGI FOLYAMATOK ÉS ELŐREJELZÉS

2.1. KÜLSŐ FELTÉTELEK

A 2011 őszen kiújuló pénzügyi válság következtében az elhúzódó európai adósságválság fokozatosan fékezte Magyarország külső piacainak bővülését. A költségvetési kiigazítások jelentősen mérsékeltek a keresletet az adóssággal küzdő országokban, melynek következményeként 2012-ben az Európai Unió egésze recesszióba süllyedt. Az adósságválsággal közvetlenül érintett déli országok mérséklődő importkereslete Magyarország legfontosabb kereskedelmi partnerét, Németországot is kedvezőtlenül érintette az elmúlt év folyamán. Az európai kereslet beszűkülése következtében a magyar export dinamikája 2012 folyamán egyre mérséklődött, és az utolsó negyedévben a kivitel már visszaesést mutatott.

A 2012-ben megfigyelt gyenge konjunkturális folyamatok miatt a nemzetközi intézmények sorra mérsékeltek az Európai Unió egészének, legfontosabb gazdaságainak és egyben Magyarország meghatározó exportpiacainak növekedési előrejelzéseit 2013-ra vonatkozóan. Ebből adódóan a túlzott hiány eljárás megszüntetésére kiadott ajánlás végrehajtásáról szóló októberi jelentésben prognosztizálnál alacsonyabb dinamikájú külpiazi kereslet várható 2013-ban. Ugyanakkor 2013 második felétől a globális konjunktúra is támogathatja az Európai Unió gazdasági növekedésének fokozatos erősödését, ami az előrejelzési horizonton egyre dinamikusabban növekvő külpiazi keresletet eredményez. Az Európai Unió gazdaságának várt élénkülését a konjunktúra indikátorok elmúlt hónapokban megfigyelhető emelkedése is tükrözi.

Magyarország megítélése – a Kormány fegyelmezett költségvetési gazdálkodása pénzpiacok általi elismerésének is köszönhetően – kedvezően változott az elmúlt év során. Az országkockázati felárak és az állampapír-piaci hozamok tartósan csökkentek. Emellett a történelmi minimumra csökkent alapkamat (5%) támogathatja a konjunkturális folyamatokat.

2.2. NÖVEKEDÉS ÖSSZETEVŐI

A magyar bruttó hazai termék 2012-ben 1,7%-kal csökkent. Az év végére a recesszió felerősödött: a GDP az utolsó negyedévben 2,7%-kal esett vissza az előző év azonos időszakához viszonyítva. A gazdasági visszaesés több okra vezethető vissza, köztük több egyedi tényezőre is. Az elhúzódó adósságválságból fakadó európai recesszió mérsékelte a külső keresletet, amelynek hatására a magyar export dinamikája csökkent, az év egészében csak 2%-os volt a bővülés mértéke. A mérsékelt export-növekedés és a visszaeső belső kereslet az import stagnálását eredményezte. Így összességében a nettó export növekedési hozzájárulása a GDP-hez jelentős maradt 2012-ben. A belföldi felhasználás tekintetében a közösségi fogyasztást kivéve, melynek növekedése a közfoglalkoztatottak számának jelentős megemelkedéséhez köthető, minden komponens negatívan járult hozzá a gazdasági növekedéshez az elmúlt évben. A tervezettnél jelentősen alacsonyabb hiány szerepet játszott a belföldi kereslet szűkülésében. Az elhúzódó mérlegalkalmazkodás és az átmenetileg magasra emelkedő infláció következtében a háztartások fogyasztásának változása negatív tartományban maradt. A feldolgozóiparban megvalósuló 4,9%-os és az államháztartás 0,9%-os beruházás-növekménye ellenére a nemzetgazdasági bruttó állóeszköz-felhalmozás elmaradt az előző évitől. Ebben – a versenyszféra elmaradt fejlesztései mellett – nagy szerepet játszott a háztartások beruházásainak tovább folytatódó csökkenése. A gyenge külső és belső kereslettel

összhangban a készletváltozás is negatívan hatott a gazdasági növekedésre, és a nettó export növekedési hozzájárulását gyakorlatilag kioltotta.

A termelési oldalt tekintve az infokommunikáció és a közigazgatás-védelem ágazatokat kivéve mindenhol csökkenés volt tapasztalható. A legnagyobb mértékű visszaesés a mezőgazdaságban történt az aszályos időjárás következtében. A külpiacon gyengülése mellett egyedi hatások is közrejátszottak az ipari termelés korábbi évektől eltérő kedvezőtlen teljesítményében (lásd 1. számú keretes írás). A piaci szolgáltatások egészét a visszafogott belső kereslet húzta vissza.

1. számú keretes írás: Egyedi hatások érvényesülése a feldolgozóiparban

A magyar gazdaság motorjának számító feldolgozóipari teljesítmény 2012-ben elmaradt az egy évvel korábbi értékétől. A csökkenés hátterében elsősorban a második legnagyobb súlyú alág, a számítógép, elektronikai, optikai termék gyártásának nagymértékű (éves szinten 18% körüli) visszaesése állt. Ez a csökkenés nem a magyar versenyképesség romlásával áll összefüggésben, hanem bizonyos elektronikai termékeket gyártó vállalatok globális piacvesztésének eredménye (pl. Nokia és BlackBerry mobiltelefonok). Ennek következtében több magyarországi elektronikai gyártó és összeszerelő üzem is kapacitás-leépítést hajtott végre, illetve termelés-kiesést szenvedett el.

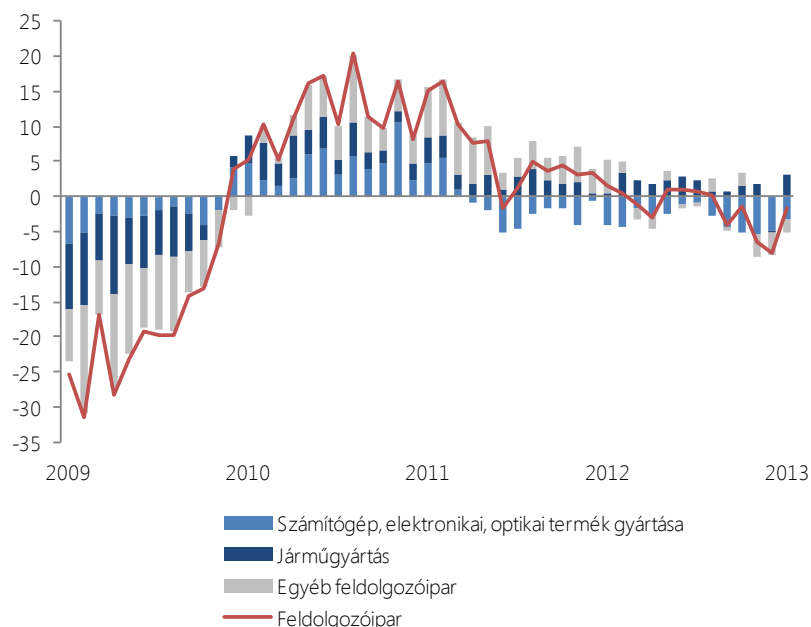
Nagymértékben építette le magyarországi gyártókapacitását a Nokia, mely az ország számítógép, elektronikai, optikai termékek gyártásának illetve exportértékesítésének mintegy egynegyedét adta 2012-ben. A Flextronics összeszerelő üzemeiben az elmúlt év végén állították le a BlackBerry telefonok összeszerelését, a szintén elektronikai cikket gyártó Elcoteq pedig 2012-ben került felszámolási eljárás alá, ami szintén negatívan hatott az alág termelésére. A fenti folyamatokon túl módszertani változások is hozzájárultak az elektronikai szektor teljesítményének visszaeséséhez. A Philips 2012 áprilisától bér munkában gyártja a termékeit. Bér munka esetén csak a bér munkadíj kerül be a statisztikába, a folyó termelő-felhasználás nem. Így bár a tévégyártás volumene gyakorlatilag nem változott, az ipari termelés volumene a statisztikai módszertan miatt csökkent.

Az elektronikai ipar 2011 áprilisától húzza vissza a feldolgozóipari teljesítményt (lásd 2.1. ábra). 2010-hez képest 2012-re az elektronikai alág súlya 22%-ról 15%-ra süllyedt a feldolgozóipari termelésben, mutatva a szektor számottevő termelés-csökkenését. Az elektronikai ipar kiszűrésével a feldolgozóipari termelés csupán az elmúlt év utolsó két hónapjában mutatott csökkenést, ami egyértelműen az európai recesszió elmélyülésével hozható összefüggésbe. Az elmúlt év egészét tekintve az autóiipari termelés felfutása sem tudta ellensúlyozni az elektronikai ipar zuhanását. Az elektronikai ipar fent említett, elsősorban nem

konjunkturális okok miatt bekövetkezett termelésekiesése következtében a feldolgozóipari termelés alacsonyabb szintre került.

Ugyanakkor 2013-tól kezdődően az elektronikai ipart érintő nagyobb leépítések nem valószínűsíthetők, így az elektronikai ipar negatív hatása egyre kevésbé fog érvényesülni. A feldolgozóipar fokozatos növekedése várható az, új járműipari kapacitások termelésbe való bekapcsolásának következtében (GM szentgotthárdi motorgyártásának bővülése, a Mercedes gyár termelésének felfutása, a Suzuki gyár visszaállása kétműszakos termelésre, illetve az Audi új üzemének 2013-ben várható beindulása).

2.1. ábra: Főbb feldolgozóipari alágak hozzájárulása a feldolgozóipari növekedéshez
(százalékpont)

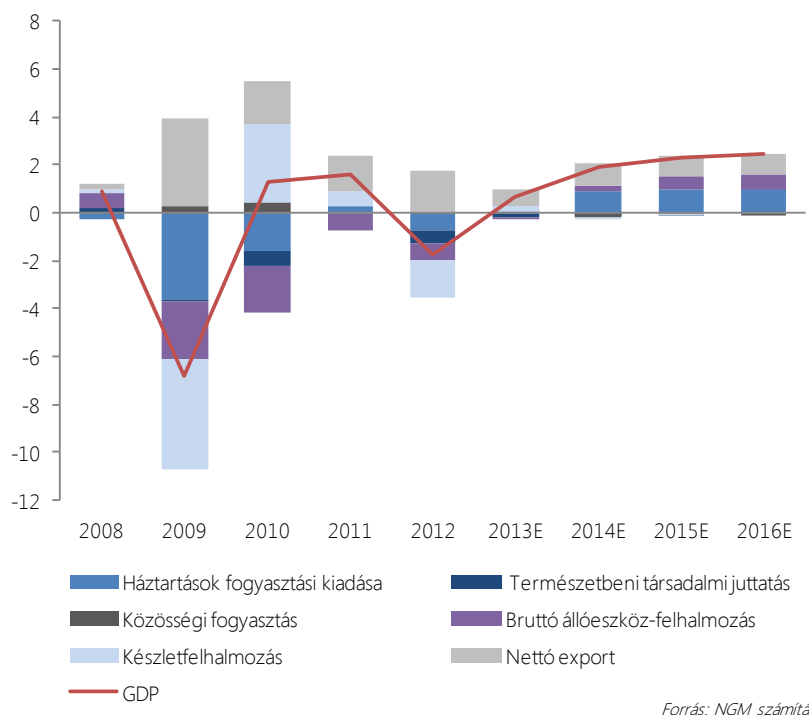

Forrás: KSH

A magyar gazdaság 2013-ban újra növekedhet. A növekedés forrásai egyrészt a 2012. évi visszaesést okozó egyedi hatások korrekciója, így például a tavalyi kedvezőtlen időjárás miatti alacsony mezőgazdasági teljesítményhez képest 2013-ban – átlagos időjárást feltételezve – a mezőgazdaság jelentős mértékben járulhat hozzá a növekedéshez. Másrészt a külső kereslet élénkülése, az összességében stagnáló belső kereslet mellett a nettó export növekedését eredményezi. Harmadrészt 2013-ban az államháztartási folyamatok – miközben a Kormány továbbra is a GDP 2,7%-ának megfelelő hiány teljesítése mellett elkötelezett – szintén támogatóan hatnak a növekedésre, köszönhetően a 2012 évi, a GDP-nek csupán 2%-át kitevő hiány bázishatásának. Negyedrészt mind az Eximbank, mind a Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB) által meghirdetett hitelbővítő programok is pozitívan járulnak hozzá a növekedéshez. Az Eximbank az elkövetkező 12 hónapban

mintegy 120 milliárd forint értékű új hitelt kíván kihelyezni a vállalatok exporttevékenységének finanszírozására, míg az MNB által meghirdetett Növekedési Hitel Program első pillére 250 milliárd forint alacsony kamatozású forrást biztosít a vállalatoknak. Az Eximbank programja elsősorban az export, míg az MNB programja a beruházások élénkítése révén járul hozzá a gazdaság növekedéséhez. Ötödrészt, a jelentős mértékben emelkedő uniós források szintén élénkíthetik a beruházási aktivitást. A 2012-es gazdasági visszaesés időben csökkenő negatív áthúzó hatása miatt a 2013-as növekedési adat az első negyedévben még várhatóan negatív lesz, de az éves növekedési ütem az év végére fokozatosan 2% közelébe emelkedhet.

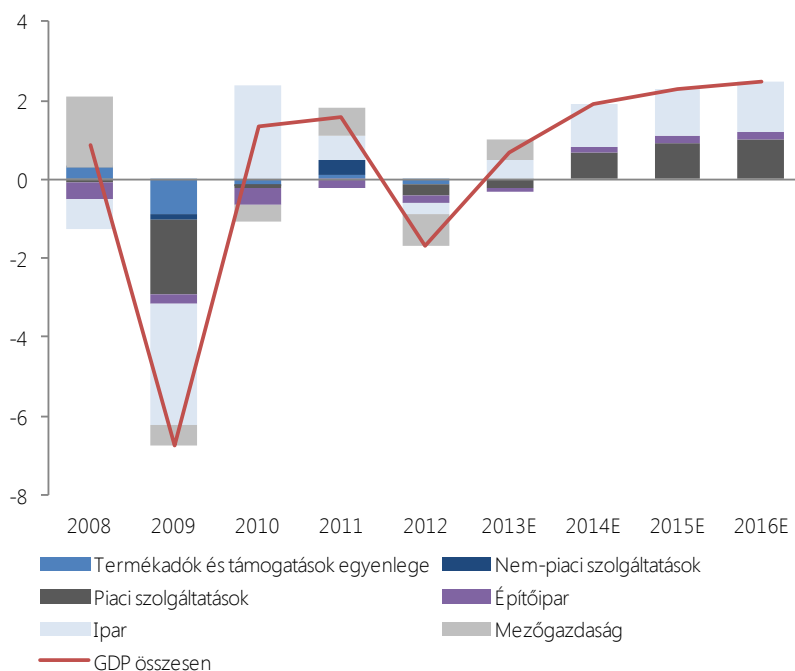
2.2. ábra: A GDP növekedés és a felhasználási tételek növekedési hozzájárulásai
(százalékpont)

2014-től kezdődően, miközben a növekedés gyorsulása valószínűsíthető, a növekedés szerkezete kiegyensúlyozottabbá is válik: egyfelől a tovább élénkülő külső kereslet növeli az export volumenét, másfelől a belső kereslet is egyre nagyobb mértékben járul hozzá a gazdaság növekedéséhez. Ez utóbbiban szerepet játszik a háztartások növekvő reáljövedelme, mérlegalkalmazkodásának lassulása, a jobb konjunkturális helyzet miatt az óvatossági megfontolások enyhülése és az alacsonyabb kamatkörnyezet, amely szintén a fogyasztást ösztönzi. A beruházások növekedését az alacsonyabb kamatkörnyezet hitelfelvételt élénkítő hatásán túl segíti a vállalati mérlegek tisztulása is.

2.3. ábra: A GDP növekedés és főbb ágazatok növekedési hozzájárulásai

(százalékpont)

Forrás: NGM számítás

2.1. táblázat: A GDP összetevői (éves növekedés, %)

	2012	2013	2014	2015	2016
GDP	-1,7	0,7	1,9	2,3	2,5
Háztartások fogyasztási kiadása	-1,4	0,1	1,8	1,8	1,8
Közösségi fogyasztás	0,5	0,3	-1,0	-0,2	0,0
Természetbeni társadalmi juttatás	-4,5	-1,8	-0,5	0,0	0,3
Bruttó állóeszköz felhalmozás	-3,8	-0,2	1,3	3,5	3,5
Export	2,0	3,3	5,8	6,1	6,1
Import	0,1	2,7	5,2	5,7	5,8

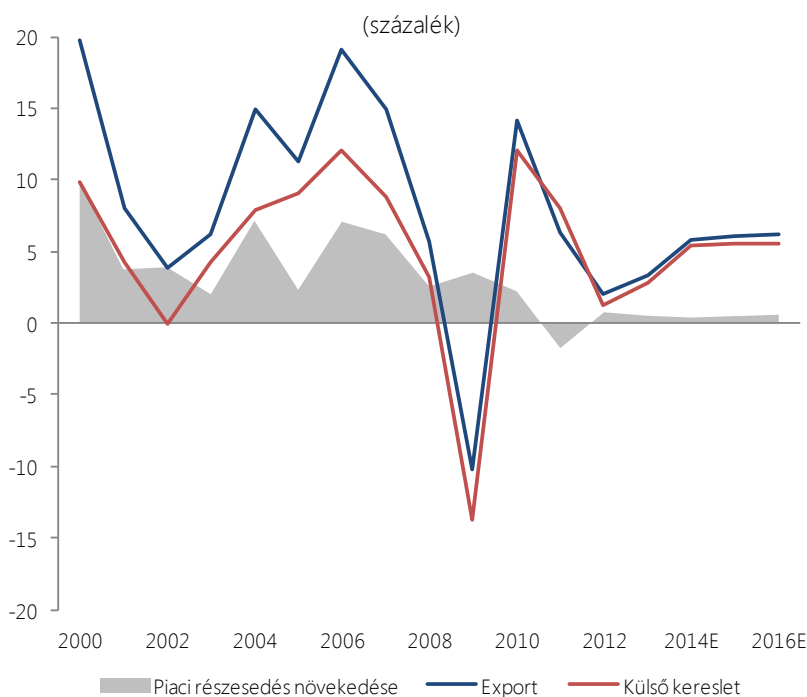
Forrás: KSH, NGM számítás

KÜLGAZDASÁG

2012-ben Magyarország főbb külkereskedelmi partnereinek növekedése lelassult, ennek következményeként a magyar külkereskedelem növekedési lehetőségei is korlátozottá váltak. Bár az exportnövekedés 2012-ben alacsony volt, a Magyarország felvevő piacain mért magyar piaci részesedés növekedett, és a kivitel számottevően meghaladja a válság előtti szintet. A válság óta tartóan visszafogott belső kereslet is hozzájárul ahhoz, hogy az import növekedése jelentősen elmarad az export bővülésétől. E két tényező eredményeképp a nettó export folyamatosan javult az évek során. A külkereskedelmi egyenlegben masszív többlet figyelhető meg, amely az ország finanszírozási képességét javítja.

A külső kereslet mérsékelt növekedésének megfelelően 2013-ban tovább bővül az export. 2014-től az egyre dinamikusabbá váló külső kereslet bővülésével párhuzamosan az előrejelzési horizonton az exportnövekedés gyorsulása várható.

2.4. ábra: Export volumen és az export piacok növekedése

Forrás: NGM számítás

Az előrejelzés szerint a hazai export dinamikája meghaladja a külső kereslet alakulását, azaz a piaci részesedés mérsékelt bővülése prognosztizálható. A piaci részesedés várható növekedését a már megvalósított, illetve megvalósítás alatt álló jelentős méretű járműipari többletkapacitás, továbbá az előrejelzési horizonton fokozatosan élénkülő vállalati beruházások révén kiépülő újabb termelőkapacitások is támogatják.

A magyar gazdaság exporttermékeinek összetevőiben számottevő az importhányad, így a kivitel növekedése egyúttal a behozatal növekedését is maga után vonja. Továbbá 2014-től a belső kereslet fokozódó élénkülése valószínűsíthető, ami szintén növeli az importot. Ugyanakkor az export bővülése érdemben meghaladhatja a belső kereslet növekedését, így a nettó export többlet – bár lassuló ütemben – az előrejelzési horizonton egészen évről-évre javulhat.

2. számú keretes írás: A magyar export orientációjának változása

A világgazdaság növekedésének egyre nagyobb hányada a fejlődő országok, azon belül is az ún. BRIC országok (Brazília, Oroszország, India, Kína) növekedéséből származik. Az említett országok mára a világ GDP növekedésének több mint felét adják.

2.5. ábra: A GDP növekedés az Európai Unióban és a BRIC országokban

(százalék)

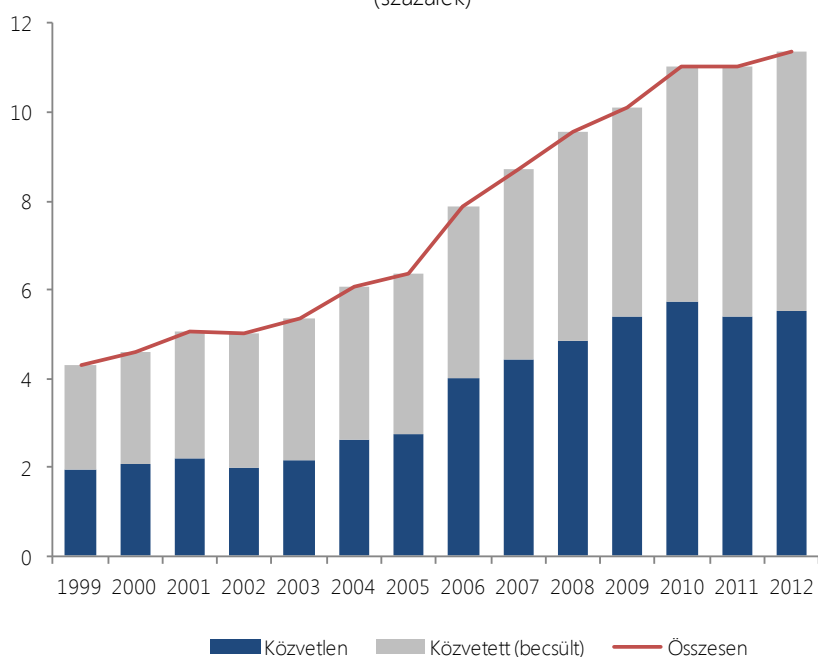

A BRIC országok gazdasági jelentőségének növekedése a magyarországi export szerkezetében is megfigyelhető: a hazai export szerkezetét vizsgálva a BRIC országokba irányuló közvetlen és közvetett export részesedése az elmúlt évtized során jelentősen emelkedett, főként a Kína és Oroszország felé irányuló export bővülésének eredményeképp. 1999-ben a magyar kivitelnek még csak 4,3%-a került ezekbe a gazdaságokba, szemben a jelenlegi 11,4%-kal. A számított arányok egyrészt tartalmazzák a közvetlenül Magyarországról kiáramló termékeket, illetve a közvetetten, az Európai Unióba irányuló magyar export azon becsült hányadát, amelyet – feldolgozást követően – BRIC országokba exportálnak tovább.

A BRIC országokba irányuló exporthányad növekedése azt eredményezi, hogy nem csak az Európai Unió, azon belül is a fő kereskedelmi partnerként számon tartott Németország, hanem a fejlődő, illetve ázsiai országok dinamikusan növekvő teljesítménye is egyre nagyobb élénkítő hatással van a magyar külkereskedelemre, ezáltal pedig a magyar növekedésre is.

2.6. ábra: A BRIC országokba irányuló export részesedése a teljes magyar exportból

(százalék)

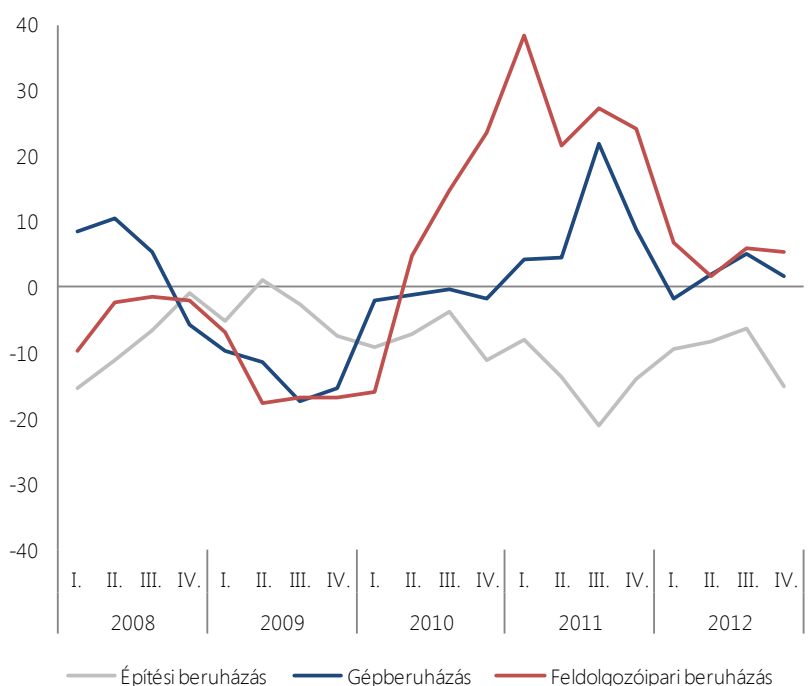
Forrás: Eurostat, NGM számítás

BERUHÁZÁS

A belső konjunktúra gyengesége és a visszafogott külső kereslet következtében a nemzetgazdasági beruházások visszaesése a 2012-es év során is folytatódott, 5,2%-kal múlták alul a megelőző év teljesítményét. Ugyanakkor a főként exportra termelő, a nemzetgazdasági beruházások harmadát adó feldolgozóipari beruházások 2012-ben minden negyedévben növekedést mutattak, éves szinten pedig 4,9%-kal bővültek a magas bázis ellenére. Ehhez a terv szerint haladó autóipari nagyberuházások megvalósulása is jelentősen hozzájárult. Az anyagi-műszaki összetétel tekintve a gépberuházások a 2011-es évben tapasztalt számottevő növekedés után ismét emelkedni tudtak, az építési beruházások esetében viszont folytatódott a visszaesés.

2.7. ábra: A beruházási szerkezet alakulása

(változás az előző év azonos időszakához képest, százalék)

Forrás: KSH

A beruházások 2008 óta tartó csökkenése várhatóan 2013-ban még nem vesz fordulatot, ugyanakkor az előrejelzés alapján a mérséklődés üteme minimálisra csökkenhet (-0,2%). A nemzetgazdaság beruházásának alakulásában nagyságrendileg 60%-os aránnyal rendelkező vállalati szektor beruházási aktivitását előreláthatóan 2013-ban továbbra is visszafogják a csökkenő pályára álló, de még mindig magas hitelkamatok és a gyenge belső kereslet is. Az összességében még csökkenő beruházáson belül 2013-ban is folytatódhat a feldolgozóipari nemzetgazdasági ág beruházásainak növekedése. 2013 második felében a kis- és középvállalkozások beruházási aktivitása számottevően erősödhet az MNB Növekedési Hitel Programjának keretei között meghirdetett kedvezményes kamatozású refinanszírozási hiteleknek köszönhetően. A program azokat az egészséges üzleti modellel rendelkező, növekedésorientált kis- és középvállalkozásokat célozza meg, amelyek szigorú hitelezési korlátokkal szembesülnek, ugyanakkor számukra a banki finanszírozásnak nincs valódi alternatívája.

2014 folyamán a kereslet élénkülésével és a hitelkínálati korlátok enyhülésével várható a vállalati beruházások dinamikus bővülése, amikor már a kedvezőbb gazdasági környezet eredményeképpen a külső piacokra termelő vállalatok mellett a belső piacokra termelők körében is erősödhet a beruházási hajlandóság. Ez a növekvő trend fennmaradhat 2015 és 2016 során is, így a vállalati szektor beruházásai által vezérelve a nemzetgazdasági beruházások 3,5%-kal bővíthetnek ezekben az években.

Magyarország a sikeres autóipari beruházások multiplikátorhatásaként a következő években további jelentős munkahelyteremtő beruházásokat vonzhat, elsősorban a járműipari beszállítók hazai betelepülése révén. Ezeket a várakozásokat megerősítik a Nemzeti Külgazdasági Hivatal által regisztrált adatok, amelyek szerint a befektetők elsősorban a járműipar beruházási lehetőségei iránt érdeklődtek az elmúlt időszakban. Így továbbra is arra lehet számítani, hogy Magyarország

tőkevonzó-képessége fennmarad, amit a kormányzati intézkedésekkel megerősített versenyképesség is alátámaszt: az egykulcsos szja rendszer bevezetésével csökkentek a régiós viszonylatban magasnak számító munkát terhelő adók, csökkentve a szakképzett munkaerő költségét. További versenyelőnyt képez a kis- és középvállalkozások adóterheinek mérséklése is. A vállalati beruházások nyomán megvalósuló kapacitásbővülések emelik a potenciális GDP-növekedés ütemét, megalapozva a hosszabb távú gazdasági növekedést és a makrogazdasági stabilitást.

A folyamatosan érkező uniós transzfereknek köszönhetően jelentősen növekszik majd az állami beruházások mértéke a következő években. A jelenlegi hét éves EU-költségvetési periódus (2007-2013) kifizetései 2015 végéig befejeződnek, így a 2013-ban felfutó állami beruházások 2014-ben és 2015-ben is jelentős beruházási többletet eredményeznek majd.

A lakossági beruházások csökkenésének lassulása 2013-ban is folytatódik. Az Otthonteremtési Program keretei között meghirdetett támogatott lakáshitel az egyik fontos eszköze lesz az épített lakások számában mutatkozó csökkenő tendencia megállításának. 2013 januárjától több eleme módosult a 2012-ben újjáélesztett kamattámogatási rendszernek, így többen és kedvezőbb feltételekkel tudják igénybe venni a kamattámogatott kölcsönöket. Mindez az év végén már éreztetheti a hatását a lakossági beruházások alakulásában, 2014-től pedig mérsékelt növekedés is mutatkozhat a háztartások beruházásában, ami a rákövetkező években tovább erősödhet majd.

3. számú keretes írás: A beruházási ráta alakulása

Magyarország a kelet-közép-európai régióban jelenleg a legalacsonyabb GDP-arányos beruházási rátával rendelkezik (17,2%), azonban nem marad el sokkal az EU-27 átlagától (18%). Szektorok szerint vizsgálva a folyamatokat fontos hangsúlyozni, hogy Magyarország beruházási rátájának folyamatos csökkenésében jelentős szerepet játszott a háztartások beruházásának a válság kitörése óta tartó zsugorodása. Főként a lakosság túlzott eladósodottságából fakadó szükséges mérlegkiigazítás magyarázza a lakossági hitelezés tartós gyengeségét, amelynek eredményeképpen a lakásépítési és felújítási célú beruházások alakulásában drasztikus visszaesés következett be. Ezt a hatást az egykulcsos személyi jövedelemadó-rendszer fokozatos bevezetése csak részben tudta kompenzálni.

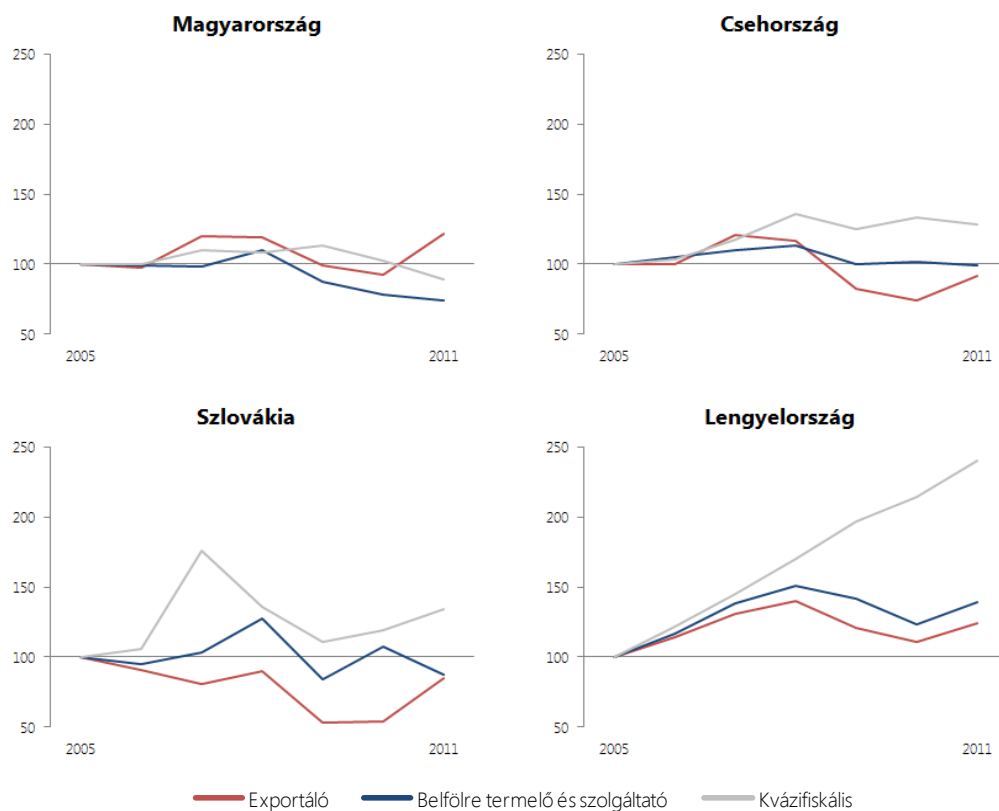
A régióban Magyarország mellett Szlovéniában volt még ennyire számottevő a lakásberuházások csökkenése, a többi országban ennél mérsékeltebb visszaesést lehetett megfigyelni. Magyarországon a háztartások GDP-arányos beruházási rátája 2008-ban még 5,2%-os volt, ami akkor szinte egybevágott a Csehországra, Lengyelországra és Szlovákiára vonatkozó értékekkel az Eurostat adatai alapján. A legfrissebb, 2011-es számok szerint viszont a 3,0%-os háztartási beruházási ráta a régióban a legalacsonyabb. Egyértelmű tehát, hogy a lakossági szektor beruházásának ilyen mértékű visszaesése jelentős negatív hatást gyakorolt a nemzetgazdasági beruházási folyamatokra.

A vállalati szektor vizsgálatakor megfigyelhető, hogy a régiós országok többségében hasonló folyamatok mentek végbe a válság óta eltelt években. Magyarországhoz hasonlóan a környező országokban is meghatározó szerepet játszottak a válság alatt külföldről betelepülő, főként exportra termelő feldolgozóipari vállalatok beruházásai, amelyek ellensúlyozni tudták a gyenge belső keresletet kielégítő, belföldre termelő és szolgáltató ágazati csoportok csökkenő beruházási hajlandóságát. Ennek eredményeképpen Csehországhoz és Szlovákiához hasonlóan a magyar vállalatok GDP-arányos beruházási rátája is emelkedni tudott 2011-ben (11,9%) és az elmúlt évekhez hasonlóan továbbra is felülmúlja az EU-27 átlagának értékét (10,9%).

Magyarország beruházási rátájának alakulásában tehát a lakossági beruházásoknak régiós összehasonlításban is kiemelkedő zsugorodása jelentős szerepet játszott, ugyanakkor az exportáló vállalatok beruházási aktivitása Csehországhoz és Szlovákiához képest is magasabb maradt.

2.8. ábra: A vállalati beruházások alakulása a régióban ágazati bontás szerint

(2005=100 százalék)

Forrás: MNB szemle (2013. január), Eurostat

FOGYASZTÁS

2012-ben a fogyasztás csökkent. A csökkenést a háztartások folytatódó mérlegkiigazítása, a szigorú hitelezési feltételek, a lakosság óvatossági megtakarításai és a magas infláció magyarázza.

2013-ban ugyanakkor már enyhe fogyasztásnövekedés várható (0,1%), aminek közvetlen oka a reáljövedelmek növekedése. A reáljövedelmek emelkedése mögött egyrészt a nyugdíjak és a minimálbérek infláció mértékét meghaladó növekedése áll – ráadásul ezek a csoportok az átlagosnál magasabb fogyasztási határhajlandósággal rendelkeznek –, másrészt részben a rezsicsökkentés következményeként az infláció a jegybanki célszint közelébe süllyed. Harmadrészt a tiszta egykulcsos adórendszerre való áttérés már az átlagkereset alatti jövedelemmel rendelkezők körében is fogyasztási fellendülést hozhat.

A lakossági hitelezési fordulat még várat magára: az MNB felmérése szerint a bankok úgy számolnak, hogy 2013 első félévében ugyan enyhülhetnek a fogyasztási hitelek feltételei, de a lakáscélú hitelek feltételeiben egyelőre nem várható fordulat. Ugyanakkor az Otthonteremtési Program kedvezőbbé tett kamattámogatása ösztönzőleg hathat a háztartások lakásberuházásaira.

Emellett a lakosság mérlegkiigazítása továbbra is tart, ezért összességében a lakosság fogyasztási kiadásai a reáljövedelmek számottevő emelkedése ellenére csak mérsékelten nőnek. A fogyasztás növekedését segíti az árfolyamgát intézménye is, ami a benne résztvevők számára többletjövedelmet jelent az alacsonyabb törlesztőrészek miatt. Február végéig közel 140 ezer hiteles lépett be a programba, illetve a május végéig meghosszabbított program még szélesítheti a résztvevők körét.

2014-ben jelentős lendületet vehet a fogyasztás. A program szerint a reáljövedelmek még erősebben emelkednek, mint 2013-ban, amiben nagy szerepet játszik a pedagógus életpályamodell bevezetése, amivel párhuzamosan a mérlegkiigazítás és az óvatossági motívum egyre inkább háttérbe szorul, mérsékelve a háztartások magas megtakarítási rátáját.

2015-ben és 2016-ban a fogyasztási kiadások volumennövekedése hasonlóan alakulhat, mint a 2014-es évben. A beinduló hitelezés és a tovább emelkedő reáljövedelmek jelentős lökést adhatnak a fogyasztásnak.

2.3. MUNKAERŐPIAC

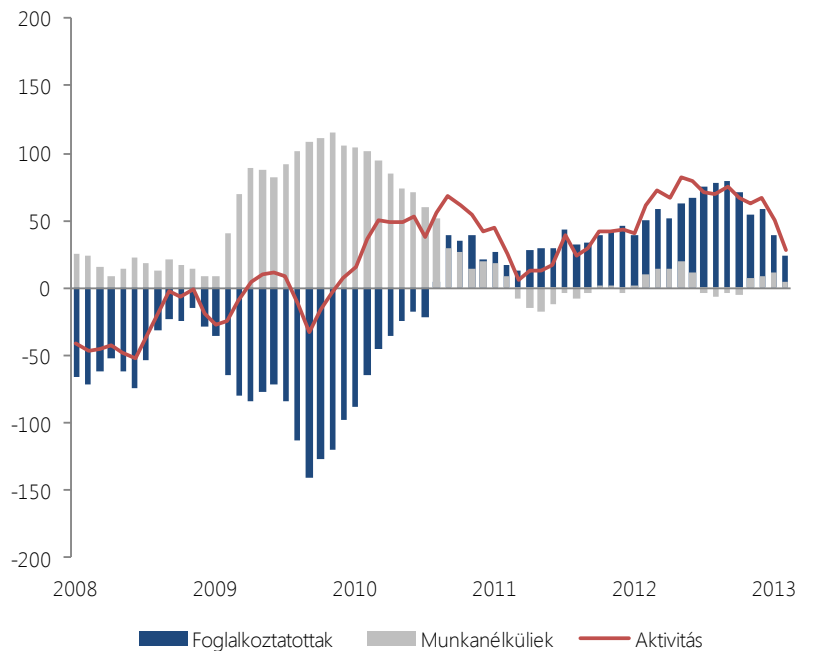
2012-ben a 15-74 éves korosztály foglalkoztatása éves átlagban 66 ezer fővel bővült 2011-hez képest. 2012-ben jellemző módon a mikro- és kisvállalkozások (4 fő alatti létszámmal), illetve a 300 fő feletti nagyvállalkozások bővítették létszámukat.

A közszférában a közfoglalkoztatási programoktól eltekintve az elért hatékonyságjavulás következtében az alkalmazottak száma 2,3%-kal esett vissza 2012-ben. Ugyanakkor a közmunkaprogramok, mint átmeneti gazdaságpolitikai eszközök, továbbra is támogatták a munkaerőpiac keresleti oldalát. 2012-ben átlagosan mintegy 91 ezer főt sikerült bevonni a közfoglalkoztatás valamely formájába, jellemzően teljes munkaidős programokba, mivel 2012. január 1-jétől már csak 6 illetve 8 órás közmunkaprogramok kerülhettek kiírásra.

Nemzetgazdasági szinten a foglalkoztatottság 1,7%-kal emelkedett, amivel párhuzamosan a munkapiacra belépést támogató ösztönzők hatására az aktívak száma is jelentősen bővült, így az

aktivitási ráta folyamatos növekedéssel az év végére elérte az 57%-ot a 15-74 éves korosztályban. A foglalkoztatottság és az aktivitás hasonló mértékű emelkedésének következményeként a munkanélküliségi ráta nem változott 2012-ben.

2.9. ábra: A nemzetgazdasági aktivitás változása
(háromhavi átlagos létszám változása az előző év azonos időszakához képest, ezer fő)

Forrás: KSH

2013-tól a versenyszféra foglalkoztatásának növelése érdekében érvényesülnek a Munkahelyvédelmi Akcióterv intézkedései, amelyek a bérköltségek csökkentése által a leghátrányosabb munkaerő-piaci helyzetű és magas munkakínálati rugalmasságú társadalmi csoportok (25 évesnél fiatalabbak, 55 évesnél idősebbek, tartósan munkanélküliek, gyesről, gyedről visszatérő édesanyák) elhelyezkedését hivatottak elősegíteni. A nagy gépjárműipari beruházások továbbra is pozitív hatással vannak az elsődleges munkaerőpiac foglalkoztatására, miközben a mikro-, kis- és középvállalkozások létszámbővítését az őket érintő adózási rendszer átalakítása ösztönzi. Ezek a folyamatok mind hozzájárulnak ahhoz, hogy 2013-ban mérsékelt ütemben ugyan, de tovább bővílhessen a versenyszféra foglalkoztatása, amely 2012-ben a szektor gazdasági teljesítményét meghaladó mértékben emelkedett.

2014-től kezdődően a külső és belső gazdasági feltételek és így a vállalati profitabilitás javulásával párhuzamosan a foglalkoztatottság további fokozatos emelkedése várható.

A közsféra foglalkoztatását alapvetően az egyes kormányzati intézkedések határozzák meg: 2013. januártól az öregségi nyugdíjkorhatár feletti munkavállalók kötelező nyugdíjazása, a második féltévtől a nyugdíj és kereset együttes folyósításának kizárása. Mindez létszámcsökkenést eredményez a közfoglalkoztatás nélkül számolt közsférában, ugyanakkor a közfoglalkoztatottak számának emelkedése (12 ezer fős bővülés a 2012. évi létszámhoz képest) összességében kismértékben bővülő

foglalkoztatottságot eredményez a teljes szférában. 2014-ben az említett intézkedések hatása továbbra is fennáll, ugyanakkor a közfoglalkoztatás már csak kisebb mértékben emelkedhet tovább.

A továbbra is csak mérsékeltebb ütemben növekvő foglalkoztatottság 2013-ban is laza munkaerőpiaci feltételeket vetít előre. Azonban az átmenetileg bővülő közmunkaprogramok, majd a gazdasági növekedés és a vállalati profitabilitás helyreállításával párhuzamosan a versenyszféra az álláskereső munkaképes korúak egyre nagyobb hányadát szívhatja fel. Ennek következtében a munkanélküliségi ráta 2013-ban 10,7%-ra mérséklődhet, a következő években pedig a ráta további csökkenése várható.

4. számú keretes írás: A Munkahelyvédelmi Akcióterv

A munkaerőpiac kínálati oldalát ösztönző 2011. évi – a Széll Kálmán Terv részeként meghirdetett – reformokat követően, 2012-ben a Kormány a **Munkahelyvédelmi Akcióterv** meghirdetésével a munka keresletét ösztönző intézkedéseket hozott. Az intézkedések három téma köré csoportosíthatók: a munkáltatók számára nyújtott adókedvezmények, a vállalkozásoknak kidolgozott új, választható adózási formák, továbbá a vállalkozások adminisztrációját és finanszírozását támogató intézkedések.

A Munkahelyvédelmi Akcióterv munkáltatókat érintő ösztönzői azoknak a csoportoknak a foglalkoztatására koncentrálnak, amelyek tekintetében Magyarország nemzetközi összehasonlításban a legnagyobb lemaradást mutatja. Ezek egyben a leghátrányosabb munkaerő-piaci helyzetű és magas munkakínálati rugalmasságú csoportok, így a 25 év alatti, 55 év feletti, a szakképesítéssel nem rendelkező, továbbá a tartósan munkanélküli státuszú munkavállalók, valamint a kisgyermekes (gyesről, gyedről a munkaerőpiacra visszatérő) édesanyák. Foglalkoztatásuk esetében a munkáltató kedvezményt érvényesíthet a szociális hozzájárulási adóból 100 ezer forintos jövedelemhatárig.

A munkáltatót terhelő szociális hozzájárulási adó, valamint szakképzési hozzájárulás együttes, 28,5%-os mértéke 14%-ra csökkenthető a 25 évesnél fiatalabb, 55 évesnél idősebb, valamint a szakképzettséget nem igénylő munkakörben foglalkoztatott munkavállalók esetében. Amennyiben a 25 év alatti munkavállaló pályakezdő, úgy teljes mentességben részesül a terhek alól a munkáltató a foglalkoztatás első két évében. Hasonlóan két évig teljes mentesség jár a tartósan munkanélkülinek számító (hat hónapot meghaladóan munkanélküli állományba sorolt) munkavállalók, illetve a gyermekgondozási díj folyósítását követően, továbbá a gyermekgondozási segély és a gyermeknevelési támogatás folyósítása alatt vagy azt követően foglalkoztatott munkavállalók foglalkoztatásakor. Ennél a csoportnál azonban a harmadik évben sem kell még megfizetni a teljes terhet, csupán annak 50%-át (ez 14%-os adóterhet jelent).

A kedvezmények nem csak az új alkalmazottaknál érvényesíthetők, hanem a már

jelenleg is foglalkoztatásban állók állományára is kiterjeszthetők, így egyszerre van munkahelyteremtő és -megtartó hatásuk is.

Az Akcióterv keretein belül jelentősen csökkennek a vállalkozások terhei. A vállalatoknál maradt többletforrások egyrészt munkaerő-állománybővítést, másrészt bruttó béremelést tesznek lehetővé, harmadrészt a javuló vállalati cash-flow miatt a vállalati beruházások megvalósítására is pozitív hatással vannak. A közvetlen makrogazdasági hatásokon túl a tovagyrúzó hatásokat (többek között a háztartások rendelkezésre álló jövedelmének és így előreláthatólag fogyasztási kiadásainak növekedését) is figyelembe véve a Munkahelyvédelmi Akcióterv hozzájárul a gazdasági teljesítmény emeléséhez, a fenntartható gazdasági növekedés megvalósításához.

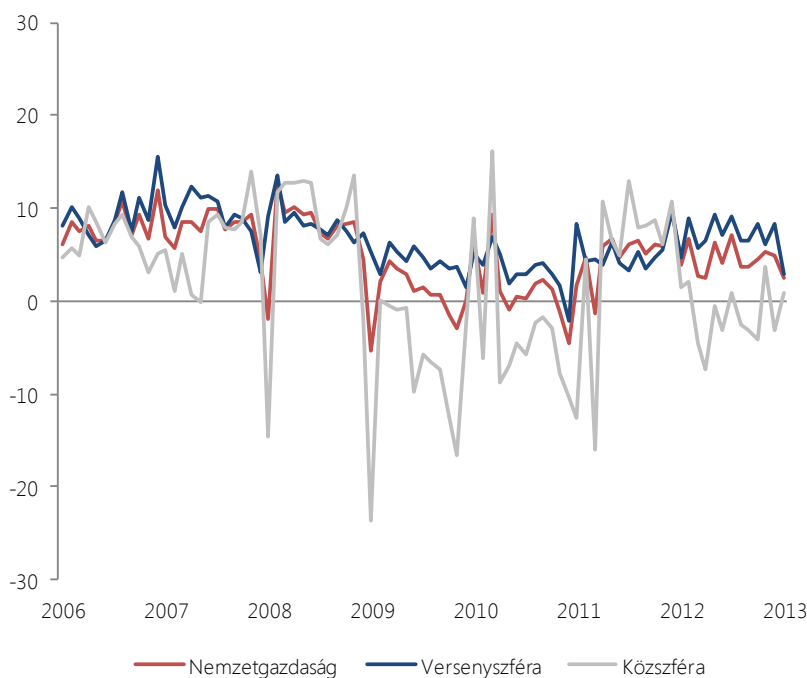
A versenyszférában a bruttó keresetek inflációt meghaladó mértékben, 7,2%-kal növekedtek 2012-ben. Ebben szerepet játszott egyrészt a minimálbér több mint 19%-os emelése, másrészt a nettó keresetek szinten tartása érdekében a 2012. januárban bevezetett bérkompenzációs rendszer is.

2012-ben összességében 1,7%-kal csökkentek a bruttó keresetek a közszférában éves átlagos szinten. Ez a visszaesés azonban összetétel-hatással, azaz a relatíve alacsony keresetű közfoglalkoztatottak növekvő súlyával magyarázható, ugyanis a közfoglalkoztatottaktól eltekintve a bruttó keresetek 3,7%-kal növekedtek a szférában. A közszférában egyrészt szintén szerepet játszott a minimálbér és garantált bérminimum jelentősebb emelése (19 illetve 15%), másrészt az egészségügyi dolgozók év közben megkezdett bérrendezése is. A közfoglalkoztatásban résztvevők bére a 2011. szeptember 1-jével bevezetett 57.000 forintról 2012. január 1-jén 71.800 forintra emelkedett a nettó keresetek szinten tartása érdekében.

A gyermekek után járó adóalap-kedvezményt is figyelembe véve a nettó átlagkeresetek 2012-ben nemzetgazdasági szinten átlagosan 2,1%-kal haladták meg a 2011. évi szintet.

2.10. ábra: A bruttó átlagkeresetek alakulása

(változás az előző év azonos időszakához képest, százalék)

Forrás: KSH

2013-ban érvényesül először a tisztán egykulcsos személyi jövedelemadó rendszer, amely önmagában emeli a nettó bértömeget. A bérkompenzáció intézménye kifutó rendszerben ugyan, de még továbbra is fennáll: a rendszeres és nem rendszeres bértételekben 2012-ben megfigyelt tendencia várhatóan még 2013-ban is jelen lesz. A minimálbérek 5,4%-kal 98 000 forintra, míg a garantált bérminimum 5,6%-kal 114 000 forintra emelkedett 2013. január 1-jével. Ezek a folyamatok önmagukban felfelé mozdítanak el a keresetek növekedési ütemét, ugyanakkor a vállalatok feltehetően alkalmazkodnak majd az alacsonyabb inflációs környezethez, és bár rövidtávon bérmereség jellemző, de 2013 második negyedétől már várhatóan az alacsonyabb inflációhoz igazítják bérezési döntéseiket.

2014-től a kedvezőbb gazdasági feltételek eredményeképp a bérek a fogyasztói árszínvonal növekedését meghaladó mértékben emelkedhetnek.

A közzféra kereseteit tekintve a közfoglalkoztatottak bére 5,2%-kal emelkedett 2013. január 1-jével. Az egészségügyben dolgozók bérrendezése folytatódik 2013-ban, 2014. januártól pedig életbe lép a tanári életpályamodell, amellyel az oktatás ágazatában is megkezdődik a bérek rendezése. A közzféra többi ágazatában a bruttó bérek nominális szinten tartása érvényesül.

2.4. INFLÁCIÓS FOLYAMATOK

Az árak átlagos növekedése 2012-ben 5,7% volt. A 2011. évi 3,9%-hoz képest ez jelentősen magasabb, melyet főleg két tényező okozott: a januári áfakulcs-emelés megjelenése a fogyasztói árakban, illetve a mezőgazdaság számára kedvezőtlen időjárás miatt az év második felében a feldolgozatlan élelmiszerek ára az előző évi magas értéket is felülmúlta.

2013-ban a feldolgozatlan élelmiszerek árának korrekciója várható, ugyanakkor a hűvös, csapadékos tavaszi időjárás miatt a primőr termékek ára várhatóan magasabb lesz, így a feldolgozatlan élelmiszerek árának korrekciója csak mérsékelt lehet.

Az árfolyam technikai kivetítése a túlzott hiány eljárás megszüntetésére kiadott ajánlás végrehajtásáról szóló októberi jelentéshez képest gyengébb árfolyamot eredményez, ami az importált termékek árába gyűrűződhet be. Ugyanakkor a visszafogott belső kereslet 2013-ban fékezi a piaci áras termékek és szolgáltatások árának emelkedését.

A szabályozott háztartásienergia-árak 10%-os csökkentése meghatározó a 2013-as éves árindex alakulásában. Ez mintegy 0,8 százalékpontos csökkenést okoz az éves indexben, és további néhány tizedpontos csökkenést okoz a fogyasztói kosárban kisebb súllyal szereplő, az év közepétől hatályba lépő szemétszállítás- és vízdíjcsökkentés. Az adóváltozások inflációt növelő hatása 2013-ban jóval korlátozottabb lesz a 2012. évi mintegy 2,1 százalékpontos értéknél. Ez nagyrészt a jövedékiadó-változások miatt 0,9 százalékpont körül alakulhat. Az adótartalom növekedése – a jövedéki adó tervezett változásának hatására – a 2014. évben minimális lesz.

A minimális adóváltozási hatás és a hatósági árak 2013-as rezsicsökkentés miatti nagymértékű csökkenésének kifizetésével, a gyorsuló gazdasági növekedés és szűkülő kibocsátási rés mellett 2014-ben a 2013 évihez képest csekély mértékben magasabb infláció valószínűsíthető. Az ezt követő években az MNB középtávú inflációs céljával konzisztens áremelkedés prognosztizálható (3%).

2.2. táblázat: Infláció

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Infláció	4,9	3,9	5,7	3,1	3,2	3,0	3,0

Forrás: KSH, NGM számítás

2.5. CIKLIKUS FOLYAMATOK

Magyarországon a kibocsátási rés változása 1998 és 2006 között pozitív volt, köszönhetően a viszonylag gyors növekedésnek (4%).¹ A 2001 utáni időszakban a növekedést a fiskális expanzió is segítette. 2007-től azonban a felhalmozódó államadósság miatti megszorítások következtében, majd a 2008-ban az országot is elérő válság miatt a gazdasági növekedés megállt, és a pozitív kibocsátási rés szűkülni kezdett. 2009-ben, a 6,8%-os gazdasági visszaesés évében fordult negatív tartományba a kibocsátási rés, mely 2012 kivételével fokozatosan záródik.

Az elmúlt három év kormányzati intézkedései a potenciális kibocsátás növekedési ütemének emelését segítették elő. Az intézkedések elsősorban a potenciális munkaerő növekedésének irányába hatottak. Bár a munkaképes korú népesség létszámát a demográfiai folyamatok előre determinálják, a munkaerő-piaci részvétel növekedése azonban rövid távon is ösztönözhető. Emiatt nagyon fontos

¹ A potenciális kibocsátás számítása az Európai Bizottság Kibocsátási Rés Munkacsoportjának a módszertanával készült azzal az eltéréssel, hogy a programhoz készült számítás az átlagos munkaórák, az aktivitási ráta és a strukturális munkanélküliség szűrésénél a 2014 és 2015-re vonatkozó előrejelzéseket is figyelembe veszi a konzisztencia fenntartása miatt. A program a TFP trendjét a kapacitáskihasználtságot is figyelembe vevő bayes-i Kálmán-szűrővel, míg a strukturális munkanélküliség trendjét a Munkacsoport új tagállamokra használt egyszerűsített módszertanával számolja. Ezekről bővebb információ megtalálható az Európai Bizottság honlapján: <https://circabc.europa.eu/faces/jsp/extension/wai/navigation/container.jsp>

lépések a munkaerőpiac strukturális átalakítását célzó újabb intézkedések, amelyeket a 4. számú keretes írás részletez. A növekedési hozzájárulás szempontjából azonban fontos fordulat, hogy a munkaerő potenciális növekedéshez való hozzájárulása hosszú évek után 2012-ben lett ismét pozitív.

A kibocsátási rés 2013-ban várhatóan kismértékben tovább nyílik, mivel a növekedés még elmarad a potenciálistól. Az ezt követő években, az előrejelzési horizonton azonban a gazdasági növekedés minden évben meghaladja a potenciális növekedést, és így a kibocsátási rés fokozatosan záródik. A magyar gazdaság várhatóan 2017-ben éri el potenciális kibocsátásának szintjét.

Mivel a legtöbb kormányzati intézkedés a munkaerőpiacot érinti, a potenciális növekedéshez legnagyobb mértékben a munkaerő fog hozzájárulni. Ugyanakkor az előrejelzési horizonton a tőke és a termelékenység hozzájárulása is fokozatosan emelkedni fog.

2.3. táblázat: Ciklikus folyamatok

%

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
GDP növekedés	1,3	1,7	-1,7	0,7	1,9	2,3	2,5
Potenciális növekedés	0,0	0,0	0,3	0,9	1,1	1,3	1,5
Tényezők:							
Munka	-0,4	-0,2	0,1	0,4	0,6	0,7	0,7
Tőke	0,7	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5
Teljes tényező-termelékenység	-0,3	-0,3	-0,2	0,0	0,1	0,2	0,4
Kibocsátási rés (a GDP arányában)	-3,4	-1,7	-3,6	-3,7	-2,9	-2,0	-1,1

Forrás: NGM számítás

2.6. KÜLSŐ EGYENSÚLY

Az ország nettó külső pozíciója (fizetési mérleg és tőkemérleg egyenlege) a válság előtti éveket jellemző masszív deficitből 2009-től kezdődően többletbe fordult, azóta a GDP-arányos egyenleg folyamatosan javuló tendenciát mutat, és 2012-ben már meghaladta a 4%-ot. A külső egyensúly ilyen mértékű javulása elsősorban a kedvező exportteljesítményből és a gyenge belső kereslet következtében alacsony importigényből adódik. Emellett a növekvő EU-transzferek is az egyenleg emelkedését okozták az elmúlt időszakban.

A fizetési mérleg tételeinek jövőbeli alakulásában a múltbeli trendek folytatódása valószínűsíthető. Az áruk és szolgáltatások egyenlege várhatóan a következő években is javulni fog. A javulás üteme azonban mérséklődhet, mivel a dinamikus bővülő kivitel mellett 2014-től kezdve az emelkedő belső kereslet miatt az importigény is várhatóan nőni fog. Ezáltal a nettó export többlete a GDP 9%-ának megfelelő szinten stabilizálódhat. A jövedelemegyenleg alakulását várhatóan két egymással ellentétes folyamat fogja együttesen meghatározni. Egyrészt az ország csökkenő adóssága és a kedvezőbb kamatok következtében a külföld irányába fizetett kamatjövedelmek csökkenhetnek. Másrészt viszont a vállalati jövedelmezőség javulásával az országból kimenő profittranszferek és az újrabefektetett jövedelmek emelkedhetnek. Mindezek eredőjeként a jövedelem egyenleg passzívuma stabilan a GDP 6-7%-a között marad. Végezetül az EU transzferek 2015-ig továbbra is jelentős beáramlására lehet számítani. Ugyanakkor 2016-ban ezen a soron átmenetileg visszaesés várható az úgynevezett n+2 szabály következtében.

Mindezen tényezők hatására a program szerint a külső finanszírozási képesség éves átlagban eléri a GDP 6%-át, amely a külső adósság gyors ütemű leépítését eredményezi és jelentősen mérsékli az ország sérülékenységet.

2.4. táblázat: Külső finanszírozás

a GDP %-ában

	2012	2013	2014	2015	2016
Áruk és szolgáltatások egyenlege	7,6	8,5	9,0	9,2	9,4
Folyó fizetési mérleg egyenlege	1,6	3,2	3,6	3,3	3,2
Tőkemérleg	2,7	3,2	3,3	3,5	1,5
Külső nettó finanszírozási képesség	4,3	6,3	6,9	6,8	4,7

Forrás: MNB, NGM számítás

Az „összesen” adatok kerekítés miatt eltérhetnek a részadatok összegétől.

2.7. A KORMÁNYZATI INTÉZKEDÉSEK GAZDASÁGI HATÁSAINAK VIZSGÁLATA

A Kormány meghozott legfontosabb gazdaságpolitikai lépései hosszú távú makrogazdasági hatásainak számszerűsítéséhez az Európai Bizottság által kifejlesztett QUEST III. modell szolgáltatotta az alapot. A szimulációk elkészítése érdekében a modellben azok a paraméterek kerültek felhasználásra, amelyeket a Bizottság szakértői kalibráltak a magyar gazdaság sajátosságai szerint.

A következő reformok, adórendszerbeli átalakítások együttes hatása képezi a vizsgálat tárgyát:

- Hatékonyabb bérszabályozás a közzsférában.
- A nyugdíjjárulék degresszivitásának megszüntetése. Az élőmunkára vonatkozó lineáris adórendszer kialakításába illeszkedve a munkavállalói nyugdíjjárulék-plafon eltörlésre kerül. Ezzel az alacsony keresetű munkavállalók terhelése nélkül, így a foglalkoztatás és a fogyasztás érdemi csökkenése nélkül érhető el többletbevétel.
- A gazdaság fehéritése, az adóelkerülés visszaszorítása és az adóbeszedés hatékonyságának érdemi javítását szolgáló intézkedések.
- Jövedéki adóemelés.
- Munkahelyvédelmi Akcióterv. Célja a munkát terhelő adók olyan szerkezetben történő további csökkentése, amely hatékonyan segíti elő a foglalkoztatás növelését, ugyanakkor nem ösztönöz a jövedelmek aluljelentésére.
- A helyi iparűzési adó alapjának szélesítése érdekében a Kormány döntése értelmében 2013-tól a helyi iparűzési adóban korlátozás lép életbe az adóalap csökkentő tételek levonhatóságára vonatkozóan. A tervezett szabályozás értelmében az iparűzési adó alapjából korlátozottan, sávosan progresszív módon vonható le az eladott áruk beszerzési értékének és a közvetített szolgáltatások értékének együttes összege.
- Közműadó bevezetése a vezeték- és csatornahálózatra.

- Az adóalapok szélesítését, az adórendszer semlegességének növelését célzó lépés a béren kívüli juttatások és más meghatározott juttatások adózásának egységesítése. Az intézkedés eredményeként a béren kívüli juttatásokra is 14%-os EHO kerül bevezetésre.
- A Kormány az árfolyamgáttal jelentős segítséget nyújtott a devizahitelesek számára, stabilabb, kiszámíthatóbb pénzügyi helyzetbe kerültek a résztvevő családok. Az intézkedés csökkentette az árfolyam-ingadozás miatt kialakított megtakarítási szokásokat, javította jövedelmi helyzetüket.

2.5. táblázat: A modellezett költségvetési intézkedések és értékük

	összes bevétel (GDP%)	Bevételek megoszlása a gazdasági szereplők között (GDP%)		
		fogyasztó		vállalatokat terhelő
		munkát terhelő	fogyasztást terhelő	
Bérszabályozás	+0,3%	+0,3%		
Nyugdíjjárulék-plafon eltörlése	+0,2%	+0,2%		
Jövedéki adóemelés	+0,1%		+0,1%	
Iparüzési adóalap	+0,1%			+0,1%
Közműadó	+0,2%			+0,2%
Béren kívüli juttatások adójának emelése	+0,1%	+0,1%		
Gazdaság fehéritése	+0,6%		+0,6%	
Energia	+0,1%			+0,1%
Szerencsejáték-adó	+0,1%		+0,1%	
Munkahelyvédelmi Akcióterv	-0,7%	-0,7%		
Összesen (GDP%)	+1,1%	-0,1%	+0,8%	+0,4%

Forrás: NGM számítás

Megjegyzés: a kerekítések miatt a részértékek nem feltétlenül adják ki az összesített mértékeket

A 2.6. táblázatban láthatók a szimuláció eredményei, százalékos eltérésként az alappálya szintjéhez képest. Fontos kiemelni, hogy a kiindulási alap a gazdaság egyensúlyi állapota, azaz például pusztán a kibocsátási rés záródásából keletkező foglalkoztatás-bővülést a szimuláció nem tartalmazza. A viszonyításhoz használt alappálya tehát a kibocsátási rés fokozatos záródását és a reformok előtt megfigyelhető potenciális növekedés fennmaradását feltételezi. A reformterv összességében bővíti a hazai GDP-t. A szimuláció szerint már egy éves időhorizonton 0,25 százalékponttal emeli meg a kibocsátás szintjét. Ez a következő időszakokban növekszik, és 5 év elteltével az intézkedések hatása már 1,1 százalékponttal magasabb GDP volument eredményez. Elsősorban a növekvő munkakínálat és -kereslet miatt a legfontosabb gazdasági mutatók látványosan javulnak, nő a fogyasztás és a foglalkoztatás. A technológia (TFP) kis mértékű csökkenése a vállalatokat terhelő adók miatt következik be, azonban ezek az intézkedések jelentősen javítják az államháztartás egyenlegét.

Összességében elmondható, hogy az intézkedések eredményeként a magyar gazdaság magasabb kibocsátási pályára áll, és javul a finanszírozó képessége.

2.6. táblázat: Intézkedések makrogazdasági hatásai (%-os eltérések szintben az alappályától)

	Év				
	1	2	3	4	5
GDP	0,25	0,76	1,01	1,11	1,13
TFP	-0,01	-0,02	-0,02	-0,03	-0,03
Tőke	-0,05	-0,18	-0,33	-0,48	-0,63
Foglalkoztatás	0,52	1,29	1,75	1,98	2,07
-alacsonyán képzettek	1,16	2,73	3,90	4,64	5,05
-közepesen képzettek	0,44	1,09	1,44	1,59	1,64
-magasan képzettek	0,09	0,58	0,82	0,88	0,87
Fogyasztás	0,87	1,14	1,24	1,31	1,35
Export	0,22	0,72	0,99	1,09	1,10
Import	0,24	0,29	0,30	0,32	0,33

Forrás: NGM számítás

2.8. MONETÁRIS ÉS ÁRFOLYAM-POLITIKA

A 2012. január 1-jén hatályba lépett, MNB-ről szóló törvény a korábbi szabályozással azonos módon a jegybank elsődleges céljaként az árstabilitás elérését és fenntartását jelöli meg. Az MNB 2001 óta az inflációs célkövetés rendszerében határozza meg a monetáris politikát. Ennek keretében a Monetáris Tanács az árstabilitásnak megfelelő középtávú inflációs célt határoz meg, amely jelenleg – folytonos célként – 3%.

2008 elejétől lebegő árfolyamrendszer van érvényben, ahol a jegybanknak lehetősége van devizapiaci intervenció alkalmazására. A lebegő árfolyamrendszer a válság alatt is bevált, kellő rugalmasságot biztosított, ezért nincs tervben a megváltoztatása. A 2012. évi konvergencia program óta eltelt időszakban 277 és 308 forint/euro között hullámozott az árfolyam.

Az elmúlt egy évben a 10 éves magyar állampapír hozamok a 2012. januári 10% fölötti szintről jelentős mértékben csökkentek, jelenleg 6% körüli szinten stabilizálódtak.

2012 első félévében a jegybanki alapkamat 7%-os szinten állt. A Kormány stabilizációs intézkedései, kifejezett elköteleződése a hiánycél tartása mellett, másik oldalról a globálisan kedvező befektetői hangulat csökkentette az állampapírokon elvárt hozamszintet. Ezáltal lehetővé vált, hogy az MNB Monetáris Tanácsa 2012 augusztusától kamatcsökkentési ciklusba kezdjen, amely során 8 lépésben, összességében 200 bázisponttal csökkentette a kamatot. Ennek megfelelően 2012. március végétől a jegybanki alapkamat 5%-ra, történelmi minimumára csökkent. Elemzői várakozások szerint tovább folytatódik a kamatcsökkentési ciklus, a piac a mostaninál is alacsonyabb, 4,5% körüli alapkamat-szintet áraz 2013 végére.

2.11. ábra: Hozam- és árfolyamalakulás

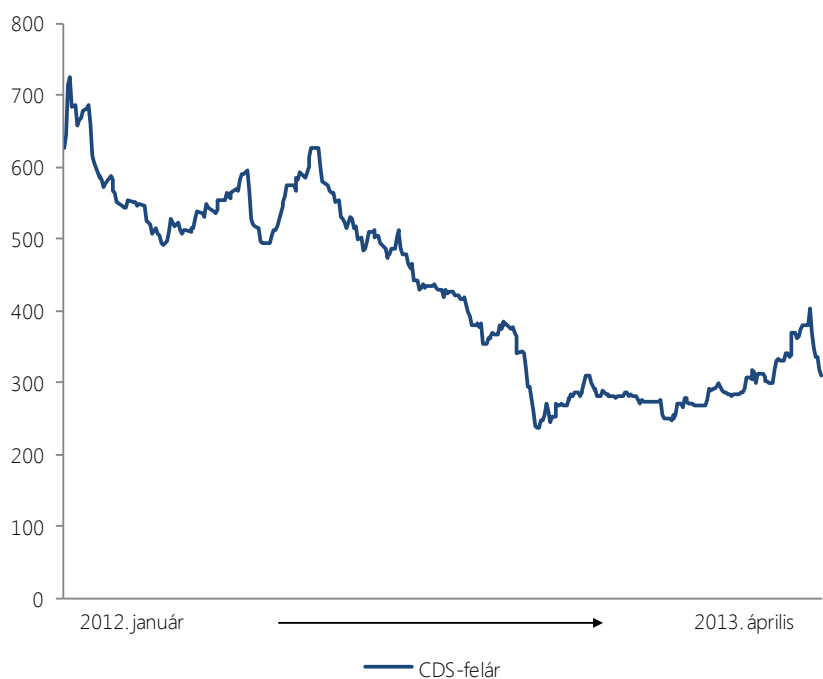

Forrás: MNB, Reuters

Az ország csőd kockázatát számszerűsítő 5 éves CDS-felár a fegyelmezett költségvetési gazdálkodás következtében javuló piaci megítélésnek, illetve a vezető globális jegybankok likviditásbővítő lépéseinek köszönhetően jelentősen, 700 bázisponttól 300 bázispontra csökkent.

2.12. ábra: Az 5 éves CDS-felár alakulása

(bázispont)

Forrás: Reuters

2012 áprilisától az MNB a bankok likviditási pufferének bővítése érdekében növelte az általa elfogadott fedezeti kört is, így a Magyar Állam adóbsorolásával megegyező vagy annál kedvezőbb értékpapírokat is elfogad fedezetként.

2013 áprilisától az MNB kibővítette monetáris politikai eszközrendszerét, ezeken keresztül segítve a Kormány hitelezés ösztönzése érdekében tett lépéseit, anélkül, hogy veszélyeztetnék a jegybank függetlenségét és elsődleges célját, az árstabilitás elérését és fenntartását. A Növekedési Hitel Program (NHP) az alábbi programpontokból tevődik össze:

1. Kedvezményes jegybanki refinanszírozás forint alapú KKV hitelek folyósítására

Az MNB átmeneti jelleggel kedvezményes kamatozású refinanszírozási hitelt nyújt kereskedelmi bankok számára. A program keretösszege 250 milliárd forint, a jegybanki hitel kamata 0%. A programban részt venni kívánó hitelintézeteknek a kedvezményes kamatozású jegybanki hitelt fix feláron kell a kis és középvállalatok (a továbbiakban: KKV) számára tovább adni. Ez a felár nem lehet nagyobb 2 százalékpontnál, így a vállalati hitel kamata maximum 2% lehet. Ennek eléréséhez szükség lehet garanciaprogramok igénybevételére is. Erről és a program további részleteiről az MNB tárgyalásokat folytat a hitelintézetekkel.

2. Kedvezményes jegybanki refinanszírozás KKV devizahitelek forintra váltására

Az MNB szintén a hitelintézetek bevonásával, átmeneti jelleggel refinanszírozási hitelt kíván folyósítani KKV adósok fennálló devizahiteleinek forintra konvertálásához. A program keretösszege 250 milliárd forint, a jegybanki hitel kamata 0%. A program feltételei (keretösszeg, kamat, felár

nagysága, célzottság) megegyeznek az előző programpontéval. A program keretében kihelyezhető, alacsony kamatozású refinanszírozás maximális mennyisége itt is korlátozott: a hazai bankok KKV devizahitel-állományának legfeljebb a 15%-a. Annak érdekében, hogy az érintett devizahitelek forintra konvertálása ne okozzon volatilitást a forint árfolyamában, a jegybank a hitelek devizakonverziójához a hitelintézetek számára devizát bocsát rendelkezésre piaci áron a devizatartalék terhére annak feltételével, hogy a hitelintézetek vállalják, hogy abból a rövid lejáratú külföldi forrásaikat fizetik vissza.

3. A gazdaság sérülékenységének és az ezzel együtt járó kamatkiadások csökkentése

A program az ország rövid lejáratú külső adósságának 1000 milliárd forintos csökkenését célozza meg, ami – az eddig is alkalmazott szabályoknak megfelelő módon – mérsékli a jegybank devizatartalék-igényét. Ezzel párhuzamosan a kéthetes MNB-kötvény állomány is hasonló arányban csökken. A program során a tartalék-megfelelést a Guidotti-szabálynak megfelelően az biztosítja, hogy az MNB devizaeszközének kivezetése és az egy éven belül lejáró külföldi adósság azonos mértékben csökken. A devizatartalékok legfeljebb egy tizedének a felhasználása teljesen összhangban van a jegybanki tartalékolás – a pénzügyi piacok által eddig is – elfogadott alapelveivel. A program során egyúttal az ország bruttó külső adóssága is mérséklődne.

4. A kétéves likviditást nyújtó hiteltender felfüggesztése

Figyelembe véve a tartósan kedvező külső pénz- és tőkepiaci környezetet, valamint a bankok tartósan stabil likviditási helyzetét, az MNB a kétéves fedezett hiteltendert határozatlan időre felfüggesztette. Az eszköz csak felfüggesztve lett, nem megszüntetve, így pénzpiaci turbulencia esetén gyorsan reaktiválható marad.

Magyarország nem rendelkezik konkrét céldátummal az euró bevezetésének időpontjára. A konvergencia-feltételeket úgy célszerű teljesíteni, hogy a folyamat minél jobban elősegítse a gazdasági növekedést.

3. ÁLLAMHÁZTARTÁSI EGYENLEG ÉS ÁLLAMADÓSSÁG

3.1. KÖLTSÉGVETÉSPOLITIKAI CÉLOK

Az Alaptörvénnyel és a Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló sarkalatos törvénnyel összhangban a költségvetési politikának változatlanul kiemelt prioritása az előző időszakból örökölt magas államadósság csökkentése. A 2010 májusában hivatalba lépett Kormány egyrészt a deficit csökkentésén, a költségvetés stabilizálásán keresztül, másrészt a nyugdíjrendszer reformjából származó egyszeri jellegű bevétel túlnyomó részének az államadósság csökkentésére fordításával 2011-ben csökkenő pályára állította az adósságrátát. A bruttó államadósság GDP-hez viszonyított aránya a 2010. évi 81,8%-ról 2012-re 79,2%-ra mérséklődött. A Kormány a konvergencia programban a következő évekre is olyan hiánypályát tűz ki, amely biztosítja az adósságráta további csökkenését.

Az államháztartási folyamatokban is trendforduló következett be 2011-ben. Magyarország 2004-től kezdve, az EU-csatlakozás óta áll túlzott hiány eljárás alatt. A tanácsi ajánlás értelmében 2012 a túlzott hiány megszüntetésére kitűzött határidő. Az államháztartás egyenlege a 2010. évi 4,3%-os deficitet követően már 2011-ben teljesítette a maastrichti kritériumot (4,3%-os többletet mutatott), de 2012-ben is, amikor már nem jelentkezett az előző évihez hasonló nagyságrendű egyszeri bevétel, jóval a referenciaérték alatti, mindössze 2%-os hiánnyal zárt. A deficit 2013-ban és a következő években is jóval 3% alatt marad.

Az egyensúly helyreállítását a magyar gazdaság növekedési feltételeit kedvezőtlenül befolyásoló, elhúzódó pénzügyi-gazdasági válsággal terhelt külgazdasági környezetben kellett megvalósítani. A válság körülményei között végbement költségvetési konszolidáció során nem szokványos gazdaságpolitikai lépésekre is szükség volt, hiszen lényeges szempont volt a terhek „szétterítése”, a nagyobb teherviselő képességű ágazatok korábbanál erőteljesebb bevonása a köztelherviselésbe.

Emellett azonban a költségvetési politika a maga eszközeivel az elmúlt közel három évben is törekedett a gazdaság növekedési potenciáljának támogatására, a versenyképesség erősítésére, a foglalkoztatás ösztönzésére. Az adórendszer strukturális reformja a munkát terhelő adók mérséklésével, a kis- és közepes vállalkozások terheinek csökkentésével, a munkaerőpiacon hátrányos helyzetű munkavállalók foglalkoztatásának ösztönzésével segíti a versenyképesség és a foglalkoztatás javulását. A kedvezőbbé váló makrogazdasági folyamatok, a gazdaság helyreállása mellett a konvergencia program a következő években már nem számol az adórendszer további lényeges változásával.

A 2011 márciusában meghirdetett Széll Kálmán Terv a költségvetési konszolidáció fenntarthatóságát a kiadások növekedésbarát átalakításán keresztül segíti. A 2012. és 2013. évi költségvetés szerkezetét döntően befolyásolta a Széll Kálmán Terv, de emellett a gazdasági növekedést már rövid távon is serkentő lépésekre is sor került (pl. a lakásépítések, -vásárlások és -felújítások ösztönzését elősegítő Otthonteremtési Program meghirdetése, a közfoglalkoztatás kiterjesztése).

A költségvetési konszolidáció eredményeit megőrizve, a konvergencia program felülvizsgált hiánypályája olyan célokat tűz ki, amelyek a növekedés megindulásának éveiben a költségvetési keresletszűkítésen keresztül nem gátolják a gazdaság fellendülését. Az államháztartás strukturális hiánya a program egész időhorizontján a középtávú költségvetési cél (GDP-arányosan 1,7%-os deficit) alatt marad, így kissé növekszik a költségvetési politika mozgásteré.

A hiánypálya figyelembe veszi és teljesíti mind az uniós, mind a magyar szabályrendszerből következő követelményeket. Az egyes évekre kitűzött hiánycélok a Stabilitási és Növekedési Egyezményben foglaltaknak megfelelően biztosítják, hogy a strukturális egyenleg teljesítse a középtávú költségvetési célt, valamint, hogy a hiánypálya mentén a GDP-arányos államadósság az uniós adósságszabállyal összhangban csökkenjen. Emellett a hiánycélok alapján teljesül az Alaptörvény azon kikötése is, hogy a GDP-arányos államadósság minden évben csökkenjen, valamint a Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló törvényben meghatározott, 2016-tól hatályba lépő numerikus adósságszabály is. A hiánycélok továbbá figyelembe veszik az Európai Unió működéséről szóló szerződésben meghatározott, a GDP 3%-ának megfelelő referenciaértéket, valamint a túlzott hiány eljárás keretében Magyarország számára kiadott 2012. márciusi tanácsi ajánlást.

3.1. táblázat: A középtávú költségvetési pálya

a GDP %-ban

	2012	2013	2014	2015	2016
Kormányzati szektor EDP-egyenlege	-2,0	-2,7	-2,7	-2,2	-1,3
Strukturális egyenleg	-1,0	-1,1	-1,4	-1,3	-0,8
Bruttó államadósság	79,2	78,1	77,2	76,1	73,4

Forrás: KSH, MNB, NGM-számítás

3.2. 2012. ÉVI ÁLLAMHÁZTARTÁSI FOLYAMATOK

Az Eurostat számára összeállított első adatközlésben² mind az előző konvergencia programban kitűzött célnál, mind a 2012 őszi prognózisnál kedvezőbb egyenleget regisztrált a Központi Statisztikai Hivatal (a továbbiakban: KSH): a kormányzati szektor EDP-módszertan szerinti hiánya 2012-ben mindössze a GDP 2%-át érte el. Az előzetes várakozásoknál kisebb hiányt döntően a helyi önkormányzatok jelentős, a GDP 0,7%-át elérő többlete okozta. Az évközi adatokra tekintettel a 2012 őszi prognózis már számolt azzal, hogy az alrendszer egyenlege kedvezőbb lehet az előző konvergencia programban tervezettnél, de végül még ez az előrejelzés is óvatossá bizonyult. A helyi önkormányzatok mérlege még az 5000 főnél alacsonyabb népességszámú települések adósságának törlesztéséhez nyújtott decemberi költségvetési támogatás nélkül is jelentős többlettel zárta az évet. A központi alrendszereknél, ahol – az önkormányzati alrendszerrel szemben – a kormányzatnak közvetlen ráhatása van az államháztartási folyamatokra, a kedvezőtlen makrogazdasági környezetből fakadó kockázatokat ellensúlyozó évközi költségvetési intézkedéseknek és a feszes költségvetési gazdálkodásnak köszönhetően a hiány a kitűzött célok közelében alakult.

3.2. táblázat: A 2012. évi egyenlegek alakulása

a GDP %-ában

	2012 áprilisi konvergencia program	2012 őszi Notifikáció	2013 tavaszi Notifikáció	
				(önkormányzati adósságrendezés támogatása nélkül)
Központi alrendszerek EDP-egyenlege	-2,2	-2,6	-2,7	(-2,5)
Helyi önkormányzatok EDP-egyenlege	-0,3	-0,1	0,7	(0,5)
Kormányzati szektor EDP egyenlege	-2,5	-2,7	-2,0	-2,0

Forrás: KSH, NGM számítás

A külső és belső makrogazdasági környezet romlása az egész év során rányomta bélyegét a 2012-es költségvetési folyamatokra. Nemcsak a gazdasági visszaesés miatt csökkenő adóalapok, hanem a jelentős részben a bizonytalan nemzetközi tőkepiaci helyzet miatt emelkedő hozamok és a kedvezőtlen inflációs folyamatok is terhelték a költségvetést. A kedvezőtlen növekedési kilátások miatt már 2011 végén, a tervezés végső fázisában meg kellett emelni a tartalékokat a költségvetési fejezetek kiadásának korlátozásával és a forgalmi adóbevételeket emelő intézkedésekkel. Az így összesen 320 milliárd forintra (a GDP 1,1%-a) növelt kockázati tartalékok (Országvédelmi Alap, kamatkockázati tartalék, fejezeti egyensúlybiztosítási tartalék) felhasználására nem került sor. A Kormány az év során több lépésben intézkedett az egyenleg javítása érdekében. Az év második felétől bevezetésre került a távközlési adó és a fordított áfa a mezőgazdaság egyes szektoraiban. A bevételnövelő lépések kiadáscsökkentő intézkedésekkel párosultak, amelyeknek döntő részét a

² Az Eurostat-tal való szokásos módszertani egyeztetés jelenleg még folyamatban van.

központi költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok kiadási előirányzatainál előírt zárolások tették ki.

2012 őszén – figyelembe véve a költségvetési kiadások teljesítését és a bevételek realizálását övező negatív kockázatokat – a Kormány a hiánycél 2,5%-ról 2,7%-ra emeléséről döntött annak érdekében, hogy elkerülje a növekedést tartósan visszavető, túlzott mértékű keresletszűkítést. Az év vége felé közeledve azonban az adóbevételeket illető – összességében negatív irányú – bizonytalanság nagymértékben csökkent és a tárcák költése is visszafogottabb lett a korábban gondoltnál. Így sor kerülhetett egyes sürgős kiadások engedélyezésére, korábban elrendelt zárolások feloldására, egyes kötelezettségvállalással terhelt maradványok kifizetésére, valamint az egészségügyi kiadások megemelésére.

A költségvetés szerkezetét tekintve a GDP visszaesése és az intézkedések eredőjeként az adó- és járulékbévételek a GDP közel 0,4%-ával elmaradtak a 2012. áprilisi konvergencia programban várttól. További 0,3%-ot egy egyenleg semleges, a törvényi szabályozás módosulását követő módszertani változás okozott: a fegyveres testületek kedvezményes nyugdíjának járulékfedezete többé nem szerepel az adatokban. A kiadások ugyanakkor, részben a kiadáscsökkentő lépések, de legfőképpen a helyi önkormányzatok visszafogott költése következtében jóval erőteljesebben, a GDP 1,5%-ával lettek kisebbek. (Az önkormányzati kiadások csökkenését döntő részben az állam és az önkormányzatok közötti feladat-átrendezés indokolja, ennek pontos hatását azonban majd csak a zárszámadás alapján lehet megítélni.) Legnagyobb mértékben a beruházási kiadások maradtak el a várakozásoktól. A GDP-hez viszonyított mutatókat emellett nagymértékben befolyásolta a folyó áron több mint 1000 milliárd forinttal alacsonyabb GDP hatása is, amely egyrészt a kedvezőtlenebb növekedésből, másrészt a KSH időközi revíziójából adódott.

3.3. táblázat: A 2012. évi államháztartási adatok változása a GDP %-ában

	2012 áprilisi konvergencia program	Előzetes tény	Eltérés	eltérésből		
				módszer tani változás	többlet/ elmaradás	GDP-hatás
Adó- és járulékbévételek	37,9	38,7	0,8	-0,3	-0,4	1,5
Egyéb bevétel	8,0	7,8	-0,2		-0,5	0,3
Összes bevétel	46,0	46,5	0,5	-0,3	-0,9	1,7
Munkavállalói jövedelem	10,1	9,9	-0,2	-0,3	-0,2	0,3
Dologi kiadás	6,9	7,6	0,7		0,4	0,3
Társadalmi juttatás	17,1	17,6	0,5		-0,1	0,6
Beruházási kiadás	4,3	3,0	-1,3		-1,4	0,1
Egyéb kiadás	10,2	10,3	0,1		-0,2	0,3
Összes kiadás	48,5	48,5	0,0	-0,3	-1,5	1,8

Forrás: KSH, NGM számítás

Megjegyzés: az összesen adatok kerekítés miatt eltérhetnek a részadatok összegétől.

Az előzetesen vártnál jóval kisebb 2012. évi deficit bázishatása kedvező a 2013. évi egyenleg alakulása szempontjából. A helyi önkormányzatok egyenlege a költségvetési előirányzatokban tervezett kismértékű deficittel (a GDP -0,05%-a) szemben – óvatos becsléssel élve – még a 2013-ban megvalósuló adósságátvállalás hatását figyelmen kívül hagyva is 0,2% többletet mutathat. Ennél kedvezőbb egyenleg lehetősége az előrejelzéshez társítható pozitív kockázatnak tekinthető.

3.3. 2013. ÉVI ÁLLAMHÁZTARTÁSI FOLYAMATOK

Az előző konvergencia program készítésének idején láthatónál kedvezőtlenebb külső és belső makrogazdasági folyamatokra tekintettel 2012 őszén a Kormány a 2013-ra kitűzött hiánycélt a GDP 2,7%-ára emelte és ezzel egyidejűleg határozott a megvalósításához szükséges pótlólagos egyenlegjavító intézkedésekről. A hiánycél megemelésére azért volt szükség, mert az eredetileg kitűzött 2,2% eléréséhez a rosszabb makrogazdasági környezetben olyan mértékű kiigazításra lett volna szükség, amely már veszélyeztette volna a gazdaság meginduló, de még mindig törekeny fellendülését.

Az Országgyűlés által elfogadott előirányzatokba az előző konvergencia programban ismertetett bevételnövelő és kiadáscsökkentő intézkedések mellett beépültek a 2012 őszén több lépésben hozott egyenlegjavító döntések, amelyeknek bruttó módon számított hatását 854 milliárd forintra (a GDP 2,9%-ára) kalkulálta a költségvetés.

3.4. táblázat: Pótlólagos egyensúlyjavító intézkedések a költségvetésben milliárd forint

	2013
Fejlesztések európai uniós társfinanszírozásának növelése	55
Létszámstop, kereset és nyugdíj együttfolyósítási lehetőségének megszüntetése	30
Pedagógus életpálya modell bevezetésének 2014. januárra halasztása	73
Szociális ellátások célzottságának növelése	8
Társadalombiztosítási járulék degresszivitásának megszüntetése	51
Pénzügyi tranzakciós illeték kiterjesztése a készpénzfelvételre, Kincstár befizetési kötelezettségének növelése	60
Gazdaság fehéritése (fordított áfa kiterjesztése a sertés ágazatra, pénztárgépek elektronikus bekötése az adóhatósághoz) és a kisvállalati adózás szabályozásának változása	120
Pénzügyi szervezetek különadójának felezésére nem kerül sor	72
Pénzügyi tranzakciós illeték kulcsának növelése	130
Helyi iparűzési adó alapjának szélesítése	35
Közműadó bevezetése	30
Béren kívüli juttatásokat terhelő egészségügyi hozzájárulás emelése	40
Gazdaság további fehéritése (vállalkozások közötti készpénzforgalom korlátozása, számlaszintű áfa bevallás bevezetése, adóhatóság erősítése, szankciók szigorítása)	60
Szerencsejáték Zrt. osztalékának növelése	10
On-line szerencsejáték-adó bevétel növelése	10
Közműadó kiterjesztése	30
Energiaszolgáltatók jövedelemadójának növelése	40
Összesen	854

Forrás: NGM számítás

A pótlólagos egyenlegjavító intézkedések révén lehetőség nyílt a makrogazdasági kockázatok kezelésére szolgáló extra tartalék (Országvédelmi Alap) növelésére. A rendkívüli kormányzati intézkedésekre, vagyis az előre nem tervezhető kiadások és/vagy bevételkiesések fedezetére szolgáló tartalék előirányzaton és a közsféra alacsony keresetű munkavállalóinak bérkompenzációjára

szolgált céltartalékon (együtt a GDP 0,7%-a) felül a makrogazdasági kockázatok semlegesítése érdekében 400 milliárd forint (a GDP 1,4%-a) biztonsági tartalékot is tartalmaz a költségvetés.

A pótlólagos egyenlegjavítás a gazdasági növekedést segítő intézkedésekre is lehetőséget teremtett. A legfontosabb elem a nehezen foglalkoztatható munkavállalók, valamint a hazai kis- közepes vállalatok számára meghirdetett, jelentős adócsökkentést és -egyszerűsödést jelentő Munkahelyvédelmi Akcióterv. A lakásépítési támogatások növekednek ebben az évben az adómentő intézkedések (árfolyamgát, devizahitelüket forintra váltók kamattámogatása), valamint az otthonteremtést segítő lépések (támogatott forinthitelek, szociálpolitikai támogatás bevezetése) miatt. A minimálbér emeléséről szóló megállapodás alapján annak költségét az ágazatok döntő részében fél évig a költségvetés fedezi, az egészségügy területén pedig folytatódik a 2012-ben megkezdődött bérrendezés.

Az egészségügyi bérrendezéstől eltekintve a közszférában nem került sor általános illetményemelésre. A dologi, valamint a beruházási kiadások bővülése is legfőképpen a növekvő uniós támogatásoknak köszönhető. Ez utóbbit az e-útdíj beruházási kiadása, valamint a Nemzeti Eszközkezelő ingatlanvásárlása is emeli. A pedagógus béremelésre 2013 szeptemberétől csak a makrogazdasági és a költségvetési folyamatok kedvezőbb alakulása esetén kerülhet sor. A konvergencia program óvatos tervezéssel 2013-ban még nem számol ezzel a béremeléssel. A közfoglalkoztatás kiterjesztése ebben az évben is folytatódik. A rendelkezésre álló előirányzat több mint 15%-kal nagyobb az előző évinél, tükrözve a létszám további bővülését és a közfoglalkoztatotti bérnek a tervezett inflációval egyező mértékű, 5,2%-os emelését. A társadalmi juttatások a Széll Kálmán Tervben lefektetett irányoknak megfelelően alakulnak, növekedésüket döntően a nyugdíjkiadások emelkedése determinálja. A nyugdíjak a költségvetés tervezésekor várt infláció mértékével, 5,2%-kal emelkedtek 2013 januárjától. A jelenleg várható alacsonyabb infláció mellett reálértékük is növekszik.

Az első három hónap pénzforgalmi adata kedvezően alakult. A központi költségvetés, a társadalombiztosítási alapok és az elkülönített állami pénzalapok együttes hiánya az éves előirányzat 56%-át érte el az első negyedévben, ami több évre visszamenően a legalacsonyabb teljesülési arány. (A bevételek és kiadások szokásos szezonálisitása miatt a pénzforgalmi hiány éven belüli lefutása jellemzően „orrnehez”.) Ugyanakkor, egyes tételeknél körvonalazódnak kockázatok, amelyeket figyelembe kell venni a konvergencia program számításaiban:

- A pénzügyi tranzakciós illetéknél az eddigi befizetések elmaradnak a költségvetés tervezését megalapozó banki tranzakciós forgalmi adatok alapján időarányosan várttól. Ennek alapján az év egészében várható eredményszemléletű bevételnél 80 milliárd forint kiesésre lehet számítani;
- Az Európai Bizottság nem hagyta jóvá a fordított áfa fizetés sertés ágazatra tervezett kiterjesztésére vonatkozó kérelmet, így a gazdaság fehéredésétől várt hatás 10 milliárd forinttal kevesebb lehet. További kieséssel a fehéredéstől várt bevételeknél a konvergencia program nem számol, mivel rendben zajlik a pénztárgépek adóhatóságához történő bekötése kapcsán az új rendszerre történő átállásra való felkészülés és a szabályozás változásai, valamint az adóhatóság megerősítése is a várt eredmények elérését szolgálják;
- A benyújtott bevallások alapján a közművezetékek adójánál is néhány milliárd forinttal elmaradhat a befizetés a tervezettől;

- Az előző évi tényadatok bázishatása, valamint a makrogazdasági előrejelzés változása (különösképpen az alacsonyabb bérdinamika és infláció, amelyben már a rezsicsökkentés hatása is megjelenik) további elmaradást valószínűsít az adóbevételeknél. A két új, kedvezményes adónembe (kisvállalati adó, kisadózók tételes adója) a költségvetés tervezésekor vártnál jóval kevesebben léptek át. Ebből a két adónemből 173 milliárd forinttal kevesebb bevétel származhat, ezt a kiesést azonban főként a szociális hozzájárulási adó és társasági adó bevételeknek a kevesebb átlépésből származó többlete túlkompenzálja. A bázishatás és a makrogazdasági folyamatok hatása az áfa bevételnél a legjelentősebb, amelyből a fordított áfa miatti kiesésen felül 60 milliárd forinttal kevesebb bevétel várható. Összességében az eredményszemléletű adó- és járulékbévételek elmaradása – a fenti hatásokat is figyelembe véve – elérheti a GDP 0,6%-át (164 milliárd forint);
- A közszférában a nyugdíjak és a bér együttes folyósításának tilalmához, a kötelező nyugdíjazáshoz kapcsolódó megtakarítás a továbbfoglalkoztatási engedélyek és a bérkiegészítések rendszere következtében jóval kisebb lehet a tervezettnél;
- A költségvetés azzal számolt, hogy a kincstári tranzakciós illetéket a központi költségvetési szervek a dologi kiadásaikból „kigazdálkodják”. Ez az intézmények esetén megvalósul, azonban az Államadósság-kezelő Központ Zrt.-nél csak korlátozott módon teljesül;
- A felsőoktatásra 2013-ban fordítandó (mintegy 50 milliárd forint) többletkiadás forrása költségvetésen belül biztosítható, így az egyenleget nem rontja;
- Az IMF/EU megállapodás elmaradása miatt az uniós programoknál a hazai önrész tervezett csökkenésével a konvergencia program nem számol. Ugyanakkor a megállapodáshoz köthető kedvezőbb hozamkörnyezettől várt alacsonyabb kamatkidrást övező kockázat mértéke jelentősen csökkent, mivel a jelenlegi hozamfeltételek mellett IMF és EU megállapodás hiányában is jóval alacsonyabb kamatkidrással lehet számolni, mint a költségvetés készítésének idején.

Láthatók ugyanakkor az egyenleg javulásának irányába mutató elmozdulások is: a lakásépítési támogatás (mintegy 50 milliárd forinttal), a korhatár előtti ellátások kiadása (mintegy 35 milliárd forinttal) és a bérkompenzációra fordított kiadás (mintegy 20 milliárd forinttal) alacsonyabb lehet a költségvetésben tervezettnél.

Emellett a helyi önkormányzatok egyenlege is kedvezőbben alakulhat. 2013-ban sor kerül az 5000 fő feletti települések adósságának állam általi (differenciált) átvállalására. Ennek is köszönhetően az önkormányzati alrendszer egyenlegében a GDP 2%-át meghaladó többlet keletkezik ebben az évben. Az önkormányzatok egyenlege azonban nem csak az adósságátvállalás, hanem a 2012. évi folyamatok bázishatása következtében is a GDP 0,2%-ával javulhat.

Mind ezt figyelembe véve, az államháztartás egészében jelenleg látható kockázatok fedezetére a költségvetésbe épített makrogazdasági kockázati tartalék alig több mint fele is elégséges. A fennmaradó, a GDP 0,6%-át kitevő tartalék a Kormány megítélése szerint megfelelő biztonságot jelent az esetleges makrogazdasági kockázatok semlegesítésére. Amennyiben az év hátralévő részében a makrogazdasági és költségvetési folyamatok alapján mégis szükségesnek látszik, a Kormány készen áll további lépések megtételére a hiánycél megvalósítása érdekében.

3.4. 2014. ÉVI ÁLLAMHÁZTARTÁSI FOLYAMATOK

A konvergencia programban kitűzött költségvetési pálya szerint 2014-ben az előző évi szinten marad, azaz a GDP 2,7%-át érheti el az államháztartás eredményszemléletű hiánya. A költségvetés szerkezetét több lényeges determináció is befolyásolja. 2014-ben a konvergencia program – a jelenleg prognosztizált makrogazdasági és költségvetési folyamatok megvalósulását feltételezve – már számol a pedagógus életpálya modell hatásával, ami önmagában a GDP mintegy 1%-ával növeli a munkavállalói jövedelemre fordított kiadások szintjét. Másrészt, a 2007-2013-as programozási időszakot követő két évben a kötelezettségvállalási keretek maximális felhasználására törekedve, jelentősen nőnek az európai uniós támogatások, amelyekhez a 2013. évi folyamatokhoz köthetően emelkedő arányú hazai társfinanszírozás társul. Ugyanakkor, a Széll Kálmán Terv strukturális átalakításainak eredményeként, a GDP-től elmaradva nőnek a társadalmi juttatások és az egyéb támogatások, teret biztosítva így a más területeken jelentkező kiadási többleteknek.

A növekedés szerkezetéből fakadóan a GDP-től elmaradva bővíthetnek az adóbevételek, a GDP-arányos bevételek emelkedését csak az EU-transzferek növekedése okozza. A kamatkidadások viszont már nominálisan is enyhén alacsonyabbak lehetnek az előző évinél, így a GDP-arányos adatokban éppen ellensúlyozzák az adócentralizáció mérséklődését. A GDP-hez viszonyítva, az elsődleges kiadások az uniós támogatások nélkül az előző évi szinten maradnak, ezen belül a munkavállalói jövedelem és a hazai társfinanszírozás növekedését ellentételezi a társadalmi juttatások és a támogatások visszaszorulása.

3.5. táblázat: Az államháztartás fő mutatói

a GDP %-ában

	2013	2014	változás
Adó- és járulékbevétel	39,0	38,8	-0,2
Összes bevétel az EU-transzferek nélkül	43,9	43,5	-0,3
Összes kiadás az EU transzferek nélkül	46,6	46,2	-0,3
Kamatkiadás	4,1	3,8	-0,3
Elsődleges kiadás az EU-transzferek nélkül	42,5	42,5	0
ebből: munkavállalói jövedelem	9,6	10,2	+0,6
támogatások és társadalmi juttatások	18,8	18,1	-0,7
egyéb elsődleges kiadás az EU-transzferek nélkül	14,1	14,2	+0,1

Forrás: NGM számítás

A táblázatban az eltéréseket kerekítés okozza.

A fenti tényezők figyelembe vételével 2014-re a konvergencia program azzal számol, hogy

- a közoktatás kivételével a közszférában 2014-ben sem emelkedik az illetményalap. Az alacsony keresetű munkavállalók esetében az adójóváírás kivezetését ellentételező bérkompenzáció változatlan formában és összegben fennmarad;
- a gazdasági környezet javulásával már nem szükséges a közfoglalkoztatás további érdemi kiterjesztése;
- a társfinanszírozás növekedésétől eltekintve, a központi költségvetési szervek áru- és szolgáltatásvásárlásra fordított kiadásai nem változnak és a helyi önkormányzatoknál is a várható inflációtól elmaradó növekedésre van lehetőség;

- a közösségi közlekedés támogatása az inflációval nő, a szociálpolitikai menedzser támogatások a 2013-as nominális szinten kerülnek rögzítésre;
- a gyógyszer- és gyógyászati segédeszköz-támogatások, valamint a közgyógyellátási kiadások növekedése a várható inflációtól elmarad;
- a lakásépítési támogatások már csökkennek a korábbi támogatott forint hitelek kifutása és a kamatok csökkenése révén;
- Az állami vagyonnal kapcsolatos kiadások az előző évhez képest csökkennek az egyszeri tételek (például az e-útdíj beruházási kiadása) kifutása miatt;
- a nyugdíjak és nyugdíjszerű ellátások megőrzik reálértéküket, a várható infláció mértékével emelkednek;
- a 2013. évi jegybanki eredmény alakulása nem tesz szükségessé veszteségtérítést.

A makrogazdasági kockázatok már mérséklődnek 2014-ben, de a konvergencia program azt feltételezi, hogy az előre nem tervezhető kiadások és/vagy bevételkiesések fedezetére szolgáló tartalék előirányzaton és a közsféra alacsony keresetű munkavállalóinak bérkompenzációjára szolgáló céltartalékon felül a költségvetésbe 2014-ben is beépül a makrogazdasági kockázatok semlegesítésére szolgáló biztonsági tartalék (a GDP 0,5%-a).

3.5. 2015-16. ÉVI ÁLLAMHÁZTARTÁSI FOLYAMATOK

A makrogazdasági előrejelzés alapján az adóbevételek a programidőszak utolsó két évében is a GDP-től elmaradva bővülnek, az adócentralizáció fél százalékpontot meghaladóan tovább mérséklődik. Az uniós támogatások nélkül számítva, a bevételek alakulását az adóbevételek determinálják, így az egyenleg javulásához a kiadások erőteljesebb csökkenésére van szükség. A kamatkidadások csökkenése 2015-2016-ban is folytatódik, de a kitűzött deficitcsökkentés – különösen 2016-ban, amikor a Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló törvényben meghatározott numerikus adósságszabály már az előző évinél erőteljesebb egyenlegjavulást kíván – az elsődleges kiadás/GDP ráta visszafogását is igényli.

3.6. táblázat: Az államháztartás fő mutatói

a GDP %-ában

	2014	2015	2016
Adó- és járulékbévételek	38,8	38,5	38,1
Összes bevétel az EU-transzferek nélkül	43,5	43,0	42,5
Összes kiadás az EU-transzferek nélkül	46,2	45,2	43,8
Egyenleg	-2,7	-2,2	-1,3
Kamatkiadás	3,8	3,6	3,4
Elsődleges kiadás az EU-transzferek nélkül	42,5	41,6	40,4
Elsődleges egyenleg	1,1	1,4	2,1

Forrás: NGM számítás

A táblázatban az eltéréseket kerekítés okozza.

2015-ben, a 2007-2013-as programozási időszakot követő második évben még az előző évhez hasonlóan, jelentős nagyságú uniós támogatás valószínűsíthető. Ugyanakkor az EU-transzferek felhasználásra vonatkozó úgynevezett n+2 szabály kifutásával 2016-ban már csak az új hét éves

periódusban rendelkezésre álló keretből felhasználható összeggel lehet kalkulálni, így az EU-transzferek és a hozzájuk kapcsolódó hazai társfinanszírozás már jóval kevésbé növelik az újraelosztási rátát.

Az uniós támogatásokon kívül a következő főbb feltevések határozzák meg a konvergencia program kiadási prognózisát:

- a közzsférában a programidőszak utolsó két évében az illetmények a 2014. évi szinten maradnak, a munkavállalói jövedelemre fordított kiadások a GDP-től elmaradva bővülnek;
- az áru- és szolgáltatásvásárlásra fordított kiadásoknál fennmarad az előző években érvényesített takarékoság. A dologi kiadások – különösen 2016-ban, az EU-transzferek csökkenésével párhuzamosan – jelentősen mérséklődnek a GDP-hez mérve;
- a közösségi közlekedés támogatása az inflációt követi, az ártámogatások (szociálpolitikai menetidj támogatás, gyógyszer-támogatás) összességében attól elmaradva növekednek;
- a nyugdíjak és nyugdíjszerű ellátások megőrzik reálértéküket, a társadalmi juttatások bővülése a GDP-től elmarad;
- bár a 2014-2020 közötti időszakban jóval hatékonyabb lesz az uniós források felhasználása, 2016-ban alacsonyabb beruházási kiadás valószínűsíthető, a 2007-2013 közötti periódusban indított uniós projektek kifizetésének következtében (n+2 szabály);
- a helyi önkormányzatoknál megvalósított átszervezés és szigorú hitelfelvételi korlát az alrendszer egyensúlyba kerülését és stabilizálódását eredményezi.

3.6. STRUKTURÁLIS EGYENLEG

A konvergencia program a ciklikusan igazított egyenleg számításához 0,44 nagyságú együtthatót használ, amely megfelel az EU Kibocsátási Rés Munkacsoport által elfogadott módszertannak. A 0,44 nagyságú együttható azt jelenti, hogy az államháztartás egyenlege 0,44 százalékponttal változik a GDP 1%-os (változatlan szerkezetű) változása következtében.

A konvergencia program azzal számol, hogy a gazdasági válság alatt kialakult erősen negatív kibocsátási rés 2011-ben megkezdődött záródása 2012-ben átmenetileg megtorpan, majd 2013-tól a programidőszak végéig folytatódik, és 2017-re zárul. A program teljes időhorizontját jellemző negatív kibocsátási rés következtében a ciklikusan igazított egyenleg rendre kedvezőbb a tényleges ESA egyenlegnél.

Az előrejelzési horizonton csak 2013-ban jelentkeznek egyszeri tételek, de ebben az évben is, azok egymással ellentétes irányban fejtik ki hatásukat, így összhatás tekintetében nem térítik el a strukturális egyenleget.

2012-ben bevételt növelő egyszeri tételeknek, és így egyben a strukturális hiányt növelő tételnek tekinti a program a 2013-tól kivezetett szektorális adókat és a magán-nyugdíjpénztárakban felhalmozott eszközállomány egy részének átvételéből származó bevételt. 2012-ben ugyanakkor egyszeri kiadásként jelentkezik a bankadót csökkentő végtörlesztéshez köthető háztartások felé történt tőke-transzfer. 2013-ban a minimális mértékű, ellentétes irányba ható egyszeri tételek nettó hatása elhanyagolható, míg a programidőszak további éveiben egyáltalán nem jelentkeznek egyszeri tételek a költségvetésben.

A strukturális hiány, amely a költségvetési egyenleget a gazdasági cikluson kívül az azt befolyásoló egyszeri és átmeneti tételekkel is korrigálja, 2012-ben nemzetközi összehasonlításban is rendkívüli mértékben csökken, és jelentősen jobb értéket mutat a kijelölt középtávú költségvetési célnál. A programidőszak alatt a strukturális egyenleg végig a GDP 1,7%-ának megfelelő strukturális hiányban meghatározott középtávú költségvetési célkitűzés alatt marad.

3.7. táblázat: Strukturális egyenleg **a GDP %-ában**

	2012	2013	2014	2015	2016
Kibocsátási rés	-3,6	-3,7	-2,9	-2,0	-1,1
Kormányzati szektor egyenlege	-2,0	-2,7	-2,7	-2,2	-1,3
Ciklikusan igazított egyenleg	-0,4	-1,1	-1,4	-1,3	-0,8
Nettó egyszeri tételek*	-0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
Strukturális egyenleg	-1,0	-1,1	-1,4	-1,3	-0,8

*A pozitív szám a strukturális egyenleget javító tételt jelent.

Forrás: NGM számítás

Mivel a programidőszak alatt a strukturális hiány végig túlteljesíti a középtávú költségvetési célkitűzést, a kiadási aggregátum (az EU transzferek nélkül számított elsődleges kiadás) a referencia mértéket meghaladó ütemben emelkedhet.

3.7. A KORMÁNYZATI SZEKTOR ADÓSSÁGA

A Kormány elsődleges prioritásai között szerepel továbbra is a 2010 előtt felhalmozott nagymértékű adósság csökkentése, amelynek érdekében számos intézkedést hajtott végre. A maastrichti adósság 2012-ben 22 381 milliárd forint volt, amely 310 milliárd forinttal alacsonyabb a 2011. évi értéknél. Az adósságráta 2,2 százalékponttal csökkent, 79,2%-ra ugyanebben az időszakban, azonban 0,8 százalékponttal meghaladja a 2012. évi konvergencia programban prognosztizált 78,4%-os rátát.

2012 a magyar állampapír-piacon kiegyensúlyozott és stabil év volt. 2012. január első napjaiban a másodpiaci referenciahozamok 100-200 bázisponttal megugrottak ugyan, de az év egészét tekintve az állampapír-hozamok erősen csökkenő trendet követtek: az év végére a hozamgörbe rövid vége 220-260 bázisponttal, a középső szakasza és hosszú vége 350-380 bázisponttal lejjebb toldott az év elejéhez képest. A hosszabb lejáratok csökkenő hozamai főként a kedvező nemzetközi pénzpiaci és a magyar gazdaság javuló megítélésének tulajdoníthatók. A kedvező fiskális és pénzpiaci folyamatok növelték a monetáris lazítás mozgásterét. Ez az MNB kamatcsökkentéseinek keresztül beépült a befektetői várakozásokba, és a rövid állampapír-hozamok csökkenéséhez vezetett.

Az elsődleges piacon kialakult hozamok is követték a másodpiaci hozamokat: a rövidebb lejáratokon 8%-ról 5,5%-ra, a közép- és hosszabb lejáratok aukciós hozamai pedig 9%-ot meghaladó szintről 6% alá csökkentek az év végére. 2013 első negyedében a hozamok tovább csökkentek, és történelmi mélypontra süllyedtek. A forint államkötvény-aukciók lefedettsége az év egészét tekintve átlagosan 2,5-szeres volt, a magas keresletnek köszönhetően az adósságkezelő a tervezettet 50%-kal meghaladó értékű államkötvényt bocsátott ki 2012-ben.

A Kormány fontosnak tartja a befektetői bázis szélesítését és a belföldi szereplők adósságfinanszírozásban betöltött szerepének erősítését, ami növelheti az államadósság finanszírozásának biztonságát. Ennek megfelelően számos intézkedést tett 2012-től kezdődően, amelyek eredményeképp a forint lakossági állampapírok állománya a 2012. eleji 473 milliárd forintos szintről 2012 végére 985 milliárd forintra emelkedett, 2013. márciusban pedig csaknem 1200 milliárd forint volt.

A 2008-2009-ben az Európai Uniótól és a Nemzetközi Valutaalaptól felvett hitel törlesztése 2011 decemberében kezdődött meg, amely súlyos teherként nehezedett az adósságfinanszírozásra. 2012-ben csaknem 1000 milliárd forintnak megfelelő összegű tőketartozást törlesztett az ország. Az államadósság finanszírozása ezzel együtt 2012 teljes egészében stabil volt, a befektetők bizalma az ország iránt töretlen maradt. A kedvező piaci feltételek mellett 2013 februárjában összesen 3,25 milliárd dollár névértékű dollárkötvény-kibocsátásra került sor. Ez a 2013. évi devizajáratok mintegy kétharmadának finanszírozását biztosítja. A dollárkötvények többszörös túljegyzés mellett keltek el, ami bizonyította, hogy a magyar állam kedvező feltételekkel képes magát finanszírozni a kötvénypiacról.

Az elmúlt egy év történései és a legfrissebb prognózisok alapján a 2012. évi konvergencia programban szereplőhöz képest – a csökkenő trend megtartása mellett – némileg feljebb tolódott az adósságpálya, ami az alábbi tényezők hatásának eredője.

(1) Államháztartási hiány

Az elsődleges egyenleg 2012-ben az előző konvergencia programban prognosztizálnál kedvezőbbben alakult, ugyanakkor a további évek egyenlegei lefelé módosultak. 2013-tól alacsonyabb kamatkidadások várhatók ugyan a csökkenő állampapír-piaci hozamoknak köszönhetően, ez azonban nem kompenzálja a korábbi programnál alacsonyabb elsődleges egyenleget. A 2012. évi program hiánypályája – a 2012. évtől eltekintve – ebből kifolyólag magasabbra került, ami az adósság lassabb ütemű leépítésének irányába hatott.

(2) Nominális GDP

A 2013. évi konvergencia program a 2012. évinél alacsonyabb nominális GDP növekedéssel számol, ami a kedvezőtlenebb növekedésből és a KSH revízióiból adódott. Az alacsonyabb nominális GDP az adósságpálya emelkedését eredményezi.

(3) Egyéb tételek

Az adósságpálya módosulását ezenkívül az úgynevezett egyéb tételek (stock-flow adjustments) egyenlegének eltérése okozta. (Többek között az árfolyamváltozás miatti átértékelődés is ezen tételek közé tartozik.) E tételek 2013 és 2016 között rendre -0,4, 0,5, 0,1 és -0,7 százalékponttal módosítják az adósságráta értékét.

- A 2012-es konvergencia programhoz hasonlóan a vizsgált időhorizonton nem várhatóak jelentősebb összegű privatizációs bevételek.
- Az adósság előrejelzéséhez használt technikai árfolyamfeltevés a 2012. évi konvergencia program 299,4 HUF/EUR árfolyamánál mintegy 2%-kal erősebb, 293,1 HUF/EUR árfolyammal számol 2013 és 2016 között.
- A 2012. áprilisi konvergencia program azzal a feltételezéssel élt, hogy a Nyugdíjreform és Adósságcsökkentő Alap (NyRA) eszközeinek értékesítése a 2012 és 2015 közötti időszakban nem

történik meg. 2012-ben 248 milliárd forintos értékesítés történt. Az NyRA egyes portfólióelemei – 132 milliárd forint – 2012-ben átkerültek a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.-hez.

- A speciális ügyletek tekintetében a 2013. évi program alacsonyabb értékkel számol, ugyanis a 2012. évi konvergencia programban szereplő, a MÁV-tól állami garancia miatti 24 milliárd forint imputált adósságvállalásra nem került sor, továbbá a 2011-ben ugyanilyen keretek közt átvállalt 35 milliárd forint adósság a 2013. évi konvergencia program feltételezései szerint 2014 során törlesztésre kerül.
- Az állam pénzeszközállományának (a Kincstári Egységes Számla és a nemzetközi hitelből az MNB-nél elhelyezett devizabetét) változása, az EU-s transzferek megelőlegezése, továbbá a költségvetés pénzforgalmi és eredményszemléletű egyenlegének különbözete is módosult az előző konvergencia programban lévő előrejelzéshez képest.

Az 5000 fő alatti települések adósságának átvállalása 2012-ben közel 80 milliárd forinttal növelte a központi költségvetés adósságát, azonban mivel az önkormányzati adósság a maastrichti adósság részét képezi, így ez az intézkedés a kormányzati szektor adósságára nincs hatással. Ugyanígy csak az alrendszer közötti adósságtrendeződést jelenti a 2013-ban az 5000 főnél nagyobb települések adósságkonszolidációjának 600 milliárd forintot meghaladó összege.

3.8. táblázat: Főbb feltételezések a konvergencia programokban

		2012	2013	2014	2015	2016
Nominális GDP növekedés (%)	KP-2012. ápr.	4,3	4,5	5,5	5,3	-
	KP-2013. ápr.	1,4	4,3	5,3	4,6	4,7
Államháztartás egyenlege (GDP%)	KP-2012. ápr.	-2,5	-2,2	-1,9	-1,5	-
	KP-2013. ápr.	-2,0	-2,7	-2,7	-2,2	-1,3
Adósságráta (GDP%)	KP-2012. ápr.	78,4	77,0	73,7	72,7	-
	KP-2013. ápr.	79,2	78,1	77,2	76,1	73,4

Forrás: KSH, MNB, NGM számítás

Az adósságráta jövőbeni alakulása a következő főbb tényezők változására érzékeny (ceteris paribus):

(1) Elsődleges egyenleg

A GDP-arányos elsődleges egyenleg 2013-tól kezdődő, tartós, a pálya végéig érvényesülő 1 százalékpontnyi feljebb tolódása 2013-ban 1 százalékponttal, 2016-ra pedig 4,1 százalékponttal csökkentené a bruttó adósságrátát.

(2) Árfolyam

A bruttó adósságállomány devizaaránya 2012 végén mintegy 40% volt, amely 2016-ra várhatóan csaknem 36%-ra csökken. Ezt figyelembe véve egy 1%-os nominálárfolyam-változás (293,1 helyett 290,2 HUF/EUR árfolyam) a 2013-2016. években 0,3-1,6 százalékponttal csökkentené a bruttó adósságrátát.

(3) Hozampálya

A hozamváltozás fokozatosan jelenik meg a kamatkidásban a megújuló instrumentumokon keresztül. Az egyes években a megváltozott kamatkidás adósságrátára gyakorolt kumulált hatása

miatt egy 1 százalékpontos hozamcsökkenés 2016-ra 1,6 százalékponttal mérsékelné a bruttó adósságrátát.

(4) Gazdasági növekedés

Amennyiben a nominális GDP növekedési pályája 2013-tól kezdődően tartósan, a pálya egészén 1 százalékponttal magasabb lenne, 2013-ban 0,7 százalékponttal csökkentené a bruttó adósságráta értékét, amely különbség 2016-ig fokozatosan 2,7 százalékpontig szélesedne.

4. ÉRZÉKENYSÉGVIZSGÁLATOK

A konvergencia program makrogazdasági előrejelzését pozitív és negatív kockázatok egyaránt övezik. Ezek közül a két legvalószínűbb alternatív forgatókönyv érzékenységvizsgálata készült el. A kockázatok azonosítása során a Magyarországot körülvevő gazdasági környezet változásának lehetséges irányai kerültek azonosításra. Az első forgatókönyvben a lassabb európai gazdasági növekedés következtében kevésbé dinamikus külső kereslet hatásai, míg a másodikban a hitelezés élénkülése került modellezésre.

Az Európai Unió gazdaságainak növekedése éves alapon fokozatosan lassult 2012 során. Az elhúzódó adósságválság megoldatlan tényezői növelik a pénzügyi bizonytalanságot és csökkentik a jövőbeli növekedést. Az első forgatókönyv azt az eshetőséget vizsgálja, amikor a külső kereslet az alappályában feltételezettnél 1-1 százalékponttal lassabban dinamizálódik 2013 és 2014 során. Az alacsonyabb külső kereslet közvetlen hatásaként az export volumene csökken. Az export magas importtartalma miatt jelentősen visszaesik a behozatal mértéke is. A romló profitlehetőségek miatt a vállalatok munkakereslete visszaesik, így a foglalkoztatás és a bérek csökkennek. A romló konjunkturális kilátások miatt csökken a beruházás és a visszaeső reáljövedelmek miatt csökken a fogyasztás szintje. A kedvezőtlen konjunkturális folyamatokat a gazdasági visszacsatolások felerősítik. A GDP volumene összességében tartósan alacsonyabb szinten marad.

Az alappálya folytatódó mérlegkiigazítással számol, alacsony hitelaktivitással. Ugyanakkor a korábbi évek alacsony hitelaktivitása fordulatot vehet. Ennek a forgatókönyvnek a megvalósulását valószínűsítik a stabilizálódó gazdasági környezet, a korábbi évekhez képest alacsonyabb hozamok, illetve gazdaságpolitikai intézkedések (például Otthonteremtési Program kedvezőbb feltételei, lakáscélú támogatások emelése). Az alternatív pályában a hitelezés növekedése a vállalati és lakossági beruházásokat élénkíti. A vállalati beruházások élénkülése a gazdaság potenciális kibocsátásának a szintjét is megemeli. A növekvő belső kereslet élénkíti a munkapiacot, növelve a foglalkoztatottságot és a béreket is. Az emelkedő jövedelmeknek köszönhetően a háztartások fogyasztása is bővül. A kibontakozó belső konjunktúra az import emelkedésén keresztül rontja a külkereskedelmi egyenleget.

4.1. táblázat: Kockázati pályák

(Makrogazdasági változók növekedési ütemeinek százalékpontos eltérése az alappályához képest)

Külső keresleti sokk	2013	2014	2015	2016
GDP	-0,1	-0,3	-0,3	-0,3
Háztartások fogyasztási kiadása	0,0	-0,1	-0,2	-0,2
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	-0,2	-0,6	-0,8	-0,6
Export	-0,7	-1,9	-2,3	-2,3
Import	-0,8	-1,9	-2,4	-2,3
Infláció	0,0	0,0	-0,1	-0,1
Versenyszféra foglalkoztatás	0,0	-0,1	-0,2	-0,2
Versenyszféra bruttó átlagkereset	0,0	-0,1	-0,2	-0,3
Államháztartás egyenlege (a GDP %-ában)	0,0	-0,1	-0,1	-0,1
Hitelezési sokk				
GDP	0,1	0,3	0,5	0,5
Háztartások fogyasztási kiadása	0,1	0,3	0,4	0,4
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	0,9	2,4	2,9	3,2
Export	0,0	0,0	0,0	0,0
Import	0,1	0,3	0,4	0,5
Infláció	0,0	0,0	0,1	0,1
Versenyszféra foglalkoztatás	0,0	0,2	0,2	0,2
Versenyszféra bruttó átlagkereset	0,0	0,1	0,3	0,5
Államháztartás egyenlege (a GDP %-ában)	0,0	0,1	0,1	0,1

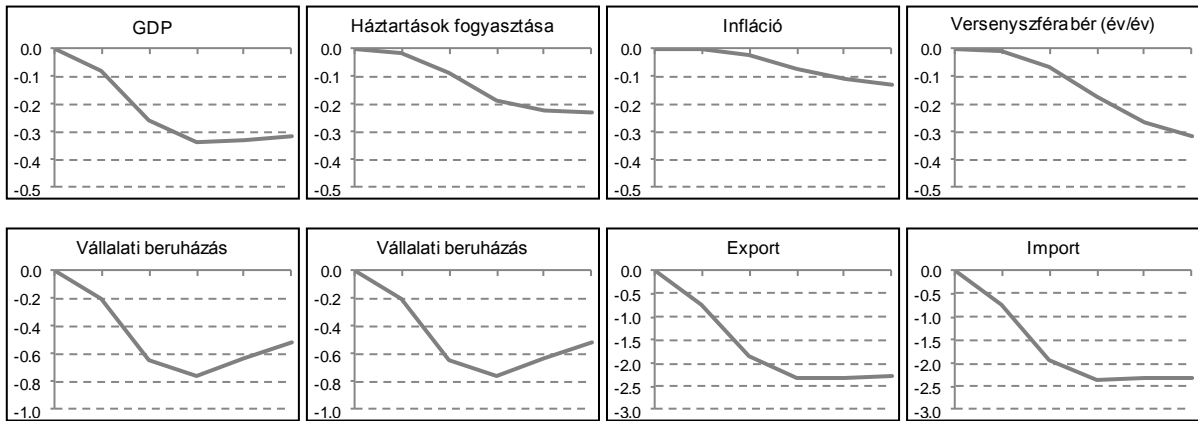
Forrás: NGM számítás

5. számú keretes írás: Impulzus válasz függvények az NGM fejlesztés alatt álló előrejelző modelljéből

Az alternatív forgatókönyvek alappályától vett eltérései az NGM makroökonometria előrejelző modellje segítségével kerültek szimulálásra. A modell hosszú távon neoklasszikus növekedési pályát ír le, amelyhez történő felzárkózást rövid távon súrlódások lassítják.

A 4.1. ábrán annak az alternatív forgatókönyvek hatása látható, melyben a külső kereslet növekedése két éven keresztül 1-1 százalékponttal alacsonyabb. Látható, hogy az exporton keresztül ennek a sokknak jelentős negatív hatása van a növekedés belső komponenseire is.

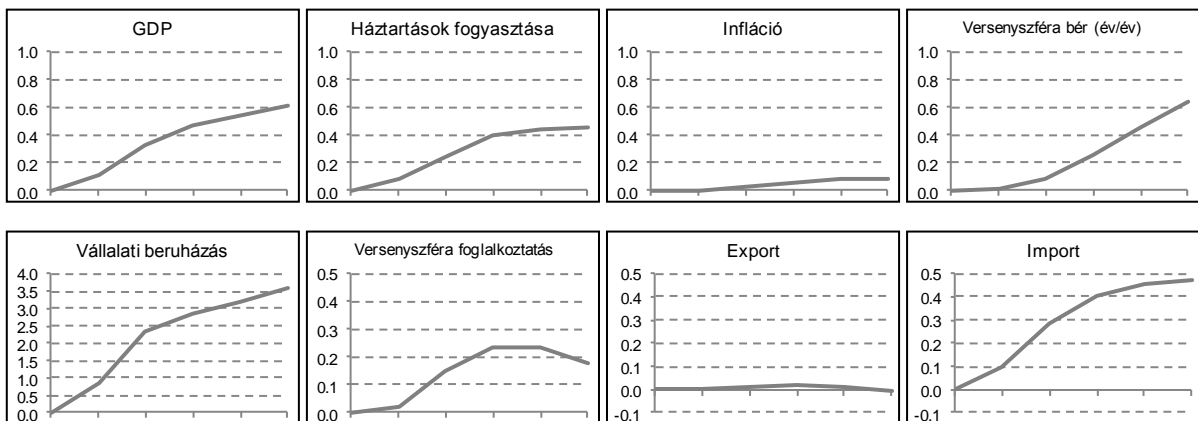
4.1. ábra: Két éven keresztül 1-1 százalékponttal kisebb külső kereslet*

*A diagramok a változók alappályához képesti százalékpontos eltérését mutatják be. A vízszintes tengely osztásai a sokkot követő éveket jelölik, ez esetben az első osztás a 2012-es, az utolsó a 2016-os évet reprezentálja.

A 4.2. ábrán annak a hatása látható, hogy a hitelezés az alappályában feltételezettnél magasabb szinten alakul. Ez két csatornán keresztül hat a gazdaságra. Egyfelől a háztartások rendelkezésére álló jövedelem arányos nettó hitelfelvétele az alappályában feltételezettnél tartósan 1 százalékponttal magasabb, ami növeli a fogyasztást. Másfelől a vállalatok az alappályában feltételezettnél tartósan 1 százalékponttal alacsonyabb hitelkamatok mellett képesek forráshoz jutni, ami közvetlenül a vállalati beruházásokat növeli. Összességében a belső kereslet növekedése miatt emelkednek a bérek és nő a foglalkoztatottság.

4.2. ábra: Hitelaktivitás tartós emelkedése*

*A diagramok a változók alappályához képesti százalékpontos eltérését mutatják be. A vízszintes tengely osztásai a sokkot követő éveket jelölik, ez esetben az első osztás a 2012-es, az utolsó a 2016-os évet reprezentálja.

5. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS HOSSZÚ TÁVÚ FENNTARTHATÓSÁGA

Az államháztartás fenntarthatóságát alapvetően az államháztartás jelenlegi helyzete (kölségvetési egyenleg, az államadósság nagysága, a GDP-hez viszonyított aránya), az idősödéshez kötődő jövőbeni kölségvetési kiadások nagysága és a demográfiai folyamatok határozzák meg.

A Kormány több oldalról is összetett és célzott intézkedéssel segíti az államháztartás hosszú távú fenntarthatóságának javítását. Elsődleges célja az adósságráta jelentős csökkentése. (Az alacsonyabb államadósság kedvezőbb kiinduló helyzetet teremt az idősödő társadalommal kapcsolatos, hosszútávon jelentkező kihívások kezelésére.) Ezért számos parametrikus változtatást végzett a nyugdíjrendszerben, amelyek nagymértékben csökkentették a hosszútávon felmerülő nyugdíjkiadásokat és az egyéb időszerű ellátásokat. Családbarát ösztönző rendszert alakított ki, ami tompíthatja a magyar népesség előrejelzett idősödésének kölségvetési következményeit.

A 2012. január 1-jétől hatályos Alaptörvény lefekteti, hogy az államadósság GDP-arányos rátájának folyamatosan csökkennie kell, amíg az el nem éri az 50%-os szintet. Ennek a célnak az elérését jelentősen előmozdította, hogy kivezetésre került az 1998-ban bevezetett kötelező tőkefedezeti magánnyugdíj pénztár pillérből és állami társadalombiztosítási felosztó-kirovó pillérből álló vegyes rendszer. Ez az államháztartás hosszú távú fenntarthatóságát több csatornán keresztül befolyásolja. Egyrészt azonnal és jelentős mértékben csökkent az államadósság a pénztáraktól átvett vagyon hatására, másrészt a visszalépők korábban magánpillérbe terelt járulékbefizetései ezentúl az államkasszába folynak, és ezzel tartósan javítják az államháztartás egyenlegét³. Az államadósság csökkentésének igénye mellett további érvek is szóltak a vegyes rendszer kivezetése mellett. Az 1998-ban bevezetett második nyugdíjpillér magas költségek és alacsony hozamok mellett nem lett volna képes pótolni a kieső társadalombiztosítási nyugdíjakat.

A parametrikus változtatások következtében, amelyek több lépésben valósultak meg 2006-2007, 2009 és 2011 során, az államháztartás nyugdíjrendszerrel kapcsolatos jövőbeni kiadásai jelentősen csökkentek. Az intézkedések fő iránya a nemzetközi legjobb gyakorlatokkal összhangban és a várható élettartam emelkedését követve a korhatár emelése, a tényleges nyugdíjba vonulási korcentrum jelentős emelése és az indexálás megváltozása. A korhatár 2021-ig fokozatosan 65 évre emelkedik és a 2011-ben elfogadott új szabályozás következtében, ami a korhatár alatti ellátásokat alakítja át, a tényleges nyugdíjba vonulási kor jelentősen emelkedik. Mindezen intézkedések nem csak a nyugdíjrendszerre, hanem a foglalkoztatásra is pozitív hatással vannak. A parametrikus változtatások mellett a kormányzati döntések a nyugdíjrendszer és egyéb korfüggő rendszeres ellátások átláthatóságát és kölségvetésben való bemutatását is elősegítették.

A hosszú távú fenntarthatósággal kapcsolatos kiadások alakulására a hosszú távú demográfiai folyamatok jelentős hatással vannak. A demográfiai folyamatok a népesség idősödését jelzik előre. A népesség idősödése a korfüggő kiadások emelkedésével jár, ami az államadósság hosszú távú növekedése irányába hat. A kedvezőtlen demográfiai folyamatoknak az egyik fő oka az alacsony termékenységi ráta. Magyarországon a termékenységi ráta az egyik legalacsonyabb Európában, mindössze 1,3, míg az EU átlag 1,6. A gyerekvállalás segítése érdekében a Kormány megerősítette a családbarát ösztönző rendszert és az Országgyűlés elfogadta a családok védelméről szóló törvényt. Az

³ A járulékok magánnyugdíj-pénztárakba történt utalása évente a GDP közel 1,5%-ának megfelelő bevételkiesést jelentett az államháztartás egésze szempontjából.

intézkedések által érintett meghatározó elemek a pénzbeli családi támogatások számos formája, mint például családi pótlék, anyasági támogatás, gyermekgondozási segély, gyermeknevelési támogatás, életkezdési támogatás, pénzbeli gyermekvédelmi támogatás, három vagy több gyermeket nevelő családok gázár-támogatása, vagy akár a 2011-ben bevezetett családi adókedvezmény. Mindezek várhatóan tompítják a magyar demográfia előrejelzett idősödését.

A nyugdíjrendszer területén végrehajtott intézkedések következtében a nyugdíjkiadások jelentősen lassabb ütemű növekedése várható hosszútávon. Az Európai Bizottság és az EU Gazdaságpolitikai Bizottsága által jóváhagyott számítások alapján a nyugdíjkiadások 2010-ről 2060-ra 11,9%-ról mindössze 12,4%-ra növekednek a GDP arányában, ami a hosszú távú nyugdíjkiadások növekedése terén az egyik legjobb eredmény az Európai Unióban. A Kormány intézkedéseinek pozitív eredményeit igazolja az Európai Bizottság legfrissebb, 2012. decemberi Fenntarthatósági jelentése is. Az Európai Bizottság jelentésében megállapítja, hogy Magyarország a rövid, közép és hosszú táv tekintetében is alacsony kockázattal rendelkezik az államháztartás fenntarthatósága szempontjából. Magyarországon kívül csak 4 ország kapott hasonlóan kedvező értékelést. Az Európai Bizottság továbbá azt is megállapítja, hogy az adósságráta 2030-ra jóval a GDP 60%-a alá csökken, feltéve, ha a Kormány fenntartja a 2014-re kitűzött strukturális elsődleges egyenleg szintjét.

A hosszú távú fenntarthatóság szempontjából jelentős további kiadási területekre vonatkozó számok az EU Gazdaságpolitikai Bizottsága 2012-ben kiadott jelentésében szerepelnek. Ez alapján az egészségügyi kiadások a GDP arányában 2010 és 2060 között 4,9%-ról 6,1%-ra, az időskorúak ápolására fordított kiadások 0,8%-ról 1,4%-ra nőnek, míg az oktatási kiadások 4,3%-ról 3,7%-ra csökkennek Magyarországon.

6. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS MINŐSÉGE

6.1. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS KIADÁSAINAK SZERKEZETE, HATÉKONYSÁGA

Az államháztartás főbb ellátórendszereinek 2013. évi, illetve az azt követő években teljesülő kiadását a Széll Kálmán Tervben elindított átalakítások határozzák meg. Ezen átalakítások célja a közszolgáltatások minőségének javítása, a költséghatékonyság és a méretgazdaságosság elveinek, valamint az államháztartás hosszú távú fenntarthatósági követelményének érvényesítése mellett. A 2011. évben meghirdetett Széll Kálmán Terv intézkedései a 2012., illetve a 2013. évtől teljesedtek ki; azokat a korábbi konvergencia programok ismertették. Jelen fejezet a 2012. évi konvergencia program elfogadása óta végbement, illetve folyamatban lévő változtatásokat ismerteti.

HELYI ÖNKORMÁNYZATOK

A Kormány kiemelt célja a közfeladat-ellátás központi, területi és helyi rendszerének teljes áttekintése és megújítása, az alacsony hatékonyság orvoslása, a struktúrák átláthatóbbá tétele. A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvényben (Mötv.) lefektetett irányoknak megfelelően a helyi önkormányzatok feladatstruktúrájának átalakítása magában foglalja a megyei önkormányzatok feladatainak már megvalósult újradefiniálását és a települési önkormányzatok feladatrendszerének nagyrészt 2013-tól érvényesülő tisztítását.

A települési önkormányzatok konszolidációja

A feladatrendszer és a finanszírozás közti összhang megteremtése, a települési önkormányzatok feladatrendszerének 2012. és 2013. évi tisztítása az alábbi területekre kiterjedt az egészségügy, az igazgatás, a köznevelés, a szociális ellátás és gyermekvédelem, a köznevelés, a közművelődés-kultúra és a katasztrófavédelem területére.

Az átalakítás keretében csak azon feladatok maradnak az önkormányzatoknál, melyek ellátásához a helyi döntéshozatal nélkülözhetetlen, illetve amelyekhez a szükséges források biztosítottak. Az önkormányzati feladatrendszer átalakításával párhuzamosan indokoltá vált az önkormányzatoktól elkerülő feladatokkal arányosan az adósság egy részének állami átvétele is. Emiatt a Kormány úgy döntött, hogy 2012-ben az 5 ezer fő alatti települések adósságát teljes egészében, majd 2013-ban az 5 ezer fő feletti települések adósságát differenciált mértékben, részben konszolidálja. Tekintettel arra, hogy az 5 ezer fő alatti települések eddigi feladatainak jelentős része 2013-tól az államhoz kerül át, ezen önkormányzatok döntő többségének teljes adóssága 2012. december 28-án törlesztési célú támogatással kiegyenlítésre került, közvetlenül a hitelező pénzintézetek irányába. Ennek eredményeként 1710 önkormányzat 73,7 milliárd forint értékű adóssága került visszafizetésre. Ezen összeg közel harmada – nagyrészt svájci frankban denominált – devizaadósságból eredt, míg a többi forintban állt fenn.

Mivel a konszolidáció célja a kötelező önkormányzati feladatellátás biztosításához szükséges adósság konszolidációja volt, ezért 14, nagymértékben eladósodott önkormányzat – melyek adóssága jellemzően nem a kötelező feladatellátásához kapcsolódóan és jövedelemtermelő beruházás miatt keletkezett – nem részesült 2012-ben teljes mértékű adósságvállalásban. Ezen önkormányzatok

adóssága tételes vizsgálatot és kormánydöntést követően kerül részben vagy egészben visszafizetésre 2013. június 28-áig.

A nagyobb, 5 ezer fő feletti települések esetén jellemzően a feladatok kisebb része kerül át az államhoz és pénzügyi kapacitásuk is jelentősebb, mint kisebb lélekszámú társaiké. Így esetükben részleges adósságvállalást valósít meg a Kormány. Az önkormányzatoktól az állam által átvett fekvőbeteg-szakellátó, valamint szociális és gyermekvédelmi szakellátási intézményekhez kapcsolódó önkormányzati adósságelemeket ugyanakkor az állam ezen önkormányzatok esetében is teljes mértékben átvállalja. Így az adósságkonszolidáció összege ezen települések esetén nagyságrendileg 610 milliárd forintot tesz ki. Annak érdekében, hogy az önkormányzatok adósságkonszolidációja zavartalanul lefolytatható legyen 2012. december 31. és 2013. március 31. közt hitelfelvételi moratórium került bevezetésre.

Az önkormányzati finanszírozási rendszer átalakítása

A feladatok átrendeződésével párhuzamosan az önkormányzati finanszírozási rendszer is átalakul, lényeges elemévé válik a feladat alapú finanszírozás. Az erre való átállás értelmét mutatja, hogy míg az állam az önkormányzatokat bevétel-orientált módon finanszírozta, addig az önkormányzatok kiadás-orientált költségvetési tervezést folytattak.

Az önkormányzati feladatok három kiemelt területén (igazgatás, óvodai ellátás, szociális szakellátás) az új feladatorientált finanszírozás lényeges eleme az adott szakterület központi költségvetés által elismert dolgozói létszámainak meghatározása. Mindhárom szakmai területen „az elismert létszám” egy olyan, törvényi számításokon alapuló mérőszám, ami alapján a központi költségvetés az adott feladat bérkiadásait az önkormányzat számára szakmai kritériumok alapján finanszírozza. A bérfinanszírozást egészíti ki az adott ágazat egyéb működési kiadásaihoz nevesítetten kapcsolódó külön támogatás.

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvény, a költségvetési törvény és az államháztartási jogszabályok egyaránt azon elv mentén születtek meg, hogy az új finanszírozásnak a feladatokhoz kell igazodni. Most, hogy az államnak egységes rálátása lehet a szükségletekre és a forrásokra egyaránt, racionálisan és kevesebb ráfordítással képes a feltételeket biztosítani.

Az önkormányzati adósságkontroll szabályai

Az Alaptörvény lehetővé teszi, hogy a költségvetési egyensúly megőrzése érdekében külön törvény az önkormányzatok kötelezettségvállalását feltételhez vagy a Kormány hozzájárulásához kösse.

E felhatalmazás alapján a stabilitási törvény rögzítette, hogy az önkormányzatok adósságot keletkeztető ügyleteiből eredő tárgyévi fizetési kötelezettségei a futamidő végéig egyik évben sem haladhatják meg a tárgyévi saját bevételeik 50%-át. A már e korlát felett eladósodott önkormányzatok nem vehetnek fel további hitelt. Az önkormányzatok adósságot keletkeztető ügyleteket 2012-től főszabályként a Kormány előzetes hozzájárulásával köthetnek, illetve módosíthatnak.

Az ügylet az államháztartás részéről járul hozzá, ha az nem veszélyezteti az államháztartás adósságának Alaptörvényben előírt csökkenését és az önkormányzat részéről a visszafizetés

biztosított. Bizonyos – így a kisösszegű, valamint az uniós fejlesztésekhez kapcsolódó – ügyletek ugyanakkor a Kormány engedélye nélkül is megköthetőek. A Kormány 2012-ben összesen 75 adósságot keletkeztető ügyletet hagyott jóvá 57,3 milliárd forint értékben, míg összesen 8 önkormányzati adósságot keletkeztető ügylethez való hozzájárulást tagadott meg (2,1 milliárd forint értékben). Az új szabályozási környezetnek és az adósságkonszolidációnak köszönhetően a 2012. évi előzetes adatok alapján az alrendszer szállítói tartozások nélküli adósságállománya 1077 milliárd forint volt, ami 2011-hez képest mintegy 120 milliárd forinttal (10%-kal) csökkent. A 2013. évi várható önkormányzati adósság – az adósságkonszolidáció hatásait is figyelembe véve – mintegy 450-480 milliárd forint lehet.

A helyi önkormányzati egyenleg

Az önkormányzatok által szolgáltatott 2012. évi gyorsjelentési adatok alapján az alrendszer 2012. évi hitel- és értékpapír műveletek nélküli pénzforgalmi egyenlege 124,9 milliárd forint pozitívummal zárt.

A helyi önkormányzatok 2012. évi uniós módszertan szerinti (ESA) egyenlege - az előzetes adatok alapján - 207,6 milliárd forint lett. Ezen egyenlegből 65 milliárd forint az önkormányzatok és az állam közötti feladat-átrendezésből (intézmények, munkavállalók állami átvételéből) ered, így ez az egyenleg-javulás ellenkező előjellel a központi költségvetés 2012. évi pozícióját rontotta.

A 2012. évi önkormányzati pénzforgalmi egyenleget az 5 000 fő alatti települések teljes adósságának eltörlesztése egyszeri tételként javította, ugyanakkor tartós egyenlegjavító hatások is érvényesültek:

- A megyei önkormányzati intézmények és a települési önkormányzatok által fenntartott kórházak állam általi átvétele nagy terhet vett le az önkormányzati alrendszer egészéről.
- Az önkormányzatok mérlegének kiadási oldala csökkenést mutat, de ezen belül az önkormányzati átalakítások és a települések megfontolt, takarékos gazdálkodásának hatása nem választható szét, a két komponens nem számszerűsíthető külön-külön (az elemi beszámolók többmetszetű feldolgozása hozhat majd többletinformációt). Az önkormányzatok dologi kiadásai kisebb mértékben, felhalmozási kiadásai pedig jóval nagyobb mértékben alulteljesültek.
- Közvetetten tovább javította az alrendszer egyenlegét, hogy a stabilitási törvény 2012. január 1-jei hatályba lépése értelmében az önkormányzatok – néhány kivételtől eltekintve – csak kormányzati engedéllyel vehetnek fel hitelt.

A 2013. évi önkormányzati pénzforgalmi egyenleget érintő hatások a következők:

- Az önkormányzatok adósságának 2013. évi részbeni konszolidációja jelentősen mérsékli az önkormányzatok kamatkiadásait.
- Az adósságkonszolidáció 2013. évi üteme során várhatóan összesen 30 milliárd forint állami támogatás is kifizetésre kerül, ami javítja majd az önkormányzati alrendszer 2013. évi egyenlegét (ezzel egyidejűleg rontja a központét, tehát államháztartási szinten egyenleg semleges).
- A stabilitási törvény szabályozásának érvényesülése az egyenlegre szintén pozitív hatással lehet, mivel csak a feltétlenül szükséges, kormányzati engedéllyel rendelkező hitelek kerülnek felvételre és elköltésre.
- A helyi önkormányzatok 2013-tól nem tervezhetik működési hiánnyal éves költségvetésüket.

Fenti, a bevezetésüket követően folyamatosan, minden évben hatás gyakoroló intézkedések következtében a helyi önkormányzatok pénzforgalmi egyenlege a 2013. évben várhatóan 40 milliárd forint körüli többlettel tervezhető. Az önkormányzatok uniós módszertan szerint várható egyenlege pedig az adósság-átvállalás a szociális és köznevelési intézmények állami átvételéből fakadó bér- és dologi kiadások eredményszemléletű elszámolása miatt 700 milliárd forint feletti többletet is mutathat. Ez utóbbi tételek ugyanakkor megegyező összeggel rontják a központi alrendszer eredményszemléletű egyenlegét.

FELSŐOKTATÁS

A felsőoktatás strukturális átalakítását a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény alapozza meg. Az átalakítás fő céljai: az ágazat versenyképességének javítása, a gazdaság és a munkaerőpiac igényeinek érvényesítése, a képzési szerkezet javítása, a képzésekre fordított társadalmi költségek megtérülésének biztosítása.

A 2012/2013. tanévre az előző évhez képest a fenti elvek alapján változott a felvehető állami ösztöndíjas létszámkeret, a felsőoktatásban a képzés költségeinek részbeni vagy teljes megtérítésével részt vevő hallgatók számára pedig elérhető vált a „Diákhitel 2” támogatott kamatozású hallgatói hitel konstrukciója.

A Széll Kálmán Terv intézkedései a felsőoktatási intézményeket is arra ösztönözték, hogy munkaerőpiaci és gazdaságossági szempontból áttekintsék az elmúlt években kialakult képzési kínálatukat, saját szerepüket, helyüket a hazai és a nemzetközi felsőoktatásban. E szükségszerű folyamat támogatására a Kormány az állami felsőoktatási intézményektől intézményfejlesztési tervek elkészítését kérte, melyek a fenntartó oldaláról történő intézményrendszer felülvizsgálat alapjául is szolgáltak. Az állami felsőoktatási intézmények többféle intézkedést tettek a célok érdekében, így például képzési profiltisztítás, képzési helyek megszüntetése, szervezeti átalakítások, szerződések újratárgyalása, foglalkoztatott létszám és juttatások csökkentése, ingatlan-állomány korszerűsítése, racionalizálása (energetikai fejlesztések, összeköltözés), pályázati aktivitás növelése illetve a gazdaság szereplőivel való együttműködési területek feltárása, kihasználása által.

2012 decemberében a Kormány a 1668/2012. (XII. 21.) Korm. határozatban (Határozat) deklarálta a felsőoktatás minőségi megújítása melletti elkötelezettségét és ennek jegyében újabb intézkedésekről döntött. A Határozat szerint a felvehető ösztöndíjas létszám alsó korlátja a 2012. évi felvételi eljárás eredményeihez igazodóan 55 ezer fő, ugyanakkor részösztöndíjas képzés meghirdetésére nem került sor. A felső korlátot alapesetben az intézményi kapacitás és az általános minimális felvételi pontszám teljesítése együttesen adja, egyes képzési területeken (például gazdaságtudományok, jogász, kommunikációs és médiatudomány) azonban speciális, az általánosat jelentősen meghaladó pontszám teljesítése szükséges. Ezzel párhuzamosan az intézmények is reagáltak a megváltozott fenntartói magatartásra, így lemondtak gazdaságtalan, a munkaerőpiacon nehezen értékesíthető tudást nyújtó képzések indításáról, megemelték azt a minimális felvett létszámot, melynél a képzést elindítják.

A Határozat rögzíti az intézmények pénzügyi helyzetének állami segítséggel történő rendezésének területeit: európai uniós források önrészesének részleges átvállalása, PPP beruházások kiváltása, adósságrendezés. Ehhez kapcsolódóan csak az adott problémával érintett intézményre vonatkozó

célzott intézkedések születnek; az uniós források felhasználását segítő döntés már megszületett (1112/2013. (III. 8.) Korm. határozat).

A fenti célokat szolgálja továbbá a 2013. március elején létrehozott Felsőoktatási Struktúraátalakítási Alap. Az Alapból biztosítandó támogatásokat és a kapcsolódó struktúraátalakítási feltételeket az érintett állami felsőoktatási intézményekkel kötendő megállapodások tartalmazzák majd. Az intézményrendszer áttekintése, az intézményekkel folytatott tárgyalások alapján a megállapodások előkészítése folyamatban van. Az oktatási és tudományos téren jól teljesítő, továbbá a nemzetközi felsőoktatásban is kiemelhető intézmények további segítséget kapnak a „nemzeti felsőoktatási kiválóság rendszerében” adható címekkel, minősítésekkel járó többletforrások révén.

EGÉSZSÉGÜGY

Az egészségügyi ellátórendszer

Magyarország olyan egészségügyi ellátórendszer kialakítására törekszik, amelynek jó minőségű szolgáltatásaihoz, betegségétől és anyagi helyzetétől függetlenül, egyforma eséllyel fér hozzá az ország valamennyi lakója. Cél, hogy csökkenjenek az ellátórendszer területi egyenlőtlenségei, az alapellátás prevenciók tevékenysége erősödjön, javuljon az ellátásokhoz való hozzáférés és az ellátórendszer hatékonysága. Ennek egyik eszköze a fekvő- és járóbeteg-ellátások valamint a közforgalmú gyógyszerárak új, külső felülvizsgálati rendszere. Ugyancsak a hatékonyságot és a betegbiztonságot szolgálja a gyógyszerészeti gondozás jogszabályi kereteinek és szakmai alapjainak megteremtése és napi gyakorlatba való bevezetése.

Jelentős intézkedésként kiemelendő a fekvőbeteg szakellátás állami kötelezettségének felvállalása. Ezzel lehetőség nyílik az ellátórendszer racionálisabb, hatékonyabb ellátást biztosító újjászervezésére. A fekvőbeteg-ellátó egészségügyi intézmények 2012-ben, két ütemben kerültek állami fenntartásba. 2013. január 1-jétől az önkormányzatok kötelező feladata az egészségügyi szolgáltatások területén kizárólag az egészségügyi alapellátás, illetve – az állam szakellátásért való mögöttes felelőssége mellett – a járóbeteg-szakellátó intézmények működtetése. A kórházi gyógyszer- és orvostechikai eszközbeszerzés összehangolásával hatékonyabb és országos szinten transzparens rendszer jön létre, amelyben a beszerzés nagy mennyiségére és a valódi verseny megteremtésére tekintettel jelentős megtakarítások érhetőek el.

Gyógyszerkassza

A Széll Kámán Tervben meghatározott, a gyógyszer-támogatási rendszer hatékonyságát javító intézkedések jelentősen csökkentették az állami kiadásokat, miközben a gyógyszerellátás minősége nem változott, sőt a generikus program keretében számos készítmény ára (a betegek által térítendő összeg) jelentősen mérséklődött.

A 2012. évi konvergencia programban ismertetett intézkedések mellett 2012. augusztus 1-jétől a generikus versenytárral nem rendelkező, több mint hat éve támogatott készítmények esetében egy kiegészítő 10%-os befizetés bevezetésére is sor került (ún. spanyol modell). A 2013 elején megjelent szabályozásmódosításokkal megindult a rendszerszerű terápiás felülvizsgálat (a pszichiátriai, onkológiai, koleszterincsökkentő, trombózis csökkentő gyógyszerek, készítmények vonatkozásában). A gyógyszergyártók és -forgalmazók közötti árverseny erősítő ún. vaklicit 2013. év eleji eredményei

alapján kijelenthető, hogy a generikus szabályozásnak az adott évre áthúzódó hatásoknál jelentősebb eredménye lesz, amelyet a lejáró szabadalmak is erősíthetnek az év folyamán.

NYUGDÍRENDSZER

A nyugdíjrendszer átalakítása során a Kormány alapvető célként tekintette a nyugdíjrendszer fenntarthatóságának, biztonságos finanszírozásának, a Nyugdíjbiztosítási Alap mindenkori egyensúlyának a megteremtését.

Ezen elvek alapján

- 2012. január 1-jétől minden biztosított a kötelező társadalombiztosítási nyugdíjrendszerbe fizeti a nyugdíjjárulékot;
- megváltozott a nyugdíjak indexálásának módszere, az 2012-től a fogyasztói árindexszel megegyező mértékben történik;
- az öregségi nyugdíjkorhatár előtti ellátások és a – korábbi megnevezése szerint - rokkantsági nyugdíjak a továbbiakban nem nyugellátásként, hanem egyéb ellátásként a Nyugdíjbiztosítási Alapon kívül kerülnek finanszírozásra;
- megszűnt a korai nyugdíjba vonulás lehetősége, ugyanakkor a már megállapított ellátások további folyósítása, a szerzett jogok későbbi elismerésének garanciája megvalósult.

A fenti lépések jelentősen hozzájárulnak az államháztartás hosszú távú stabilitásához, a nyugdíjak reálértékének megőrzése mellett. Az öregségi nyugdíjkorhatár hatályos törvény szerinti fokozatos emelkedése mellett a nyugdíjra jogosultak létszámát befolyásolja az ún. „nők 40 év” szabállyal nyugdíjba vonulók száma. 2011. január 1-jétől öregségi nyugdíjra jogosultak azok a nők – korhatártól függetlenül –, akik legalább negyven év jogosultsági idővel rendelkeznek. A szabályozás valós társadalmi szükségletet elégít ki, és mivel a korai pályakezdekés miatt jellemző volt a hosszú, negyven évet meghaladó életpálya, a jogosultak száma is magas. Ezért a 2011. évi bevezetését követő első két év után jelentősen megemelkedett az e jogcímen nyugdíjba vonulók száma (2013 februárjában több mint százezer fő részesült az ellátásban). A létszámnövekedés fokozatosan mérséklődik és további jelentős emelkedés 2013-ban már nem várható.

2013. július 1-jétől a közférában dolgozók esetében nem lehetséges egyidejűleg bért és nyugdíjat (illetve korhatár előtti ellátást) kapni. A közférában történő munkavégzés idején a nyugdíjas továbbra is nyugdíjasnak minősül, nyugellátását viszont szüneteltetnie kell. A szabályozás kiterjed a közalkalmazotti jogviszonyban, kormányzati szolgálati jogviszonyban, állami vezetői szolgálati jogviszonyban, közsolgálati jogviszonyban, bírói szolgálati viszonyban, igazságügyi alkalmazotti szolgálati viszonyban, ügyészségi szolgálati viszonyban, fegyveres szervvel hivatásos szolgálati viszonyban vagy a Magyar Honvédséggel szerződéses vagy hivatásos szolgálati viszonyban állókra.

KÖZLEKEDÉS

Helyi közlekedés

A 2012. április 27-én megkötött Kormány-Főváros Megállapodás lefektette Budapest jövőbeni közösségi közlekedésének bevételtermelő fejlesztéseken (e-jegyrendszer, járműpark megújítása) és a

fokozatosan csökkenő közvetlen központi költségvetési működési támogatáson alapuló fenntartható finanszírozási modell irányelveit. A Megállapodás alapján a Kormány támogatásával 2012 folyamán a Főváros számos közösségi közlekedésfejlesztési beruházást indíthatott meg.

A fővárosi közösségi közlekedés újjászervezése következő lépcsőjeként a Kormány és a fővárosi önkormányzat 2013. március 8-án megkötötte a „Budapest 21” elnevezésű együttműködési megállapodást. A Kormány elkötelezett a Budapesti Közlekedési Zrt. pénzügyi helyzetének stabilizálása, a jelentősen elhanyagolt járműpark megújítása iránt, valamint egyetért az elektronikus jegyrendszer, illetve az egységes agglomerációs és fővárosi jegy- és bérletrendszer bevezetésével.

A Kormány 2013. augusztus 31-ig megállapodik a Fővárossal az M4-es metróberuházás következtében előállt forráshiány megszüntetéséről és a beruházás kapcsán felmerülő többletköltségek finanszírozásáról. A Felek együttműködnek az Európai Bizottsággal kötött, 4-es metró szerződésben szereplő behajtási díj bevezetésével kapcsolatos felülvizsgálatban.

Helyközi közlekedés

Tovább folytatódik a MÁV Csoport belső átalakítása, a költséghatékonyság javítására meghirdetett lépések végrehajtása. A soron következő lépést a vontatással (Trakció) és a karbantartással (Gépészet) integrált személyszállítási üzletág kialakítása, valamint a pályaműködtetési tevékenység külön társaságba szervezése jelenti. E szervezeti átalakítások előkészítése befejeződött.

Az eddigi lépések eredményeképp 2012-ben tartható volt a vasúti személyszállítási közszolgáltatásra szánt költségvetési kiadási előirányzat. A program folytatásától hosszú távon a vasúti személyszállítási közszolgáltatási költségterítési igény csökkenése várható. Ezt a menetrendek racionalizálása, összehangolása és a tarifarendszer kisebb módosításával az utasoktól származó bevételek növelése tovább segíti.

A Volán társaságoknál megvalósult a szervezeti átalakítás első lépcsője: a korábbi huszonnégy társaság helyett hét regionális cég jött létre, ami a beszerzés, karbantartás, üzemszervezés és irányítás központosítása következtében szintén költségcsökkenéssel jár.

A 2011-ben megkötött vasúti pályaműködtetési szerződések alapján a bevételekkel nem fedezett indokolt kiadásokra a pályaműködtető társaságok költségterítésre jogosultak. A MÁV Zrt. költségterítése – a társaság további eladósodása elkerülése érdekében – 2012-ben az eredetileg tervezett 41,9 milliárd forintról 25,1 milliárd forintra emelkedett. Az előző évi teljesüléssel összehangban a 2013-as előirányzat 70 milliárd forint összegben került megállapításra (ebből a GySEV Zrt. 4,4 milliárd forintra, a MÁV Zrt. 65,6 milliárd forintra részesedik), amely már mindkét társaság esetében az indokolt költségek teljes fedezeti szintjét jelentheti.

6.2. A BEVÉTELEK SZERKEZETE, HATÉKONYSÁGA

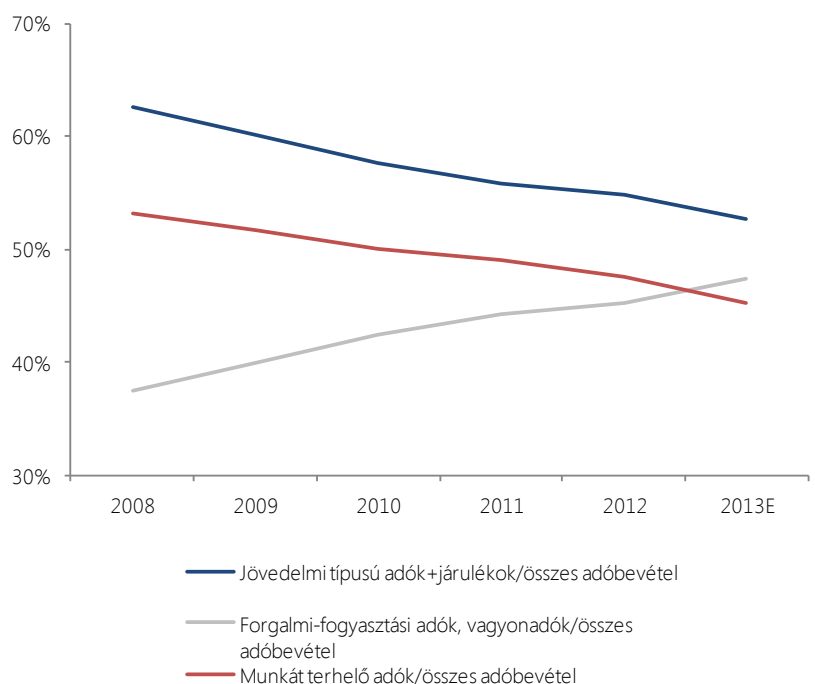
ADÓSZERKEZET

Az elmúlt évek során a Kormány úgy valósította meg a költségvetés konszolidációját, hogy a gazdaságot terhelő összes adó- és járulékterhelés mértéke a válságot megelőző években jellemző 41%-nál alacsonyabb, 39% körüli szinten stabilizálódott. Ezzel párhuzamosan zajlott az adórendszer

szerkezeti átalakítása, amelynek fókuszában az élők munkát terhelő adók súlyának csökkentése állt. Így az adóztatás súlypontja egyre inkább a fogyasztást, forgalmat, illetve a káros externáliákat terhelő adókra helyeződik át. Az indirekt adók súlyának növelését az indokolja, hogy az ilyen típusú adónemek jellemzően kevésbé torzítóak, illetve kevésbé befolyásolják a magyar termékek nemzetközi versenyképességét, így kevésbé károsak a növekedésre, mint a jövedelmeket terhelő adók. További fontos szempont, hogy az adóztatás vegye figyelembe a gazdaság egyes szereplőinek tényleges teherviselő képességét. A Kormány továbbá kiemelt célnak tekinti a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) beszedési hatékonyságának növelését, a feketegazdasági elleni küzdelem eszköztárának bővítését.

6.1. ábra: Az adószervezet alakulása

(a teljes adóbevételek százalékában)

Forrás: NGM

A munkajövedelmeket terhelő adók súlya az átalakítások eredményeként jelentős mértékben csökkent. Amíg az adóbevételeken belül 2010-ben a munkát terhelő adókra mintegy 8 százalékponttal nagyobb szerep hárult, mint a forgalmi-fogyasztási és vagyonaadókra, addig 2013-ra a munkából származó jövedelmek adórendszerben betöltött aránya várhatóan a forgalmi-fogyasztási és vagyoni típusú adók aránya alá csökken (6.1. ábra). A csökkenés főként az egykulcsos adórendszer és a családi adókedvezmény bevezetésének, a szuperbruttósítás eltörlésének, valamint a Munkahelyvédelmi Akcióterv intézkedéseinek köszönhetően valósult meg.

A tőkejövedelmeket terhelő adók súlya összességében nem változott, azonban ezen a téren is szerkezeti átalakulás ment végbe. Jelenleg az ilyen jogcímen befolyó bevétel az összes adóbevételek mintegy 7%-át teszi ki, ami régiós versenytársainkhoz képest kellően versenyképes szint. Ugyanakkor – a magyar gazdaság dualitására adott válaszul – a KKV szektor terhelése jelentős mértékben csökkent. Eközben egyes magas profitot termelő, esetenként a belföldi piacokon jelentős

erőfölénnyel rendelkező vállalatok által dominált szolgáltató ágazatokat a Kormány igyekezett jobban bevonni a közteherviselésbe. Ezt az átrendeződést szolgálja a 10%-os társasági adókulcs alsó sávhatárának kitolása 500 millió forintra, a kisvállalkozásokat segítő két új adónem (KATA, KIVA) bevezetése, valamint a pénzügyi tranzakciókat és az egyes ágazatokat érintő adóterhek növelése.

Emelkedett a környezetvédelmi/egészségügyi célú (többnyire fogyasztási) adók súlya. Így növekedett a jövedéki adó és egyes termékdíjak mértéke, bevezetésre került a népegészségügyi termékadó és a baleseti adó, valamint végbement a cégautóadó és a regisztrációs adó környezetvédelmi szempontokat is figyelembe vevő átalakítása.

Emelkedett a fogyasztási/forgalmi típusú adók súlya. Ehhez hozzájárult az általános áfa kulcs emelése. Emellett sor került újabb fogyasztási/forgalmi típusú adónemek – így a távközlési adó, a biztosítási adó és a pénzügyi tranzakciók illeték – bevezetésére is.

A fentiekén túl a Kormány jelentős erőfeszítéseket tett az adóalapok szélesítése, az adófizetők körének bővítése érdekében. Így érdemi lépések történtek a gazdaság fehéritése érdekében. Ezek döntően a vállalati bevételek eltitkolásának megakadályozására fókuszáltak, mivel a bevételek eltitkolásának visszaszorítása maga után vonja a további családi formák (nyereség- és béreltitkolás) visszaszorulását is. Emellett az adóalapok szélesítését szolgálja a veszteségelhatárolási szabályok szigorítása a társasági adóban, az adókedvezmények felülvizsgálata a személyi jövedelemadóban, a béren kívüli juttatások adóelőnyének mérséklése és a helyi iparűzési adót csökkentő tételek levonhatóságának korlátozása is.

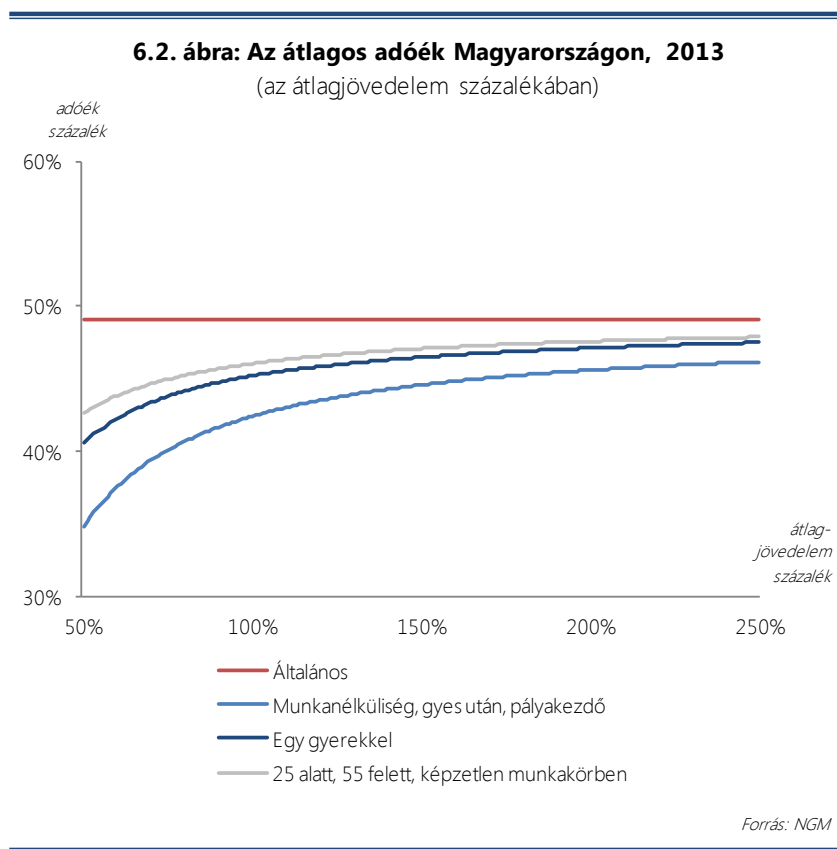
A MUNKAJÖVEDELMEK ADÓZTATÁSÁNAK ÁTALAKÍTÁSA

A 2010-es adórendszer a legmagasabb adóterheléssel járó és messze a legprogresszívebb adórendszer volt a régióban. Ez a rendszer már kevéssel az átlagjövedelem fölött 64-67%-os adó- és járulékelvonással sújtott minden munkáltatói többlet kifizetést (azaz ekkora volt a munkáltatói költség arányában számolt marginális adóék mértéke). Ennél kevésbé terhelte ugyanakkor a rendszer a legmagasabb jövedelműeket, hiszen az ő esetükben – a nyugdíjjárulék-plafonnak köszönhetően – a fenti arány 60% alatt volt. A fenti, erősen progresszív rendszer aránytalanul büntette a többletmunkáért kapott jövedelmeket (pl. túlórapénz, műszakpótlék, jutalom, másodállásból keresett jövedelem), nagyban ösztönözte a bérek eltitkolását és megnehezítette a nagy hozzáadott értékű munkahelyek Magyarországra vonzását. Emellett komoly hátránya volt, hogy nem vette figyelembe, hogy egy adott személy hány embert tart el a jövedelméből.

2011 és 2013 közt lezajlott a munkát terhelő adók gyökeres szerkezeti átalakítása. Az átalakítás főbb elemei az egykulcsos adó és a családi adókedvezmények bevezetése (2011), az adójóváírás kivezetése (2011-12), a szuperbruttósítás eltörlése (2012-13), a nyugdíjjárulék-plafon megszüntetése (2013), és a Munkahelyvédelmi Akcióterv intézkedéseinek bevezetése (2013). 2013-ra teljessé vált az egykulcsos, arányos személyi jövedelemadó rendszere. Az átalakítás eredményeként a többletjövedelmeket terhelő elvonás minden jövedelemkategóriában 50 % alá csökkent. Az átalakított adórendszer már figyelembe veszi az eltartottak számát is, egyúttal segítséget nyújt a leghátrányosabb helyzetű munkavállalók elhelyezkedéséhez.

A régiós adórendszerek kezdetben progresszívek, majd a legmagasabb jövedelműek esetében degresszívek, ezzel szemben a magyar rendszer fő szabályként teljesen lineáris. Ennek oka, hogy a Magyarországon bevezetett rendszer nem tartalmaz általános adójóváírást vagy alapkedvezményt,

egyúttal eltörlésre került a legmagasabb jövedelműeknek kedvező nyugdíjjárulék plafon is. Azonban a családi adókedvezmény és a Munkahelyvédelmi Akcióterv keretében bevezetett célzott járulékkedvezmények révén a rendszer kedvezőbb feltételeket biztosít az arra leginkább rászorulóknak számára.

Az alacsony aktivitású csoportok esetében az átalakítás célja a munkaerő-piaci aktivitás növelése. Magyarországon az aktivitási ráta Málta és Olaszország után a 3. legalacsonyabb az EU tagországok között. Az elmaradás döntő részben a képzetlen munkavállalók, az idősek, a fiatalok és a szülőképes korú nők csoportjában jelentős, míg más csoportok aktivitása jóval közelebb áll az EU-átlaghoz. A rendelkezésre álló magyar és nemzetközi kutatások alapján elmondható az is, hogy a fenti csoportok aktivitása és foglalkoztatása jellemzően erősebben reagál a különféle adórendszerbeli ösztönzőkre. A képzetlen munkavállalók, a fiatalok és a munka világába tartós kihagyás után visszatérők keresete jellemzően alacsonyabb; így elsősorban ezek azok a csoportok is, ahol az alacsony bejelentett bér esetén az adókerülés valószínűsége is kisebb. A fentiek alapján a Munkahelyvédelmi Akcióterv célzott kedvezményei is ezeknek a munkavállalóknak az elhelyezkedését kívánják elsősorban megkönnyíteni.

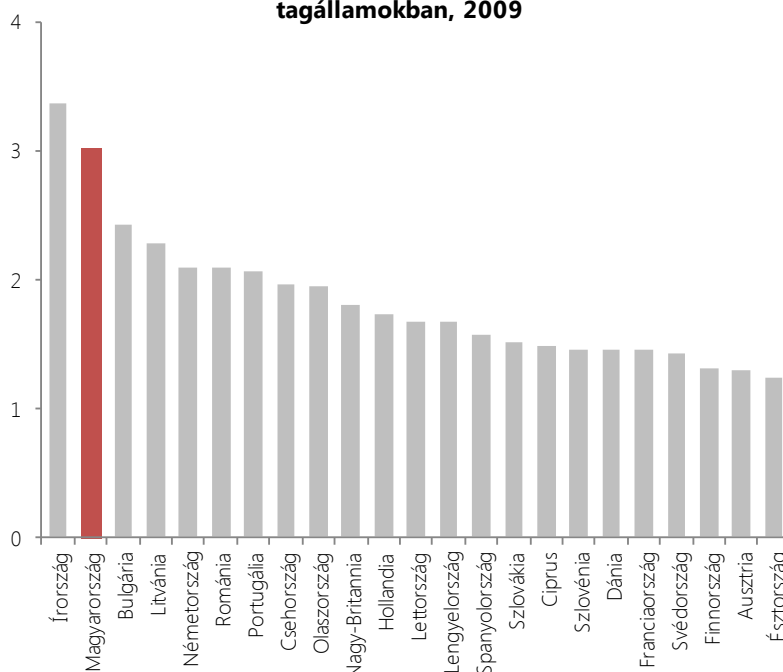
A már dolgozók esetében a cél a munkaintenzitás növelése, illetve a béreltitkolásra ösztönző elemek visszaszorítása. A munkát találók körében is probléma, hogy igen magas a minimálbérre vagy ahhoz közeli bérre bejelentkezett munkavállalók aránya. Így számukra elsősorban a munkaintenzitás növelésére, a többletmunka díjazását (másodállást, túlórákat, jutalmat) büntető, illetve béreltitkolást ösztönző elemek csökkentésére volt szükség. Ezt segíti elő az egykulcsos adórendszer bevezetése, illetve az alacsony bérre való bejelentkezést ösztönző adójóváírás megszüntetése. A munkaintenzitás növelését célzó megoldás az is, hogy a Munkahelyvédelmi Akciótervvel bevezetett kedvezmények

magasabb bérek mellett sem kerülnek kivezetésre. A célzási kritériumok kialakításakor emellett fontos szempont volt az adminisztrációs terhek minimalizálása is.

A TŐKEJÖVEDELMEK ADÓZTATÁSÁNAK ÁTALAKÍTÁSA

A magyar gazdaságot egy fejlett, versenyképes nagyvállalati szektor és egy fejletlen KKV szektor kettőssége jellemzi. Bár ez a kettősség más régiós országokban is fennáll, Magyarország esetében a termelékenység-különbség mértéke kiugróan magas. A fenti kettősséget jól illusztrálja, hogy az Eurostat adatai szerint Írország után Magyarországon a legmagasabb a külföldi és belföldi tulajdonú vállalatok termelékenysége közti különbség. A magas eltéréshez a nagyvállalati szektor régióhoz képest mért fejlettsége és a KKV szektor viszonylagos fejletlensége egyaránt hozzájárul.

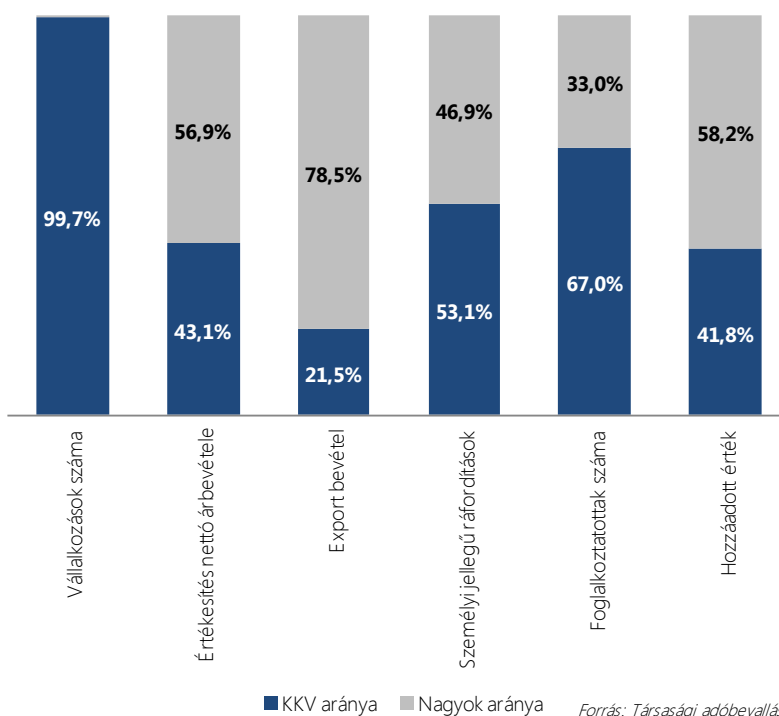
6.3. ábra: Külföldi és hazai tulajdonú vállalatok termelékenységének aránya egyes Európai Unió tagállamokban, 2009

Forrás: Eurostat

A legversenyképesebb nagyvállalatok magyarországi megtelepedése nagyban hozzájárul a magyar gazdaság termelékenységének növekedéséhez és – különösen a termelő ágazatok esetében – az ország exportpiacokon elért részesedésének bővüléséhez. A gazdaság szerves fejlődése, a foglalkoztatottság növelését célzó gazdaságpolitika ugyanakkor nem képzelhető el a KKV szektor megerősítése nélkül, hiszen továbbra is ez a csoport foglalkoztatja a versenyszektorban a munkaerő mintegy 2/3-át.

6.4. ábra: A nagyvállalati és a KKV szektor gazdasági súlya

A Kormány adópolitikájában a fenti szempontok jelentős figyelmet kapnak. Így a kisebb vállalkozások esetében kiemelten fontos az adóterhek csökkentése, az adózás foglalkoztatás- és növekedésbarátabbá tétele, illetve egyszerűsítése. Ezt szolgálja a nyereségadó-kulcs 10%-ra való csökkentése, illetve a két új adónem bevezetése a Munkahelyvédelmi Akcióterv keretében. Ugyanakkor növekedett egyes nagyobb teherbíró képességű, esetenként a belföldi piacon jelentős súllyal rendelkező vállalatok által erősen dominált szolgáltató ágazatok adóterhelése.

A legkisebb, 6 millió forint alatti árbevétellel rendelkező, jellemzően önfoglalkoztató vállalkozók számára nyújt segítséget a kisadózók tételes adója. Az egyösszegű, 50 ezer forintos adónak köszönhetően minimálisra csökken az adózással járó adminisztráció. Az adónem kedvező feltételei és egyszerűsége révén hozzájárulhat a gazdaság fehéredéséhez.

A Munkahelyvédelmi Akcióterv intézkedéseként bevezetett kisvállalati adó legfőbb célcsoportját a fejlődni kívánó, illetve a foglalkoztatásban is szerepet játszó kisvállalkozások jelentik. Az adónem alá tartozó vállalkozások esetében kiegyenlítődnek a munkajövedelmek és a nyereség adóterhei; így egy béremelés vagy egy új foglalkoztatott felvétele közvetlenül nincs hatással egy vállalkozás adóterheire. A pénzforgalmi szemléletű adóalapnak köszönhetően pedig a vállalkozás fejlesztésére – pl. beruházásra – visszaforgatott jövedelem azonnal levonhatóvá válik az adóalapból, ami különösen a növekedni, fejlődni képes vállalkozások számára jelent előnyt. A pénzforgalmi szemléletű eredmény-meghatározás emellett lehetővé teszi az adóbevallások lényeges egyszerűsítését is.

A válság idején a kieső bevételek pótlására a Kormány ideiglenes jelleggel különadókat vetett ki a bankszektorra, valamint egyes jelentős profitot termelő szektorokra. Ezek közül az egyes ágazatokat terhelő különadó 2013-tól kivezetésre került. A Kormány azonban tartósan is számít a nagyobb teherbírási szektorok jelentősebb szerepvállalására a közteherviselésben. Ennek megfelelően:

- A jövőben is fennmarad a pénzügyi szervezetek adója.
- Fennmarad az energiaellátók jövedelemadója, amelynek kulcsa 31%-ra emelkedett 2013-tól.
- Az újonnan bevezetett fogyasztási/forgalmi adók (távközlési adó, baleseti adó, biztosítási adó) jellemzően a nagyobb teherviselési képességgel bíró ágazatok szolgáltatásait terhelik.
- 2013-ban bevezetésre került a közműadó, mely a villany-, gáz-, víz-, csatorna-, távközlési (telefon, kábeltévé, internet) vezetékek (nyomvonal) után ezek tulajdonosát terheli.

INTÉZKEDÉSEK A GAZDASÁG FEHÉRÍTÉSE ÉRDEKÉBEN

A gazdaság fehérítése érdekében a Kormány számos intézkedést vezetett be és tervez bevezetni a közeljövőben. Ezen lépések döntően a vállalati bevételek eltitkolásának megakadályozására fókuszáltak, mivel a bevétel eltitkolás visszaszorítása maga után vonja a további csalási formák (nyereség- és béreltitkolás) visszaszorulását is.

- Az általános forgalmi adóból éves szinten különböző becslések szerint közel 350-550 milliárd forint bevétel (13-20%) nem jelentkezik a költségvetésben a feketegazdaság miatt. 2013-ban az áfacsalások visszaszorítása érdekében – pozitív nemzetközi példák alapján – megvalósul a pénztárgépek elektronikus bekötése a NAV-hoz. Az intézkedés következtében a NAV képessé válik nyomon követni a napi forgalmat az egyes pénztárgépek esetében, ami jelentősen csökkenti a csalás lehetőségét és növeli a NAV ellenőrzéseinek a hatékonyságát. Az intézkedés hatékonyságát nemzetközi példák is alá támasztják. Bulgáriában a rendszer egyes elemeinek bevezetése körüli hónapokban (2011. augusztus-október., illetve 2012. január-március) az áfa bevétel növekedése elérte a bázis 10-40%-át. Horvátországban, ahol bizonyos szektorok esetén 2013. január 1-től kerültek bekötésre a pénztárgépek az adóhatósághoz, a január havi forgalmi adatok alapján az érintett szektorokban 31 %-kal nagyobb forgalmat jelentettek be az adóhivatalhoz, mint egy évvel korábban. A pénztárgépek állami adóhatósággal történő összekötésének megvalósítására a vonatkozó kormányhatározatok és a 3/2013. (II.15.) NGM rendelet alapján ütemezetten kerül sor. Az új szabályozással érintett hatóságok, valamint a pénztárgép gyártók, szervizek és üzemeltetők oldalán az új rendszerre történő átállásra való felkészülés zajlik, olyan körülményről, mely az új pénztárgépekre történő átállást akadályozná, nincs információ. Az intézkedéstől várt költségvetési bevételek teljesülését az adózói fegyelem kikényszerítésére biztosított eszközök is garantálják.
- 2013-tól szigorú korlátozások léptek életbe a vállalkozások közti készpénzforgalomra. Ugyanazon felek között ugyanazon ügylet alapján egy naptári hónapban legfeljebb 1,5 millió forint készpénzfizetés teljesíthető.
- Fordított áfa fizetés került bevezetésre egyes, az áfacsalások által erősen érintett ágazatokban (gabona-, fehérjenövény- és olajosmag szektor). Az intézkedés már az első hónapban éreztette jótékony hatását a gabonafélék kereskedelme terén mind mennyiségben, mind értékben. Az első ellenőrzési tapasztalatok alapján a korábbi időszakok tekintetében vizsgálat alatt álló adózók bevallásaikban egyértelműen kimutatható a forgalom hirtelen és nagymértékű csökkenése. Ez különösen a közösségen belüli forgalomban figyelhető meg, ahol a visszaélések a költségvetésnek eddig jelentős kárt okoztak.

- Az áfacsalások visszaszorítása érdekében 2013-tól számla szintű áfa bevallást kell teljesíteni. A 2 millió forintos értékhatár feletti számlák esetében mind a számlát kibocsátó, mind az az alapján adólevonási jogot érvényesítő adóalany részletes jelentést tesz az áfa bevallásában a számla adatairól. Az intézkedés mintájául, az EU-n belül már jól ismert - az országhatárokon átnyúló ügyletekre vonatkozó - összesítő nyilatkozat szolgált mintául, amely már korábban is bizonyítottan hatásos eszköznek bizonyult az Európai Unión belüli áfacsalások visszaszorítására.
- Mára számos további eszköz is erősíti az állami adóhatóságot. Erős szűrőmechanizmus – ún. adóregisztrációs eljárás - került a 2012. év folyamán kiépítésre, mellyel az adóelkerülési célra létrehozott gazdasági társaságok alapítását, létrejöttét tudja megakadályozni a NAV. Az új típusú áfacsalásokra csak azonnali fellépéssel, nagyon gyors ellenőrzési eljárással lehet reagálni, ennek érdekében került bevezetésre 2012-ben az egyes gazdasági események valódiságának vizsgálata, mely fenti feltételeknek megfelelően gyors és modern ellenőrzési forma. Bevezetésre került a fokozott adóhatósági felügyelet intézménye, és számos olyan jogszabály módosítás lépett hatályba 2012-ben, amely az adóhatósági eljárások felgyorsítását, a rosszhiszemű eljárás elhúzódás megakadályozását, a NAV ellenőrzési kapacitásának hatékony és célzott felhasználását teszi lehetővé (kézbesítési vélelem kiterjesztése; meghatalmazott iratátvételi jogának kiterjesztése; becslési adatbázis kialakítása; nyilvánosan elérhető adatok adóhatósági kezelésének lehetősége; kötelező ellenőrzés megszüntetése; NAV kamatfizetési kötelezettségének változása; áfa gyakorítás választásának szigorítása; fel nem fedett próbavásárlás bevezetése, kötelező elektronikus út kiterjesztése; tanú elővezetésének lehetősége; stb.).
- Jelentősen szigorodtak az adóelkerüléshez kötődő szankciók, pl. a bevétel eltitkolással keletkezett adóhiány esetén az adóhiány 200%-a a bírság. A hatékony, a jogszabálysértésre gyorsan reagáló adóhatóság és a fokozott szankciók jelentősen növelik a generális prevenció hatást.

ELEKTRONIKUS ÚTDÍJ

A Széll Kálmán Terv értelmében a közlekedésben érvényesülnie kell a használó fizet elvnek, annak érdekében, hogy az úthasználóktól származó bevételekből finanszírozhatóvá váljanak a hazai úthálózat költségvetést terhelő működtetési, karbantartási és felújítási feladatai, illetve fedezet képződjön további közlekedési célokra. Az ezen célokra szolgáló költségvetési támogatási kiadások kiváltásával a költségvetési egyensúly javulása következik be.

A jelenleg hatályos időarányos (e-matricás) tarifarendszer nem teszi lehetővé, hogy az úthasználók a ténylegesen okozott működtetési, fenntartási, karbantartási költségek után fizessenek, ezért a Kormány a megtett úttal arányos elektronikus útdíjfizetési rendszer legkésőbb 2013. július 1-jétől történő bevezetéséről döntött.

A rendszer indulásához és működéséhez szükséges beruházás előkészítése és végrehajtása kormányhatározatban lefektetett ütemterv szerint zajlik: 2013. május 31-ig megtörténik a rendszer üzemeltetéséhez szükséges, megfelelően képzett személyi állomány biztosítása, míg (tesztüzemet követően) a rendszer teljes, díjszedési és ellenőrzési funkciókkal történő indítására 2013. július 1-jén sor kerül.

A bevezetésre kerülő rendszerben fizetendő útdíjak mértékét (egyebek mellett) a következők figyelembe vétele mellett hagyta jóvá a Kormány:

- az induló díjszint az Eurovignetta irányelv szerinti költségszámítás alapján kivethető J4 díjszint (amely a kivethető maximális díjszint);
- a környezetvédelmi alkategóriák J2 és J3 díjkategóriákban ± 15 , a J4 díjkategóriában $\pm 20\%$ díjtérítéssel indulnak, a későbbiekben a hazai járműállomány összetételének függvényében félévente módosítva 6-10 év alatt érik el az Eurovignetta irányelv szerinti maximális 100%-os díjtérítési értéket;
- az elektronikus útdíj rendszer bevezetését követő fél év múlva a maximális 13%-os mértékkel elindul egy gyakori használói kedvezményrendszer.

A vonatkozó döntés értelmében a használatarányos útdíj éves bevétele (a működési költségek levonása után) éves szinten 150 milliárd forint bevételi többletet (költségvetési egyenlegjavítást) eredményez (2013-ban ez időarányosan fél évre 75 milliárd forintot jelent).

A megtett úttal arányos tarifarendszer bevezetésének eredményeként a hazai úthálózati rendszer használatának költségei arányossá válnak a terheléssel. A megtett úttal arányos díjrendszer bevezetésével csökkenthető a vasúti közlekedés közúti teherfuvarozással szembeni hátránya.

7. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS INTÉZMÉNYI JELLEMZŐI

KÖZPÉNZÜGYI SZABÁLYOZÁS

Az Alaptörvény külön fejezetben foglalkozik a közpénzekkel, az államadósság szabállyal, a központi költségvetésről szóló törvénnyel, az államadóssággal, a Költségvetési Tanáccsal, és a nemzeti vagyonnal. Kimondja, hogy az Országgyűlés nem fogadhat el olyan központi költségvetésről szóló törvényt, amelynek eredményeképpen az államadósság a teljes hazai össztermék fele fölé emelkedne. Mindaddig, amíg az államadósság mégis meghaladja azt, az Országgyűlés csak olyan központi költségvetésről szóló törvényt fogadhat el, amely az államadósság teljes hazai össztermékhez viszonyított arányának csökkentését tartalmazza. A fenti fiskális szabályok szem előtt tartása alól a Kormány csak kivételes körülmények beállta esetén, azokkal arányos mértékben kaphat felmentést.

A gazdasági stabilitásáról szóló törvény részletesen rendelkezik többek között az államadósság csökkentését előíró szabályról, költségvetési szabályokról, továbbá meghatározza a Költségvetési Tanács működésére vonatkozó garanciális szabályokat is. Az adósságcsökkentési szabály – amely a nominális államadósság lehetséges éves növekedését a tervezett infláció és a tervezett (reál) GDP-növekedés felének különbségében maximálja – gazdasági növekedés esetén biztosítja az államadósság bruttó hazai termékhez viszonyított arányának folyamatos csökkenését (az 50%-os küszöbérték eléréséig), és egyben anticiklikus elemet is tartalmaz, mivel automatikusan kezeli az Alaptörvény azon kitételét, miszerint tartós és jelentős gazdasági visszaesés esetén el lehet tekinteni az adósságcsökkentéstől. A Kormány félévente megvizsgálja az adósságcsökkentési szabály teljesülését, és ha eltérést talál, akkor kezdeményezi a költségvetés módosítását. A stabilitási törvény alapján az állam nevében adósságot keletkeztető ügylet érvényesen csak törvény felhatalmazása alapján köthető, ezzel központi kontrollt vezet be az adósságot keletkeztető ügyletek felett. Az önkormányzatok adósságot keletkeztető ügyleteket a Kormány előzetes hozzájárulásával köthetnek, míg a kormányzati szektorba sorolt egyéb szervezet adósságot keletkeztető ügyletének érvényességéhez az államháztartásért felelős miniszter előzetes hozzájárulása szükséges.

A költségvetési folyamat akkor tölti be megfelelően a szerepét, ha a versengő finanszírozási igényeket megfelelő mértékben integrálni tudja, miközben a döntéshozók érzékelik a tényleges költségvetési korlátokat, a fentiek megvalósításának egyik legfőbb eszköze a több éves fiskális keret, a középtávú tervezés kialakítása. Az államháztartásról szóló törvény kiemelten kezeli a tervezés témakörét. Legfőbb újdonsága a tervezési rendszer tekintetében jelentkezik, lefekteti a középtávú tervezés keretszabályait. Előírja a központi költségvetés bevételeinek és kiadásainak, valamint költségvetés egyenlegének a költségvetési évet követő három évre tervezett összegének rögzítését. Előírja tehát a középtávú költségvetési keretszámok kialakítását és aktualizálását. A keretszámok jelentősége kettős. Egyrészt kijelöli a következő évek költségvetési célszámait (elsősorban az egyenleg terén), másrészt pedig előírja, hogy a fejezetekre nézve megállapított kiadási számokat a fejezetet irányító szerveknek költségvetési szervekre, központi és fejezeti kezelésű előirányzatokra le kell bontani, amelyek így a következő évekre vállalt kötelezettségek korlátait is jelentik.

Összhangban a tagállamok költségvetési keretrendszerére vonatkozó követelményekről szóló, a Tanács 2011/85/EU irányelv átvételi határidejével, 2013 második félévében kerül sor az átültetésre. Az ezzel összefüggő törvénymódosítások, így az államháztartásról szóló törvény és a Magyarország

gazdasági stabilitásáról szóló törvény módosításáról szóló törvényjavaslatok az előzetes tervek szerint októberben kerülnek az Országgyűlés elé, és így azok még 2013-ban elfogadásra kerülnének.

Az irányelv átültetésének keretében 2012 második félévében új államháztartási számviteli rendszer kialakítására került sor, amely 2014-től lesz hatályos (4/2013 (I.11.) Korm. Rend.). Az új rendszer az államháztartás egészét tekintve egy rendszeren belül tudja majd kezelni a pénzforgalmi és eredményszemléletű számvitelt, valamint átlátható és egységes közgazdasági és funkcionális (COFOG-alapú) osztályozás kerül bevezetésre.

Az Alaptörvény meghatározza a Költségvetési Tanács összetételét és legfőbb feladatát. A Tanács tagjai: a Költségvetési Tanács elnöke, az MNB elnöke és az Állami Számvevőszék elnöke. A Tanács elnökét a köztársasági elnök nevezi ki hat évre. A Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló törvény határozza meg a Tanács működésére vonatkozó garanciális szabályokat. A Tanács alapvető tevékenysége a központi költségvetésről szóló törvényjavaslattal, valamint a költségvetési törvény módosításával kapcsolatos vizsgálat. A költségvetési törvényjavaslat vizsgálatához a korábbinál erősebb jogkör társul, mivel a testület vétójoggal bír az államadósság-szabály megsértése esetén. Ezekon túlmenően a Tanács véleményt nyilvánít a költségvetés tervezésével, végrehajtásával, a közpénzek felhasználásával kapcsolatos, vagy azzal összefüggő bármely kérdésről.

A magyar államháztartás-statisztikai adatszolgáltatás felépítésében változás nem történt.

8. A TANÁCS (ECOFIN) 2012. MÁRCIUS 13-I AJÁNLÁSA A TÚLZOTT HIÁNY ELJÁRÁS KERETÉBEN

Az Európai Unió Gazdaság- és pénzügyminisztereinek tanácsa (Ecofin) 2012. március 13-i ülésén elfogadott, a túlzott hiány eljárás keretében Magyarországhoz címzett ajánlás szerint 2012-ig kell megszüntetni a jelenleg fennálló túlzott hiány helyzetet.

- Az ajánlás szerint ennek érdekében 2012-ben és 2013-ban ható, további egyenlegjavító intézkedésekre van szükség.

Az aktualizált konvergencia program 3. és 6. fejezete bemutatja a 2012-2013. évi költségvetési folyamatokat és az azokat alátámasztó költségvetési lépéseket. A KSH által az Eurostatnak elküldött 2013. tavaszi EDP-jelentés szerint a kormányzati szektor hiánya a GDP-arányosan 2% volt 2012-ben, ami jóval alacsonyabb az EDP-ajánlásban szereplő 2,5%-os deficitnél. A hiány a 2012-ben még érvényesülő egyszeri tételek egyenlegjavító hatása nélkül is a referenciaérték alatt maradt. Az aktualizált konvergencia program számításai szerint az államháztartás strukturális egyenlege GDP-arányosan 3 százalékponttal javult 2011-hez képest, ami jóval meghaladja az EDP-ajánlásban szereplő mértéket, és a strukturális hiány jelentősen túlteljesíti a Stabilitási és Növekedési Egyezmény alapján Magyarországra vonatkozó középtávú költségvetési célkitűzést. Az EDP-ajánlással összhangban a Kormány jelentős mértékű (a GDP 1,4%-át elérő) tartalékokat épített be a 2013. évi költségvetésbe. A konvergencia program számításai szerint 2013-ban – az EDP-ajánlással összhangban – az államháztartás strukturális egyenlege továbbra is teljesíti a középtávú költségvetési célkitűzést (GDP-arányosan 1,7%-os strukturális hiány).

- A költségvetési konszolidációnak hozzá kell járulnia a bruttó államadósság csökkenő pályára állításához.

A bruttó államadósság GDP-hez viszonyított aránya már 2011-ben csökkent és 2012-ben tovább mérséklődve 79,2% volt (ez az érték alig haladja meg az adósságcsökkentésre vonatkozó, visszatekintő módon alkalmazott számítási megközelítés szerinti referenciaértéket). Az aktualizált konvergencia program 3.7 alfejezete részletesen bemutatja az adósságráta további, tartós csökkenését alátámasztó folyamatokat. A konvergencia program időhorizontján folyamatosan a középtávú költségvetési célkitűzést túlteljesítő strukturális egyenleg alapján az adósságpálya – az ajánlással és az abban hivatkozott 1467/97/EK rendelet 2. cikkének (1a) bekezdésével összhangban – a túlzott hiány korrekcióját követő három év egészében biztosítja a szükséges mértékű előrehaladást az adósságcsökkentésre vonatkozó referenciaértéknek való megfelelés érdekében.

- A Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló törvény módosításával erősíteni kell a középtávú költségvetési tervezést és szélesíteni kell a Költségvetési Tanács elemzési hatáskörét.

Az aktualizált konvergencia program 7. fejezete bemutatja a költségvetési tervezés és végrehajtás intézményi kereteit és részletesen ismerteti a keretrendszer erősítése érdekében tett rendelkezéseket. A 2012. évi konvergencia programban már bemutatott intézkedéseken túl 2012. szeptember 24-én az Országgyűlés elfogadta a Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló törvény (stabilitási törvény) módosítását. A módosítás pontosítja a Kormánynak az adósságszabály betartásának vizsgálatával kapcsolatos hatáskörét, egyben megteremti az összhangot az Alaptörvény

rendelkezéseivel. A törvénymódosítás elsősorban a Költségvetési Tanács (KT) hatáskörére és működésére vonatkozó egyes rendelkezések pontosítását tartalmazza, annak érdekében, hogy az Alaptörvényben rögzített adósságszabály gyakorlati érvényesülésének feltételei maradéktalanul teljesüljenek. A módosításra a KT tagjaival folytatott konzultációt követően, egyetértésükkel került sor. A módosult stabilitási törvény az alábbi főbb új rendelkezéseket tartalmazza a KT hatáskörének bővítésére és működésére vonatkozóan:

- A KT az adósságszabály érvényesülését vizsgálja, melynek keretében félévente véleményt nyilvánít a költségvetés helyzetéről és az adósság alakulásáról, ezen kívül lehetősége van véleményezni valamennyi, a költségvetés tervezésével, végrehajtásával, a közpénzek egyéb módon történő felhasználásával kapcsolatos kérdést. A módosítás bővíti a KT hatáskörét, rögzíti, hogy a Kormány a költségvetés mellett véleményezésre megküldi a költségvetést megalapozó egyes törvények tervezetét, ideértve a fizetési kötelezettséget megállapító (adó-) törvényjavaslatokat is, amelyről a KT véleményt mondhat.
- A KT működését 5 fős titkárság segíti. Elnökének illetménye mellett a Tanács működésével járó egyéb költségek, valamint a Tanács működését segítő szervezeti egység munkavállalóinak illetménye is az Országgyűlés Hivatalának költségvetéséből kerül finanszírozásra.
- Az Állami Számvevőszék és az MNB a KT munkáját elemzéseknek és megállapításoknak a Tanács rendelkezésére bocsátásával segíti.

A középtávú költségvetési tervezés erősítése érdekében, összhangban a tagállamok költségvetési keretrendszerére vonatkozó követelményekről szóló, a Tanács 2011/85/EU irányelvének átvételi határidejével, 2013 második félévében kerül sor az átültetésre. Az ezzel összefüggő törvénymódosítások, így az államháztartásról szóló törvény és a stabilitási törvény módosításáról szóló törvényjavaslatok az előzetes tervek szerint októberben kerülnek az Országgyűlés elé, és így azok még 2013-ban elfogadásra kerülnének. Az irányelv átültetésének keretében 2012 második félévében új államháztartási számviteli rendszer kialakítására került sor, amely 2014-től lesz hatályos (4/2013 (I.11.) Korm. Rend.). Az új rendszer az államháztartás egészét tekintve egy rendszeren belül tudja majd kezelni a pénzforgalmi és eredményszemléletű számvitelt, valamint átlátható és egységes közgazdasági és funkcionális (COFOG-alapú) osztályozás kerül bevezetésre.

TÁBLÁZATOK

1.a. táblázat Makrogazdasági kilátások

	ESA- kód	2012 Mrd Ft	2012	2013	2014	2015	2016
			változás %-ban				
1. GDP (előző évi áron)	B1g	27 404	-1,7	0,7	1,9	2,3	2,5
2. GDP folyó áron	B1g	28 276	1,4	4,3	5,3	4,6	4,7
A növekedés összetevői (előző évi áron)							
3. Háztartások fogyasztási kiadása	P.3	14 157,9	-1,4	0,1	1,8	1,8	1,8
4. Közösségi fogyasztási kiadás*	P.3	6 078,4	-2,2	-0,8	-0,8	-0,1	0,2
5. Bruttó állóeszköz-felhalmozás	P.51	4 796,1	-3,8	-0,2	1,3	3,5	3,5
6. Készletváltozás (a GDP %-ában)	P.52+ P.53	19,1	-1,6	0,2	0,0	0,0	0,0
7. Termékek és szolgáltatások exportja	P.6	25 981,9	2,0	3,3	5,8	6,1	6,1
8. Termékek és szolgáltatások importja	P.7	23 629,5	0,1	2,7	5,2	5,7	5,8
Hozzájárulás a GDP növekedéséhez							
9. Belföldi végső felhasználás		-	-1,9	-0,2	1,0	1,5	1,6
10. Készletváltozás	P.52+ P.53	-	-1,6	0,2	0,0	0,0	0,0
11. Termékek és szolgáltatások külkereskedelmi egyenlege	B.11	-	1,7	0,7	0,9	0,8	0,9

*/: Kormányzat és háztartásokat segítő non-profit intézmények együtt

1.b. táblázat Árindexek alakulása

	2012	2013	2014	2015	2016
változás %-ban					
12. GDP implicit árindexe	3,2	3,5	3,4	2,2	2,2
13. Háztartások fogyasztási kiadásának implicit árindexe	5,1	3,1	3,2	3,0	3,0
14. Harmonizált fogyasztói árindex (HICP)	5,7	3,1	3,2	3,0	3,0
15. Közösségi fogyasztási kiadás implicit árindexe	3,0	2,8	5,5	2,1	1,5
16. Állóeszköz-felhalmozás implicit árindexe	1,1	2,7	2,7	2,5	2,5
17. Export implicit árindexe (árak és szolgáltatások)	3,1	2,7	2,3	1,9	1,9
18. Import implicit árindexe (árak és szolgáltatások)	4,0	2,6	2,5	2,4	2,3

1.c. táblázat Munkaerőpiac alakulása

	ESA-kód	2012 szint	2012 2013 2014 2015 2016 változás %-ban				
			19. Foglalkoztatottak száma (ezer fő) (15-64)		3842.8	1.7	0.5
20. Munkanélküliségi ráta (%)		-	10.9	10.7	10.5	10.2	9.8
21. Munkatermelékenység, foglalkoztatottra		-	-3,4	0,2	1,1	1,5	1,5
22. Munkavállalói jövedelem (Mrd Ft)	D.1	12877,7	2,0	2,2	6,8	5,0	4,6
23. Munkavállalói jövedelem, egy alkalmazottra (millió Ft)		3,3	0,4	1,7	6,0	4,1	3,7

1.d. táblázat Finanszírozási pozíciók

	ESA-kód	2012 2013 2014 2015 2016 a GDP %-ában				
		24. Nettó külső finanszírozási képesség (+) /igény (-) ebből:	B9.	4,3	6,3	6,9
- Áruk és szolgáltatások egyenlege		7,6	8,5	9,0	9,2	9,4
- Elsődleges jövedelmek és transferek egyenlege		-6,0	-5,4	-5,4	-5,8	-6,2
- Tőkemérleg egyenlege		2,7	3,2	3,3	3,5	1,5
25. Magánszektor nettó finanszírozási képessége (+)/ igénye (-) statisztikai eltéréssel együtt	B9.	6,3	9,0	9,6	9,0	6,0
26. Kormányzati szektor nettó finanszírozási képessége (+)/ igénye (-)	EDP B9.	-2,0	-2,7	-2,7	-2,2	-1,3

2.a. táblázat Az államháztartás összefoglaló adatai

	ESA-kód	2012 Mrd Ft	2012	2013	2014	2015	2016
		a GDP %-ában					
Nettó hitelnyújtás (EDP B.9.)							
1. Kormányzati szektor	S.13	-566,7	-2,0	-2,7	-2,7	-2,2	-1,3
2. Központi kormányzat	S.1311	-771,1	-2,7	-6,0	-2,9	-2,5	-1,5
3. Tartományi kormányzat	S.1312	-	-	-	-	-	-
4. Helyi önkormányzatok	S.1313	207,6	0,7	2,4	-0,1	0,0	0,1
5. TB alapok	S.1314	-3,2	0,0	0,9	0,4	0,3	0,1
Kormányzati szektor (S.13)							
6. Bevételek összesen	TR	13147,8	46,5	46,9	47,1	46,8	43,1
7. Kiadások összesen	TE ¹	13714,5	48,5	49,6	49,8	49,0	44,4
8. Egyenleg	EDP B.9	-566,7	-2,0	-2,7	-2,7	-2,2	-1,3
9. Kamatkidadások	EDP D.41	1180,3	4,2	4,1	3,8	3,6	3,4
10. Elsődleges egyenleg		613,6	2,2	1,4	1,1	1,4	2,1
11. Egyszeri és egyéb átmeneti jellegű tételek ²			0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
Bevételek összetevői							
12. Adóbevételek (12=12a+12b+12c)		7205,4	25,5	26,3	26,0	25,7	25,5
12a. Termelési és importadók	D.2	5088,7	18,0	18,9	18,5	18,3	18,0
12b. Jövedelem és vagyoadók	D.5	1961,0	6,9	6,9	7,0	7,0	7,1
12c. Tőkejövedelem adó	D.91	155,7	0,6	0,5	0,5	0,4	0,4
13. Társadalombiztosítási hozzájárulások	D.61	3736,7	13,2	12,8	12,8	12,8	12,6
14. Tulajdonosi jövedelem	D.4	273,4	1,0	1,0	0,7	0,6	0,6
15. Egyéb		1932,3	6,8	6,9	7,6	7,7	4,3
16.=6. Bevételek összesen	TR	13147,8	46,5	46,9	47,1	46,8	43,1
Adóteher ³ (D.2+D.5+D.61+D.91-D.995)		10942,1	38,9	39,3	39,1	38,7	38,4
Kiadások összetevői							
17. Munkavállalói jövedelem + folyó termelő felhasználás	D.1+P.2	4948,2	17,5	17,3	18,0	17,3	15,9
17.a. Munkavállalói jövedelem	D.1	2801,7	9,9	9,6	10,2	9,9	9,6
17.b. Folyó termelő felhasználás	P.2	2146,5	7,6	7,7	7,7	7,4	6,3
18. Társadalmi juttatások (18=18.a+18.b)		4980,7	17,6	17,5	17,0	16,8	16,5
<i>ebből: Munkanélküli ellátások⁴</i>		65,0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
18.a. Piaci termelők útján nyújtott természetbeni társadalmi juttatások	D.6311, D.63121, D.63131	617,0	2,2	2,2	2,1	2,0	2,0
18.b. Pénzbeli társadalmi juttatások	D.62	4363,7	15,4	15,3	14,9	14,7	14,5
19.=9. Kamatkidadások	EDP D.41	1180,3	4,2	4,1	3,8	3,6	3,4
20. Támogatások	D.3	355,9	1,3	1,3	1,1	1,0	1,0
21. Bruttó állóeszköz-felhalmozás	P.51	861,4	3,0	4,0	4,8	4,8	1,8
22. Tőke-transzfer kiadás	D.9	509,8	1,8	1,5	1,5	1,4	1,4
23. Egyéb kiadások		878,2	3,1	3,9	3,8	4,2	4,4
24.=7. Kiadások összesen	TE ¹	13714,5	48,5	49,6	49,8	49,0	44,4

Az összesen adatok kerekítés miatt eltérhetnek a részadatok összegétől.

¹: swap-ügyletek nettó hatásával igazítva, TR-TE=EDP B.9.

²: a pozitív szám deficitcsökkentő tételt jelent

³: az EU-t megillető bevételekkel együtt

⁴: a Nemzeti Foglalkoztatási Alap pénzbeli ellátásai

2.b. táblázat Intézkedések nélkül számolt előrejelzések

		2012	2012	2013	2014	2015	2016
		Mrd Ft	a GDP %-ában				
1. Összes bevétel intézkedések nélkül		13147,8	46,5	46,9	47,1	46,8	43,1

A táblázat a 2013. április 15-ig meghozott intézkedések alapján készült bevételi előrejelzéseket tartalmazza

2.c. táblázat A kiadási aggregátumban nem szereplő tételek

		2012	2012	2013	2014	2015	2016
		Mrd Ft	a GDP %-ában				
1. EU programokra fordított kiadások, amelyeket teljesen ellentéteznek az EU alapokból származó bevételek		728,7	2,6	3,0	3,6	3,8	0,6
2. Munkanélküliséggel kapcsolatos kiadások a ciklus alakulásával magyarázható része							
3. Diszkreionális bevételi intézkedések hatásai		513,2	1,8	1,0	-0,1	0,0	0,0
4. Törvény által elrendelt bevételnövelő tételek							

3. táblázat Az államadósság alakulása

	ESA-kód	2012	2013	2014	2015	2016
		a GDP %-ában				
1. Bruttó adósságráta		79,2	78,1	77,2	76,1	73,4
2. Adósságráta változása		-1,7	-1,0	-1,0	-1,0	-2,7
Az adósságállomány változásának tényezői						
3. Elsődleges hiány		-2,2	-1,4	-1,1	-1,4	-2,1
4. Kamatkiadás	EDP D.41	4,2	4,1	3,8	3,6	3,4
5. Az adósságrátára ható egyéb tényezők		-3,1	-0,5	0,3	0,2	-0,6
Implicit kamatláb az adósságállományon (%)		5,2	5,4	5,0	4,7	4,6

4. táblázat Ciklikus folyamatok

	ESA-kód	2012	2013	2014	2015	2016
a GDP %-ában						
1. GDP előző évi áron (éves növekedési ütem)		-1,7	0,7	1,9	2,3	2,5
2. Kormányzati szektor egyenlege	EDP B.9	-2,0	-2,7	-2,7	-2,2	-1,3
3. Kamatkiadások	EDP D.41	4,2	4,1	3,8	3,6	3,4
4. Egyszeri és egyéb átmeneti jellegű tételek ¹		-0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Potenciális GDP (éves növekedési ütem)		0,3	0,9	1,1	1,3	1,5
összetevők: - munkatényező		0,1	0,4	0,6	0,7	0,7
- tőketényező		0,4	0,4	0,4	0,4	0,5
- teljes tényező termelékenység (TFP)		-0,2	0,0	0,1	0,2	0,4
6. Kibocsátási rés		-3,6	-3,7	-2,9	-2,0	-1,1
7. Kormányzati szektor egyenlegének ciklikus komponense		-1,6	-1,6	-1,3	-0,9	-0,5
8. Ciklikusan igazított egyenleg (2-7)		-0,4	-1,1	-1,4	-1,3	-0,8
9. Ciklikusan igazított elsődleges egyenleg (8+3)		3,8	3,1	2,5	2,3	2,6
10. Strukturális egyenleg (8-4)		-1,0	-1,1	-1,4	-1,3	-0,8

Az összesen adatok kerekítés miatt eltérhetnek a részadatok összegétől.

¹: a pozitív szám a strukturális egyenleget javító számot jelent tételt jelent

5. táblázat Eltérés az előző konvergencia programhoz képest

	ESA-kód	2012	2013	2014	2015	2016
GDP növekedése (%)						
1. 2012. évi konvergencia program		0,1	1,6	2,5	2,5	-
2. 2013. évi konvergencia program		-1,7	0,7	1,9	2,3	2,5
3. Különbség		-1,8	-0,9	-0,6	-0,2	-
Kormányzati szektor egyenlege (a GDP %-ában)						
1. 2012. évi konvergencia program	EDP B.9	-2,5	-2,2	-1,9	-1,5	-
2. 2013. évi konvergencia program	EDP B.9	-2,0	-2,7	-2,7	-2,2	-1,3
3. Különbség		0,5	-0,5	-0,8	-0,7	-
Bruttó államadósság (a GDP %-ában)						
1. 2012. évi konvergencia program		78,4	77,0	73,7	72,7	-
2. 2013. évi konvergencia program		79,2	78,1	77,2	76,1	73,4
3. Különbség		0,8	1,1	3,5	3,4	-

6. táblázat Hosszú távú fenntarthatóság¹

	2007	2010	2020	2030	2040	2060
	a GDP %-ában					
Állami nyugdíjkiadások		11,9	10,5	9,3	9,8	12,4
Öregségi jellegű és korhatár alatti öregségi nyugdíjak		10,1	9,3	8,1	8,6	11,1
Egyéb nyugdíjak (korhatár alatti rokkantsági, hozzátartozói)		1,8	1,2	1,1	1,0	1,0
Egészségügyi, oktatási és egyéb korfüggő kiadások		10,4	10,4	10,4	10,7	11,6
Egészségügyi kiadások		4,9	5,1	5,4	5,7	6,1
Hosszú távú ápolási kiadások		0,8	0,9	1,0	1,1	1,4
Oktatási kiadások		4,3	3,9	3,5	3,5	3,7
Egyéb korfüggő kiadások		0,4	0,4	0,3	0,3	0,3
Nyugdíjbiztosítási járulékbévételek		8,3	10,2	10,1	10,1	10,0
Feltételezések						
Munkatermelékenység növekedése		1,3	0,9	2,1	2,1	1,5
GDP volumen növekedése		1,3	1,5	1,9	1,2	0,8
Aktivitási ráta, férfiak (20-64)		74,7	79,5	80,2	79,0	79,2
Aktivitási ráta, nők (20-64)		61,4	68,6	70,0	68,8	69,1
Aktivitási ráta, összesen (20-64)		68,0	74,0	75,1	73,9	74,2
Munkanélküliségi ráta	7,4	11,1	11,2	7,7	7,3	7,2
A 65 éves és idősebb népesség aránya	15,9	16,7	20,0	21,8	25,1	32,2

¹: Az EPC (Economic Policy Committee) 2012 októberében jóváhagyott előrejelzése

6.a. táblázat Feltételes kötelezettségvállalások

per cent of GDP	2012
Állami garanciavállalások	8,6

7. táblázat Feltételezések a külső gazdasági környezetre

	2012	2013	2014	2015	2016
Magyarország: rövid lejáratú hozam (éves átlag,%)	6,7	4,7	4,0	3,6	3,6
Magyarország: hosszú lejáratú hozam (éves átlag,%)	7,7	6,0	5,2	4,8	4,8
Forint/euro	288,8	293,1	293,1	293,1	293,1
Világgazdaság (kivéve EU) GDP növekedési üteme	3,5	3,7	4,1	4,3	4,4
EU27 GDP növekedési üteme	-0,3	0,1	1,6	1,7	1,8
Magyarország exportpiacainak növekedési üteme	1,3	2,8	5,4	5,6	5,6
Világ import (kivéve EU) növekedési üteme	5,3	5,3	6,5	6,7	6,9
Olajárak (Brent – USD / hordó)	111,86	110,80	103,64	99,01	95,71